

VILNIAUS UNIVERSITETAS
FILOLOGIJOS FAKULTETAS
LIETUVIŲ KALBOS KATEDRA

Agnė Dumbliauskaitė
Bendroji kalbotyra

Vertinimo raiška lietuviškose ir itališkose knygų recenzijose

Magistro darbas

Darbo vadovė doc. dr. Vilma Zubaitienė

Vilnius, 2017

Agnė Dumbliauskaitė, *Vertinimo raiška lietuviškose ir itališkose knygų recenzijose*. Magistro darbas, vadovė doc. dr. Vilma Zubaitienė, Vilniaus universitetas, Lietuvių kalbos katedra, 2017, 78 p.

Raktažodžiai: *genderlektas*, moteriškasis kalbėjimo stilius, vyriškasis kalbėjimo stilius, vertinimas, recenzija, leksinė vertinimo raiška.

Anotacija

Darbe tiriama, kokiomis leksinėmis priemonėmis reiškiamas vertinimas knygų recenzijose. Darbo tikslas – atsakyti į probleminį klausimą, ar ir kuo skiriasi lietuvių ir italų vyrų ir moterų vertinimo raiška recenzijose. Siekiama nustatyti, kokius leksinius vienetus, išreikšdami vertinimą, dažniau renkasi lietuviai vyrai ir moterys, o kokius italai. Taip pat pateikiama įžvalgų, kuri tiriama grupė linkusi vertinti aptariamą knygą labiau neigiamai, išsako daugiau abejonių. Keliamas ir klausimas, kurių kalbos dalių žodžiai, reiškiant vertinimą, pasirenkami dažniau. Atliekant tyrimą naudojama programa *WordSmith Tools* ir sudaromas dažninis žodžių sąrašas. Pasitelkus minėtos programos funkciją *Concordans* tikrinami konkretūs vertinimo pavyzdžiai lietuviškose/itališkose vyrų ir moterų recenzijose. Tirtos 335 knygų recenzijos, kurių 145 parašytos lietuvių: 75 vyrų ir 70 moterų; ir 189 italų: 97 vyrų ir 92 moterų. Taigi tiriamąjį šio darbo medžiagą sudaro du tekstynai, po 100 000 žodžių. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad lietuviai vertindami knygas vartoja gerokai didesnę kiekį vertinimą atspindinčių žodžių nei italai, stipriai skiriasi ir leksika. Tiek italių, tiek lietuvių moterų tekstuose gausu būdvardžių, o vyrų – daiktavardžių. Lietuvės moterys reikšdamos vertinimą nebuvo tokios kategoriškos ir kritiškos kaip lietuviai vyrai, kurie buvo linkę įvairius aptariamų knygų aspektus vertinti labiau neigiamai. O štai italių recenzijose pastebėtos kitokios tendencijos – neigiamai dažniau vertino moterys. Šis darbas galėtų būti įdomus ir naudingas *genderlektų* tyrėjams ir stilistikos specialistams.

TURINYS

ĮVADAS	4
I. TEORINIAI TYRIMO PAGRINDAI	7
1.1. VYRŲ IR MOTERŲ KALBINĖS RAIŠKOS SKIRTUMAI	7
1.1.1. <i>Genderlekto</i> sąvoka	7
1.1.2. Vyriškojo ir moteriškojo kalbėjimo bruožai	10
1.2. VERTINIMO SAMPRATA	13
1.3. PAGRINDINIAI RECENZIJOS ŽANRO BRUOŽAI	17
II. VERTINIMO RAIŠKOS TYRIMAS	19
2.1. Vertinimą išreiškiančių žodžių paieškos aspektai	20
2.2. Teigiamo ir neigiamo vertinimo pasiskirstymas	23
2.3. Vertinamosios leksikos vartoseną: kalbos dalių analizė	25
2.3.1. Knygos turinio vertinimas	27
2.3.1.1. Teigiamas knygos turinio vertinimas	27
2.3.1.2. Neigiamas knygos turinio vertinimas	36
2.4.1. Knygos stiliaus vertinimas	41
2.4.1.1. Teigiamas knygos stiliaus vertinimas	41
2.4.1.2. Neigiamas knygos stiliaus vertinimas	50
2.5.1. Knygos struktūros vertinimas	55
2.5.1.1. Teigiamas knygos struktūros vertinimas	55
2.5.1.2. Neigiamas knygos struktūros vertinimas	59
2.6.1. Autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas	62
2.6.1.1. Teigiamas knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas	64
2.6.1.2. Neigiamas knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas	69
IŠVADOS	74
LITERATŪROS SĄRAŠAS	76
SUMMARY	79
PRIEDAI	81

IVADAS

Temos naujumas ir aktualumas. Vyrų ir moterų kalbinės raiškos skirtumai pastebėti seniai. Pavyzdžiui, Ray'us Bradley'us (Bradley 1998: 13) rašo apie šiaurės Australijoje gyvenančią yanyuų gentį, išvelgusią vyrų ir moterų kalbinės raiškos skirtumus ir mėginusią paaiškinti, kodėl vyrai ir moterys kalba kiek skirtingai. Tiesa, yanyuų genties aiškinimai buvo susiję su mitologija. Šis pavyzdys rodo, kad skirtingą lyčių kalbėjimo būdą pirmiausia mėginta aiškinti nesiejant jo su moksliniais tyrimais. Praėjusio amžiaus aštuntajame dešimtmetyje pasirodžiusios trys vyrų ir moterų kalbinės raiškos skirtumams tirti svarbios knygos (Robinos Lakoff „Language and Woman's place“ (1975), Mary Ritchie Key „Male/Female Language and society“ (1975) ir Barrie Thorne ir Nancy Henley „Language and sex: Difference and Dominance“ (1975), davė pradžią moksliniams vyrų ir moterų kalbos tyrinėjimams.

Pradėjus aktyviai tirti vyrų ir moterų kalbą, paaiškėjo, kad, kalbėdamos tomis pačiomis temomis, abi lytys pasirenka skirtingą kalbinę raišką. Skiriasi minčių raiškos būdai, santykis su adresatu, išreiškiamas kalbinėmis priemonėmis, net kalbėjimo tikslai nėra vienodi. Šiems kalbėjimo skirtumams įvardyti buvo sukurtas *genderlekto* terminas, kurį viena pirmųjų pavartojo Debora Tannen (1990), apibrėždama jį kaip skirtingus vyrų ir moterų kalbėjimo stilius. Prie jos tyrinėjimų prisidėjo ir Sandra Harding (1987), Judy C. Pearson (2007), Debora Cameron (2007) ir daugelis kitų mokslininkų. Visi jie laikosi vienos nuomonės, kad *genderlekto* terminas skirtas įvardyti skirtingiems vyrų ir moterų dialektams, kurie priklauso nuo socialinių, psichologinių ir kultūrinių veiksnių. Apie *genderlektą* kalbėjo ir Robina Lakoff, išskyrusi abiejų lyčių kalbėjimui būdingus bruožus. Tiesa, Lakoff manymu, patikimesnis kalbos analizės veiksnys nei lytis yra bendruomenė ir joje galiojančios taisyklės. Akivaizdu, kad didžiulę įtaką kalbėjimui daro aplinka, kurioje augama, turimas socialinis statusas, kultūra, įvairios psichologinės savybės. Vadinasi, ne visai tikslu vyrų ir moterų kalbos skirtumus aiškinti vien lyties aspektu. Kita vertus, galima teigti, jog *genderlektas* yra gana patikimas vyrų ir moterų kalbos analizės aspektas, turint mintyje, kad jo apibrėžimas apima socialinius, psichologinius ir kultūrinius veiksnius.

Įvairūs mokslininkai dažnai teigia, kad sėkminga lyčių komunikacija gali įvykti tik tuomet, kai abi kalbančiosios pusės suvokia ir žino jiems būdingus kalbėjimo skirtumus. Todėl, kaip matyti iš teorinės literatūros ir praktinei daliai surinktos medžiagos gausos, vyrų ir moterų kalbėjimas – plačiai tyrinėta ir vis dar tyrinėjama sritis visame pasaulyje. Cameron (1998) tyrinėjo vyrų ir moterų pokalbius, Danielis Maltzas ir Ruth Borkeris (1998) aiškinosi, kas lemia vyrų ir moterų nesusikalbėjimą, Lakoff (1975) įvardijo konkrečius lyčių kalbėjimo skirtumus, Fern Johnson kartu su Elizabeth Aries (1998) analizavo, kaip moterys kalba teisme, Lori Labotka (2009) domėjosi net homoseksualų kalbėjimo ypatybėmis. Kaip matyti, tyrinėjimai apima daug ir įvairių sričių. Vis dėlto

daugiausia kalbėta apie lyčių pokalbių strategijas, komunikacijos modelius. Lietuvoje apie *genderlektus* rašyta palyginti nedaug. Vyrų ir moterų kalbos ypatybes šiek tiek tyrinėjo Rūta Marcinkevičienė (2001), taip pat Reda Galinskaitė (2007) straipsniuose „Pritarimo strategija pokalbiuose: funkcijos ir raiška“ ir „Pritarimo strategija jaunimo pokalbiuose“. Būta ir kitokio pobūdžio straipsnių (Abromavičius, Daugirdaitė, Germanavičiūtė 2003), kuriuose didesnis dėmesys skiriamas psichologiniams, sociologiniams veiksniams, lyčių padėčiai visuomenėje, politikoje aptarti, o kalbiniai raiškos skirtumai nėra plačiau analizuojami. Bene plačiausiai vyrų ir moterų kalbinius skirtumus aptaria Birutė Ryvitytė disertacijose „Vertinimas lietuviškų ir angliškų knygų recenzijose“ (2008) ir šio darbo autorė savo bakalauriniame darbe „Vertinimo raiška lietuviškose knygų recenzijose“ (2015). Vis dėlto pastarajame darbe atsiribota nuo semantikos, labiau gilinantį į statistinius duomenis, gautus ištyrus lietuviškas knygų recenzijas, taip pat nėra ir gretinimo aspekto. Vyrų ir moterų kalbėjimas vertinimo aspektu, gretinant recenzijas, parašytas lietuvių ir italų kalbomis ne-tirtas. Tad teisinga būtų teigti, jog Lietuvoje vyriškosios ir moteriškosios kalbos skirtumai yra mažai tyrinėti. Taigi šiam darbui pasirinkta tema – vertinimo raiška knygų recenzijose – yra nauja ir mažai Lietuvoje tyrinėta sritis.

Tyrimo objektas, tikslas ir uždaviniai. Kaip jau buvo užsiminta, šio darbo objektas – leksinė vyrų ir moterų vertinimo raiška lietuviškose ir itališkose knygų recenzijose. Tikslas – atsakyti į klausimą, ar skiriasi ir kuo skiriasi lietuvių ir italų vyrų bei moterų vertinimui pasirinkta leksika. Siekiama nustatyti, kokius leksinius vienetus, išreikšdami vertinimą, dažniau renkasi italai vyrai ir moterys, palyginti leksemas su lietuvių vyrų ir moterų vartojamomis. Atsižvelgiant į teorinėje dalyje pateiktą medžiagą, mėginama nustatyti, ar tam tikros, įvairių mokslininkų išskirtos, vyrų ir moterų kalbėjimo ypatybės yra būdingos ir vertinimo raiškai lietuviškose, ir itališkose knygų recenzijose. Taip pat ieškoma atsakymo į klausimą, kurie – vyrai ar moterys – vertindami knygas išsako daugiau tiesioginės kritikos, o kurie kalba abstrakčiau, kritiką keisdami abejonėmis. Ar vienodos kritikos išsakymo tendencijos atsispindi abiejų kalbų tiriamųjų recenzijose. Kad tikslai būtų pasiekti, kelti tokie **darbo uždaviniai**:

1. Aptarti *genderlekto* sąvoką ir pagrindinius vyrų ir moterų kalbėjimo bruožus.
2. Išanalizuoti tiriamuosius tekstus vertinimo raiškos požiūriu.
3. Suklasifikuoti vertinimo raiškos žodžius pagal tai, kokį vertinamąjį atspalvį jie išreiškia: teigiamą ar neigiamą.
4. Aptarti, kokias kalbines priemones dažniau renkasi italai vyrai, o kokias moterys, kai nori išreikšti vertinimą. Palyginti jas su lietuvių vartojama leksika.
5. Nustatyti, kuri tiriamųjų grupė linkusi vartoti daugiau teigiamą, o kuri – neigiamą vertinimą perteikiančių žodžių.

Išanalizavus teorinę ir praktinę medžiagą buvo iškeltos tokios **hipotezės**:

1. Lietuvių vyrų ir moterų vartojama leksika, skirta knygos vertinimui perteikti, gerokai skiriasi nuo italų vartojamos.
2. Lietuvės ir italės moterys, išreikšdamos vertinimą, linkusios vartoti daugiau būdvardžių, o vyrai daiktavardžių.
3. Lietuvės ir italės moterys linkusios vertinti ne taip kategoriškai ir kritiškai kaip vyrai, o tiesioginę kritiką linkusios keisti abejonėmis ar netikrumą išreiškiančiais žodžiais.
4. Italų tiek vyrų, tiek moterų kalbėjimas yra emocingesnis, atsižvelgiant į jų temperamentą.

Tiriamoji medžiaga ir metodai. Darbe analizuojamos 334 knygų recenzijos, kurių 145 parašytos lietuvių: 75 vyrų ir 70 moterų; ir 189 italų: 97 vyrų ir 92 moterų. Lietuviškos knygų recenzijos rinktos iš interneto puslapių www.skaitymometai.lt, www.15min.lt, www.literaturairmenas.lt, www.satenai.lt, www.rašyk.lt. Itališkos knygų recenzijos rinktos iš interneto puslapių www.ilmiolibro.it, www.Qlibri.it, www.recensionelibri.org, www.corriere.it/cultura/libri/, www.sololibri.net. Atlikus tekstų paiešką, tapo akivaizdu, kad išsamių, kokybiškų knygų recenzijų rasti nėra lengva. Nemažai recenzijų negalėjo būti įtrauktos į tyrimą dar ir dėl to, kad internetiniuose puslapiuose recenzentai dažniausiai pasirašo slapyvardžiu, taigi neįmanoma nustatyti autoriaus lyties. Apžvelgus recenzijos žanro ypatybes paaiškėjo, kad recenzijų erdvė – ne populiariaji spaudos leidiniai, bet mokslinė ir meninė periodika, todėl daugiausia lietuviškų recenzijų surinkta iš kultūros savaitraščių. Itališkų knygų recenzijų paieška buvo lengvesnė, nes rasta nemažai internetinių svetainių, kurios skirtos būtent knygų aptarimui, jose dalinamasi nuomonėmis apie perskaitytas knygas, pateikiamos rekomendacijos ir knygų recenzijos. Pasitelkus programą *WordSmith Tools* surinkti 1183 vertinimo raiškos pavyzdžiai: 705 lietuvių recenzijose ir 478 italų recenzijose. Analizuota, kurių kalbos dalių žodžius dažniau vartoja lietuviai ir italai vyrai, o kurių – moterys. Vėliau pavyzdžiai suklasifikuoti į dvi grupes: teigiamą ir neigiamą vertinimą reiškiant vartojamus žodžius, be to, aptariami ir tie žodžiai, kuriais perteikiamos abejonės. Toliau tiriama ir lyginama, kokius leksinius vienetus išreikšdamos vertinimą renkasi visos tiriamųjų grupės, taip pat aiškinamasi, kuo skiriasi leksinė lietuvių vyrų ir moterų bei italų vyrų ir moterų vertinimo raiška.

Darbo struktūra. Gretinamojo pobūdžio darbą sudaro dvi dalys: teorinė ir tiriamoji. Teorinėje dalyje aptariama *genderlektos* sąvoka, vyrų ir moterų kalbėjimo stiliaus skirtumai, vertinimo samprata ir recenzijos žanro specifika. Tiriamojoje dalyje pasirinktu aspektu analizuojamos vyrų ir moterų parašytos knygų recenzijos. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, suformuluotos atsakant į iškeltus probleminius klausimus, aptariamos hipotezės. Taip pat pridedamas naudotos literatūros sąrašas ir priedai: 334 pozicijų lietuvių ir italų recenzijų šaltinių sąrašas; lentelės, kuriose pateikiamos vyrų ir moterų vartojamos vertinamosios leksemos, suskirstytos pagal vertinimo aspektą. Darbe pateikiamos 3 lentelės ir 4 paveikslai, analizuojami 533 vartosenos pavyzdžiai.

I. TEORINIAI TYRIMO PAGRINDAI

1.1. VYRŲ IR MOTERŲ KALBINĖS RAIŠKOS SKIRTUMAI

1.1.1. *Genderlekto* sąvoka

Įvairių mokslininkų teigimu, lyčių skirtumai yra ne vien fiziologiniai, bet ir psichologiniai. Vyrai ir moterys ne tik skirtingai suvokia bei mato pasaulį, bet nemenkų skirtumų aptinkama ir jų kalbinėje raiškoje: pastebėta, kad kalbėdami ta pačia tema vyrai ir moterys ją supranta ir plėtoja nevienodai. Iš tiesų, vyrų ir moterų kalbėjimo stilius yra tiek skirtingas, kad kai kurie mokslininkai, tokie kaip Debora Tannen (1990), Robina Lakoff (1975), George'as M. Zimmermanas (1983) ir kiti, linkę jas laikyti atskiromis kalbos atmainomis – lyčių dialektais, arba *genderlektais*.

Patys pirmieji *genderlekto* tyrinėjimai kai kuriais atžvilgiais yra gana neobjektyvūs, nes daugiausia buvo remtasi egzotiškais ir nepatikimais leksikos pavyzdžiais, kurie dažniausiai aptinkami mažose bendruomenėse Eurazijos žemyne, Australijoje ir Pietų Amerikoje (Kūruks, Kalmyk, Yanyuwa, Tangoan, Čiukčių, Arawaka, Kokama, Pirahã, Awetí ir kitose gentyse). Dar 1922 metais Otto Jespersenas teigė, jog ankstyvuosiuose etnografiniuose darbuose buvo minima, kad skirtingos lyties kalba skirtingomis kalbomis, taigi ir tuo metu jau egzistavo „lyčių dialektas“. Savo moksliniame tyrime pavadinimu „The Woman“ („Moteris“ 1922) Jespersenas apibūdina vyrų ir moterų kalbos skirtynes aprėpdamas žodyno diapazono, sintaksės konstrukcijų sudėtingumo, tabu frazių ar liaudiškų pasakymų vartojimo, kalbos formalumo, mandagumo ir daugiažodiškumo sferas. Kiek vėliau, 1953 metais, Urielis Weirichas išsakė nuomonę, kad lytis gali būti laikoma svarbiu kintamuoju kalbinio kontakto situacijos metu¹. Taigi matyti, kad vyrų ir moterų skirtumai pastebėti gana seniai, tačiau *genderlektas*, kaip terminas, pirmą kartą lingvistinėje literatūroje buvo pavartotas tik XX a. aštuntajame dešimtmetyje ir buvo laikomas kalbos atmaina, nulemta kalbėtojo lyties (Kramer 1974, Haas 1979). Kiti kintamieji, tokie kaip rasė, etninė grupė, amžius, darbas, socialinė bei finansinė padėtis, sociokultūrinė aplinka, išsilavinimas, jau yra laikomi faktoriais, turinčiais potencialią įtaką kalbinei minčių raiškai (Labov 1972, Trudgill 1974). Katie Wales (2001: 233) *genderlekto* sąvoką sieja su *lekto* (angl. *lect*) samprata, t. y. suvokia kaip kalbos bruožų įvairovę, nulemtą skirtingų veiksnių, o konkrečiai *genderlektą* laiko kalbos atmaina, kurios savybes nulemia lytis. Taigi ji, kaip ir anksčiau minėtieji mokslininkai, pabrėžia lyties veiksnio svarbą vyrų ir moterų kalbėjimo skirtumų atsiradimui. Jackas C. Richardsas ir Richardas W. Smidtas *genderlektą* suvokia kaip skirtingus vyrų ir moterų kalbėjimo stilius (2002: 220).

¹ Iš anglų kalbos čia ir kitur šiame darbe versta šio darbo autorės.

Plačiau vyrų ir moterų kalbėjimas tyrinėti pradėtas tik praėjusio amžiaus aštuntajame dešimtmetyje, kada pasirodė Lakoff knyga „Language and Woman's place“ (1975). O pačią *genderlekt* sąvoką viena pirmųjų ėmė vartoti Tannen (1990), siekdama apibūdinti vyrų ir moterų kalbėjimo stilių skirtumus. Suvokus, kad lytis lemia kalbėjimo ypatybes, kilo nemažai prieštarų diskusijų. Siekiant apžvelgti ir susintetinti skirtingas nuomones, toliau darbe pateikiamos kelios svarbiausios teorijos, aiškinančios *genderlekt* sąvoką ir lyties įtaką kalbinei raiškai.

Jau minėtoji Tannen (1991) savo suformuluotoje *genderlekt* teorijoje teigia, kad geriausia vyrų ir moterų kalbėjimą aprašyti galima atsižvelgiant į kultūrinį faktorių, o lyčių komunikaciją vadina tarpkultūrine (angl. *cross-cultural*). Jos nuomone, vyrai ir moterys užauga dviejose skirtingose kultūrose, kur vyriškumas ir moteriškumas suprantami nevienodai. Vyriškumo ir moteriškumo sampratą paprastai lemia visuomenė, joje nusistovėjusios tradicijos ir normos. Lijana Stundžė (2009) straipsnyje „Lytis ir organizacija: komunikacinis aspektas“, komentuodama Tannen teoriją, teigia, kad daugumoje kultūrų vyriškumas ir moteriškumas yra suprantama kaip tam tikras savybių rinkinys. Anot jos, vyrams tradiciškai būdingos savybės yra stiprumas, ambicingumas, galingumas, racionalumas, emocinis stabilumas, o moterims – nuolankumas, rūpestis šeima, atsakomybė (Stundžė 2009: 108). Taigi susiklosto tarsi dvi skirtingos kultūros: vyriškoji ir moteriškoji, kurioms būdingi kalbiniai skirtumai. Šiuos skirtumus pirmiausia nulemia komunikacijos tikslas, kuris moterims yra santykių palaikymas, o vyrams – priemonė tikslams pasiekti. Taigi vyrai ir moterys kalbą vartoja skirtingais tikslais. Tannen suformuluotos *genderlekt* teorijos tikslas yra pripažinti ir įvertinti priešingos lyties kalbinę raišką ir taip siekti tarpusavio pagarbos ir supratimo.

Būta ir kitokių *genderlekt* teorijų. Pavyzdžiui, Sandra Harding (1987) ir Julia Wood (2004) taip pat tyrinėjo vyrų ir moterų kalbėjimą. Savo suformuluotoje *požiūrio* teorijoje (angl. *standpoint theory*) šios tyrėjos pateikia feministinį požiūrį, įvardydamos moteris esant per mažai privilegijuotas (angl. *underprivileged*), o vyrus – per daug privilegijuotas (angl. *overprivileged*). Minėtos mokslininkės teigia, jog kultūrinis veiksnys nėra patikimas būdas įvardyti vyrų ir moterų kalbėjimo skirtumus, taigi kritikuoja Tannen teoriją. Anot jų, skirtingus individus kultūra veikia nevienodai, todėl patikimesnis tyrinėjimo aspektas – socialinis, kitaip tariant, tas, kuris lemia individo požiūrį į pasaulį, savęs suvokimą ir bendravimo ypatybes.

Kad socialinis veiksnys svarbus vyrų ir moterų kalbinės raiškos skirtumų atsiradimui, pritaria ir Tannen, teigdama, jog lyčių dialektai gali būti aiškinami vyrų noru dominuoti, užimti svarbią socialinę vietą, o moterų – siekiu artimai bendrauti, dalytis jausmais, rasti tarpusavio supratimą. Shan Wareing teigia, kad lytis siejama su tam tikru socialiniu elgesiu (Wareing 2005: 75), vadinasi, vyrai ir moterys, patys to nejausdami, kalbą pritaiko prie savo socialinio elgesio bruožų. Robertas L. Traskas *genderlekt* terminą sieja su *gender* (giminės) sąvoka, tačiau pastaroji sociolingvistikoje nėra suprantama kaip gramatinė giminės kategorija, o siejama su vyrų ir moterų atliekamais socialiniais

vaidmenimis (Trask 2007: 96–97). Vadinamieji socialiniai vaidmenys ima ryškėti jau vaikystėje ir labiausiai priklauso nuo aplinkos, kurioje vaikas auga. Šeima, t. y. suaugusieji, patys to nepastebėdami, nustato tam tikrus socialinius vaidmenis, kuriais vadovaujasi berniukai ir mergaitės. Be abejo, šie socialiniai vaidmenys ir nulemia kalbėjimo stiliaus skirtumus. Mokslininkai Danielis L. Maltzas ir Ruth A. Borkeris (1998: 127) taip pat pabrėžia, kad *genderlektas* pradeda formuotis vaikui bręstant. Šių mokslininkų atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad berniukų ir mergaičių bendravimo įpročiai formuojasi ne vien veikiami suaugusiųjų, bet priklauso ir nuo bendraamžių. Maltzas ir Borkeris (1982) mano, jog *genderlektas* formuojasi apie penktuosius–penkioliktuosius vaiko gyvenimo metus, kai berniukai ir mergaitės pirmiausia bendrauja savo atskirose grupelėse, su tos pačios lyties asmenimis (2005: 422). Mokslininkai Williamas O’Baras, Bradas Bradley’us ir Bowmanas Atkinsas (1980) atliko tyrimą, kurio metu paaiškėjo, kad *genderlekto* formavimuisi didelę įtaką turi aplinka, kurioje augama. Pavyzdžiui, jei berniukas augo nuolat apsuptas moterų (tetų, seserų, senelių...) ir girdėjo bei dalyvavo jų pokalbiuose, visai realu, kad ir užaugęs vartos moteriškąją dialektą. Lygiai taip pat elgsis ir mergaitė, užaugusi vyriškoje aplinkoje, – jos kalboje bus galima aptikti vyriškojo kalbėjimo bruožų (Bradley, O’Bar, Atkins 1980). Kaip jau minėta, manoma, kad lytis nėra itin stiprus veiksnys, nulemiantis kalbėjimo ypatybes. Taigi išanalizavus įvairių mokslininkų nuomones paaiškėjo, kad socialiniai veiksniai yra labai svarbūs vyrų ir moterų *genderlekto* formavimuisi.

Dar viena teorija, aiškinanti vyrų ir moterų kalbėjimo skirtumus, yra Chérés Kramarae (1981) *prislopintos grupės* teorija (angl. *muted group theory*). Ši mokslininkė teigia, kad kalbėdamos moterys nėra tokios laisvos kaip vyrai ir dažnai nesugeba pasakyti to, ką iš tiesų norėjo, jei jų pašnekovas yra linkęs dominuoti. O vyrai mėgina bendrauti akivaizdžiai kalbinės raiškos priemonėmis rodydami savo dominavimą ir taip priversdami pašnekovą jaustis nejaukiai, kai kurias mintis nutylėti arba visai neįsitraukti į pokalbį. Tačiau akivaizdu, kad vien tik lytis nenulemia to, kad moterys linkusios nutylėti, o vyrai dominuoti. Tam didžiulę įtaką turi ir tam tikri psichologiniai įsitikinimai. Ta pati mokslininkė pastebėjo, kad visuomenė ir žiniasklaida kuria atskirus stereotipus, kuriuos pritaiko vyrams arba moterims. Pavyzdžiui, suaugusiesiems skirti žurnalai, atsižvelgiant į tai, kokios temos juose aptariamos, aiškiai skirstomi į vyrų ir moterų žurnalus. Moteris neva turi dominti tik mada, šeima, virtuvė, o vyrus – sportas, automobiliai, apnuoginti moterų kūnai. Taigi vėl išryškėja socialiniai vaidmenys, tačiau šiuo atveju jie yra veikiami ir psichologinių įsitikinimų, kurie priklauso nuo aplinkos, kurioje kalbos vartotojas gyvena ir formuojasi kaip asmenybė. Tad galima daryti išvadą, kad tyrinėjant *genderlekto* sąvoką ne mažiau už kitus yra svarbūs ir psichologiniai veiksniai, nes būtent jie ir nulemia skirtingus lyčių kalbėjimo stilius.

Aptarus įvairias lyčių kalbėjimo teorijas ir mokslininkų nuomones, galima daryti išvadą, kad visi jie panašiai apibrėžia *genderlekto* sąvoką ir teigia, kad tai – skirtingi vyrų ir moterų kalbėjimo

stiliai. Skiriasi tik nuomonės dėl to, kas būtent nulemia šiuos skirtingus kalbėjimo stilius. Akivaizdu, kad nėra vieno pagrindinio veiksnio, skirtumams atsirasti vienodai svarbūs ir Tannen aprašyti kultūriniai veiksniai, ir Trasko bei kitų mokslininkų skiriami socialiniai vaidmenys, taip pat ir Kramarae įvardytos psichologinės priežastys. Tokiai minčiai pritaria ir Lakoff, kuri straipsnyje „Language and Woman's place“ (1975) skyriumi aprašė moteriškuosius ir vyriškuosius kalbėjimo bruožus ir padarė išvadą, kad *genderlektą* lemia ne vien lytis, bet ir psichologiniai, kultūriniai ir socialiniai veiksniai. Tiesa, Lakoff tyrė žodinės vyrų ir moterų komunikacijos skirtumus, tačiau dauguma sakybinei kalbai būdingų bruožų atsispindi ir rašytinėje kalboje, todėl, tiriant vyrų ir moterų parašytus tekstus, galima remtis ir kai kuriais žodinėje kalboje pastebėtais skirtumais.

Pastebėtina, kad daugumos tiriamųjų kalboje galima aptikti tiek vienai, tiek kitai grupei priklausančių bruožų. Todėl negalima kategoriškai teigti, kad vien lytis lemia skirtingą kalbinę raišką. Tačiau aptiktieji dėsniniai leidžia lytį laikyti patikimu veiksmu.

Apžvelgus skirtingų mokslininkų nuomones, būtų galima teigti, kad ***genderlektas*** – **tai skirtingi vyrų ir moterų kalbinės raiškos stiliai, nulemti lyties, kurios socialiniai vaidmenys buvo formuojami jau vaikystėje, taip pat priklausantys ir nuo kultūrinių, socialinių ir psichologinių veiksnių.** Būtent tokia *genderlekto* sąvokos samprata ir remiamasi šiame darbe, o pats *genderlekto* terminas keičiamas sąvoka *vyriškasis ir moteriškasis kalbėjimo stilius*, atsižvelgiant į tai, kad kalbėjimo sąvoka apima raišką tiek raštu, tiek žodžiu.

1.1.2. Vyriškojo ir moteriškojo kalbėjimo bruožai

Tiriant, kuo skiriasi vyrų ir moterų vertinimo raiška knygų recenzijose, apsiribota vienu – leksiniu – lygmeniu, todėl svarbios tampa vyrų ir moterų vartojamos leksikos skirtumų atsiradimo priežastys, kurios paaiškina, kodėl abiejų lyčių rašytuose tekstuose galima aptikti tiek vienai, tiek kitai tiriamųjų grupei būdingų bruožų, išskiriamų ir žodinėje komunikacijoje. Vis dėlto svarbiausiu veiksmu, lemiančiu kalbėjimo skirtumų atsiradimą, laikoma lytis. Norint pabrėžti lyties nulemtus kalbinės raiškos skirtumus, toliau aptariami vyrų ir moterų kalbėjimo stiliams būdingiausi kalbinės raiškos bruožai.

Analizuojant teorinę literatūrą paaiškėjo, kad mokslininkai skiria nemažai vyrų ir moterų kalbinės raiškos bruožų, tačiau vienas ryškiausių – taisyklingos gramatinės konstrukcijos ir gausesnis žodynas moterų sakytiniuose ir rašytiniuose tekstuose. Jau buvo minėta, kad moterų kalba yra gramatiškai taisyklingesnė – tai pirmoji pastebėjo ir įrodė Lakoff. Jai pritaria ir kalbininkė Vasiljje V. Oščepkova (2003), kuri savo disertacijoje įrodė, kad vyrų kurtuose tekstuose yra kur kas daugiau klaidų. Peteris Trudgillas teigia, kad dabartinėje visuomenėje „teisingesnio“ socialinio elgesio labiau tikimasi iš moterų, todėl ir jų kalba socialiai „geresnė“ (Trudgill 1982: 94). Galbūt dėl šios priežasties

moterų tekstai yra gramatiškai taisyklingesni nei vyrų, kurie nevengia ir šnekamosios (buitinės) raiškos, o neretai ir nenorminių kalbinės raiškos intarpų. Nors gramatikos taisyklingumas šiame darbe plačiau tyrinėjamas nebus, galima daryti prielaidą, kad vyrų parašytuose tekstuose vertinimo raiška gali turėti šnekamosios kalbos atspalvį.

Kaip jau buvo minėta aptariant *genderlekt* sąvoką, tyrinėjant lyčių kalbėjimo skirtumus, svarbu suvokti, koku tikslu kalba vyrai ir moterys. Tannen (1991) teigia, kad vyrai vartoja kalbą tam, kad įrodytų savo statusą, jų komunikacija kiek kategoriška, tiesmuka. Vyrai kalba tam, kad informuotų, moterys – kad užmegztų santykius, pasikeistų informacija. Todėl moterų kalboje gausu epitetų, mažybinių žodžių, eufemizmų, o tai daro kalbą švelnesnę. Janeta Holmse (1995) teigia, kad mažybinių žodžių gausą lemia ne tik gyvenimiška patirtis, bet ir psichologinis veiksnys. Moterims kur kas svarbesnė emocinio bendravimo funkcija, pašnekovų jausmai, todėl jos savo kalbą švelnina eufemizmais bei mažybinėmis formomis, vyrai, kuriems pagrindinis kalbėjimo, bendravimo tikslas yra siekis parodyti aukštesnę savo padėtį ir noras apsikeisti informacija, priešingai nei moterys, nevengia disfemizmų – įžeidžiamųjų žodžių. Mažybinių formų vartojimas, eufemizmai bei disfemizmai yra svarbi vertinimo sudedamoji dalis, todėl plačiau bus tiriami ir šiame darbe.

Aptariant vyrų ir moterų kalbėjimo stiliaus skirtumus, svarbus tampa kalbėjimo tiesiogiskumas. Mokslininkės Rūtos Marcinkevičienės (2008) teigimu, moterys vartoja mažiau tiesioginių komandų ir liepimų, paversdamos juos kvietimu, raginimu ar klausimu. Moterys klausiamuosius sakinius paprastai konstruoja kartu su „priduriamąja dalimi“ (angl. *tag + questions*), t. y. su tokiais žodeliais ar frazėmis, kaip *ane, argi ne, ar tu taip nemanai, ar sutinki* ir pan.. Dalis mokslininkų teigia, kad klausiamojo sakinio priduriamosios dalys vartojamos, kai kalbantysis nėra tikras dėl išsakytos informacijos ar nori patikslinti, ko nors nenugirdęs. Pearsonas (1985: 189) rašo, kad tokie sakiniai vartojami, kai norima, kad pašnekovas patvirtintų idėjas, kuriomis tiki kalbantysis. Tačiau moterys vartoja tokius sakinius ir nenorėdamos kategoriškai reikšti nuomonės. Šiam teiginiui pritaria ir Cameron, teigdama, jog priduriamoji klausiamojo tipo sakinio dalis nebūtinai turi reikšti informacijos stoką, ji gali rodyti ir savo nuomonės, planų paskelbimą ar būti pokalbio palaikymo rodiklis (Cameron 2007: 45). Vyrai šią priduriamąją sakinio dalį vartoja tik norėdami patikslinti ar patikslinti informaciją, kitais atvejais klausiamieji sakiniai su priduriamąja dalimi vyrams nebūdingi. Nors klausiamieji sakiniai su priduriamąja dalimi yra tipiškas moteriškojo kalbėjimo bruožas, darbe jie plačiau nagrinėjami nebus, nes jie tipiškai sakytinei kalbai, be to, tai sakinio konstravimo dalykas, o šiame darbe dėmesys sutelkiamas į leksinę vertinimo raišką. Tiriamuoju atveju „apibendrinant, kas buvo pasakyta, svarbu tik tai, kad moterų kalbėjimas nėra toks kategoriškas kaip vyrų, tad galima manyti, kad išsakydamos vertinimą moterys bus nuolaidesnės ir korektiškesnės nei vyrai. Analizuojant vertinimo raišką, svarbus teigiamo ir neigiamo vertinimo santykis, tad šio darbo autorė

daro prielaidą, kad jei, kaip buvo minėta, moterų kalba ne tokia kategoriška kaip vyrų, manytina, kad ir tam tikrus dalykus jos vertins labiau teigiamai, o ne neigiamai.

Svarbus vyrų ir moterų kalbėjimo bruožas – santykis su pašnekovu, adresatu. Paminėtina, kad moterys jį kuria daug artimesnį nei vyrai. Izraelio mokslininkų atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad norėdamos užmegzti santykį su skaitytoju moterys vartoja daugiau įvardžių ir gramatinių formų, pabrėžiančių santykius. Vyrai teikia pirmenybę daiktavardžiams, būdvardžiams, skaitvardžiams, yra linkę kategorizuoti (Argaman, Koppel, Shimai 2002). Taigi moterys tekstus suasmenina, vyrai – priešingai – išlaiko tam tikrą atstumą adresato atžvilgiu. Tai labai įdomus aspektas, bet šiame darbe jis analizuojamas nebus. Kita vertus, kalbos dalių vartoseną šiame darbe analizuojama plačiau, todėl kalbos dalių vartojimo dėsningumai – šiam darbui aktualus ir svarbus vyrų ir moterų kalbinės raiškos bruožas.

Įvairių mokslininkų atlikti tyrimai (Tannen 1991, Maltz ir Borker 1998, Kendell 2003) rodo, kad vyrams būdingesnė tiesioginė, o moterims – netiesioginė minčių raiška, t. y. moterų rašytuose tekstuose aptinkama gerokai daugiau stilistinių figūrų. O štai Cameron (2007: 85) laikosi kitokios nuomonės ir teigia, jog netiesioginis moterų kalbėjimas tėra psichologinių ir publicistinių leidinių uždėtas štampos, tačiau toks teiginys nebuvo įrodytas. Šiame darbe atskiros stilistinės figūros analizuojamos nebus, tačiau netiesioginė minčių raiška, žodžių vartoseną perkeltinėmis reikšmėmis vis dėlto yra svarbi, nes ji tiesiogiai susijusi su išreiškiamą kritika ir veikia santykį su adresatu. Pavyzdžiui, kritiką vyrai dažnai išsako be užuolankų, nesistengia sušvelninti, o moterys, užuot kritikavusios, – ironizuoja (Shari Kendall, Tannen 2003: 551). Tannen teigia, jog moterys, reikšdamos reikalavimus netiesiogiai, tikisi pasiekti susitarimą taikiai derėdamosi. Tokios derybos leidžia išreikšti solidarumą (Tannen 1998: 486). Anot Tannen, raiškos netiesiogiškumas – priemonė kontaktams užmegzti (1991: 225), taigi, vartodamos netiesioginę minčių raišką, moterys užmezga tvirtesnį ryšį su pašnekovu ar skaitytoju. Kaip jau buvo minėta, šiame darbe tyrinėjant vertinimą svarbus adresanto kuriamas santykis su adresatu, taip pat kritikos raiška. Aptarus minėtų mokslininkų nuomones, galima daryti išvadą, kad pasitelkdamos netiesioginės minčių raiškos priemonės moterys švelnina savo kalbėjimą, leisdamos susivokti pačiam skaitytojui, ir tokiu būdu sugeba kurti glaudesnius santykius su adresatu.

Išanalizavus įvairių mokslininkų nuomones ir skiriamus *genderlektų* bruožus, galima sudaryti apibendrinamąją lentelę, kurioje aiškiai matyti, kokie bruožai būdingi moteriškajam ir vyriškajam kalbėjimo stiliui (*genderlektui*):

1 lentelė. Vyrų ir moterų kalbėjimo bruožai

Moteriškas genderlektas	Vyriškas genderlektas
Dažniau laikomasi gramatikos taisyklių.	Ne visada paisoma gramatikos taisyklių.
Švelnesnis kalbėjimas, nevengiama eufemizmų.	Kalbėjimas šiurkštesnis, nevengiama disfemizmų.
Gausiai vartojamos mažybinės formos.	Menkai vartojamos mažybinės formos.
Būdinga netiesioginė minčių raiška.	Būdinga tiesioginė minčių raiška.
Kalbinėmis priemonėmis kuriami glaudūs santykiai su adresatu.	Išlaikomas atstumas adresato atžvilgiu.
Būdingas nekategoriškas kalbėjimas, labiau abejojama.	Būdingas kategoriškas kalbėjimas, abejojama mažai.
Būdingi klausiamieji sakiniai su priduriamąja dalimi, rodantys siekį palaikyti pokalbį.	Būdingi klausiamieji sakiniai su priduriamąja dalimi tik tuo atveju, jei norima patikslinti informaciją.
Pirmenybė teikiama būdvardžiams.	Pirmenybė teikiama daiktavardžiams.

Šiame darbe, kaip jau buvo minėta, dėmesys bus skiriamas vertinimo raiškai vyrų ir moterų rašytose knygų recenzijose, todėl aktualiausi tyrimui bus šie vyrų ir moterų kalbėjimo skirtumai: eufemizmų ir disfemizmų vartojimas, mažybinių formų vartojimas, kalbos dalių pasirinkimas, tiesioginė/netiesioginė minčių raiška, kalbėjimo kategoriškumas/nekategoriškumas, kritikos, abejonių išsakymas – visa tai, kas susiję su vertinamąja leksika. Toliau darbe aptariama, kas yra laikoma vertinimo raiškos vienetais, kokias funkcijas tekste jis atlieka, kokie leksiniai vienetai būdingi išreiškiant vertinimą.

1.2. VERTINIMO SAMPRATA

Kaip jau buvo minėta, šio darbo objektas – vertinimo raiška. Šiame skyriuje aiškinamasi, kas yra vertinimas, kaip jį atpažinti, kaip vertinimas skirstomas, kokias funkcijas atlieka tekste. Vertinimą tekste jau ne vieną dešimtmetį tyrinėja daugelis užsienio mokslininkų: Wiliamas Labovas, 1972, Michaelis J. Toolanas, 1988, Bell, 1991, Goefrey'us Thompsonas ir Susana Hunston, 2000, Monika Bednarek, 2006, etc. Labovas vertinimą apibrėžia kaip priemones, kurias naudoja pasakotojas, siekdamas parodyti pasakojimo esmę. Toolanas vertinimą laiko ypač svarbiu teksto elementu, kuriuo tarsi užbėgama už akių klausimui „kas iš to?“. Iš tiesų, visi tyrėjai vertinimo sąvoka apibrėžia kiek skirtingai, tačiau sutinka, kad tai labai svarbus komponentas organizuojantis visą diskursą.

Vertinimo sąvoką galima aiškinti remiantis keliais aspektais. Labovas pabrėžia lyginamąjį vertinimo pobūdį (1975). Taigi vertinimas gali būti suprantamas kaip palyginimas – tai reiškia, kad vertinant tam tikrą dalyką jis gretinamas su norma arba atvirkščiai – priešinamas jai, atsižvelgiant į visuomenėje vyraujančias vertybių sistemas (*sets of values*). Anot Toolano vertinimas padeda nustatyti ir sustiprinti konteksto reikšmę, pasakojimo vertę ir svarbą bei įdomumą. Thompsonas ir Hunston teigia, kad vertinimas yra labai platus terminas, nusakantis kalbančiojo poziciją ar nusistatymą, požiūrį, realybės ar teiginių suvokimą, t. y. – santykį tarp kalbančiojo ir jo kalbamų dalykų. Tokį požiūrį galima sieti su tam tikrais įsitikinimais, įsipareigojimais, prievolėmis ar su bet kuriomis kitomis vertybių sistemomis.

Šios vertybių sistemos buvo labai svarbios Bednarek (2006), kuri jas vadina vertinamaisiais parametrais, ir teigia, kad būtent jais remdamasis autorius (ar kalbėtojas) vertina pasaulį. Bednarek skiria šiuos vertinamuosius parametrus:

1. Emocinis parametras (blogas/geras).
2. Tikėtinumo parametras (tikėtinas/netikėtinas).
3. Suprantamumo parametras (suprantamas/nepažįstamas).
4. Galėjimo/būtinumo parametras (įmanoma, neįmanoma/galima, negalima).
5. Tikėtinumo parametras (tikras/netikras).
6. Svarbumo parametras (svarbus/nesvarbus).

Anot tyrėjos, kalbėtojas, remdamasis šiais vertinamaisiais parametrais, perteikia savo subjektyvią nuomonę: ar tai kas vyksta yra gerai ar blogai (emocinis parametras), bando įtikinti klausytoją kalbamo dalyko svarba (svarbumo parametras), vertina teiginius pagal tikėtinumo parametras – mažai patikimas, labai patikimas, ir t. t..

Šiame darbe nuo tokio Bednarek pateikto skirstymo kiek atsiribojama ir vertinimas suprantamas kaip kalbėtojo (šiuo atveju – rašančiojo) nuomonės išsakymas apie tam tikrą dalyką. Kaip pastebi Aurelija Usonienė, „beveik visa žmogaus kalbinė produkcija valingai ar nevalingai, bet dažniausiai patiria autoriaus vertinimą. /.../ Paprastai tas vertinimas yra subjektyvus. Beje, toks vertinimas yra beveik neišvengiamas, nes mes visi gana skirtingai ir individualiai suvokiame mus supantį realųjį pasaulį.“ (Usonienė 2004: 23). Anot Ryvitytės (2008), vertinimas gali būti arba teigiamas, arba neigiamas ir atspindi rašytojo asmeninius įsitikinimus ir vertybes visuomenės, kuriai rašantysis atstovauja. Hunston ir Thompsonas vertinimą suvokia panašiai, tik dar priduria, kad vertinimas – tai požiūris, pozicija ar jausmai, išsakyti reiškinį ar tam tikrą pasiūlymą atžvilgiu (Hunston, Thompson 2000: 5). Taigi apibendrintai galima teigti, kad vertinimą turėtume suvokti kaip teigiamos ar neigiamos nuomonės išsakymą apie kalbamus dalykus, kurį lemia socialiniai ir psichologiniai veiksniai.

Savo disertacijoje Ryvitytė pateikia du požiūrius į vertinimą: konceptualųjį ir lingvistinį. Konceptualusis vertinimas reiškiamas per palyginimą, yra subjektyvus ir grindžiamas vertybių sistema. Vertinimo subjektyvumą lemia tai, kad kalbantysis ar rašantysis išsako savo individualią, taigi subjektyvią, nuomonę. Ryvitytė konceptualiojo vertinimo pranašumu laiko jo neapibrėžtumą, t. y. kad jis neapriboja to, ką būtų galima laikyti vertinimu. Kita vertus, toks neribotumas sukelia diskusijų, nes taip ir lieka neaišku, kuo remiantis atpažįstamas vertinimas. Lingvistinis požiūris į vertinimą yra konkretesnis, nes apibrėžia aiškius kriterijus, pagal kuriuos vertinimas identifikuojamas: leksika, gramatika ir tekstas (Hunston, Thompson 2000: 14). Kiekvieną šį aspektą, remdamasi Hunston ir Thompsonu, Ryvitytė aiškina ir savo disertacijoje (2008):

1. Leksika – tokie leksiniai vienetai, pavyzdžiui: būdvardžiai,rieveksmiai, daiktavardžiai ir veiksmažodžiai, kurie akivaizdžiai yra vertinamojo pobūdžio.
2. Gramatika – tai aukštesnysis (intensifikatorius) ir aukščiausiasis (komparatorius) laipsnis (pavyzdžiui: *più bello (it.) – gražesnis; bellissimo (it.) – gražiausias*), subordinatoriai (pavyzdžiui: *mentre (it.) – kol; anche se (it.) – nors; da... (it.) – nuo; perché (it.) – nes, todėl kad*) ir modaliniai žodžiai (*verbi modali (it.)*)².
3. Tekstas – yra tekstų, kur vertinimui skirtos tam tikros teksto dalys (įvadinė ar baigiamoji pastraipa ir pan.). Kituose tekstuose vertinimas gali būti reiškiamas visame tekste, neatsižvelgiant į jo struktūrą (Ryvitytė 2008).

Nors šio darbo objektas yra būtent leksinė vertinimo raiška, vis dėlto neįmanoma atsiriboti ir nuo gramatikos, todėl labai svarbus ir antrasis vertinimo identifikavimo aspektas – gramatinė vertinimo raiška. Tiriant lietuvių ir italų parašytas knygų recenzijas pastebėta, kad vertindami tiek vieni, tiek ir kiti linkę gausiai vartoti modalinius veiksmažodžius irrieveksmius. Kaip teigia Usonienė (2006), modaliniais veiksmažodžiais,rieveksmiais ir dalelytėmis perteikiama tam tikro laipsnio tikimybės raiška. Todėl akivaizdu, kad tiriant vertinimo raišką, modaliniai žodžiai atlieka abejonių, netikrumo/neužtikrintumo savo išsakomu vertinimu perteikimo funkciją. lentelėje nr. 1 pateikiami lietuvių ir italų kalboms būdingi modaliniai veiksmažodžiai irrieveksmiai (žr. lentelę nr. 1.)

² Pavyzdžiai parinkti darbo autorės.

2 lentelė. Modaliniai veiksmažodžiai irrieveiskmiai lietuvių ir italų kalbose

	Lietuvių kalba	Italų kalba
Modaliniai veiksmažodžiai	<i>Galėti, turėti</i> <i>Atrodyti, rodytis</i>	<i>Potere, avere, sapere, volere</i>
Prieveiskmiai	<i>Tikriausiai, greičiausiai,</i> <i>Turbūt, matyt, galbūt, gal</i> ir pan.	<i>forse, probabilmente, certo</i> ir pan.

Lentelėje pateikti dažniausi episteminio modalumo raiškos atvejai lietuvių kalboje, ir galimi atitikmenys italų kalboje. Matyti, kad šiais žodžiais gali būti perteikiamas vienokio ar kitokio dydžio galimumas ar būtinumas. Kaip teigia Usonienė, dažniausiai ir yra kalbama apie episteminį būtinumą (*epistemic necessity*) ir episteminį galimumą (*epistemic possibility*), atitinkančius aukštą arba žemą tikimybės laipsnį. Taigi akivaizdu, kad episteminio modalumo sąvoka yra gradacinė ir kad abejonės dydis yra matuojamas. (Usonienė: 2006: 99). Išanalizavus įvairių tyrėjų pateikiamus modalumo apibrėžimus ir funkcijas, šiame darbe episteminio modalumu nuspręsta laikyti autoriaus reiškiamą propozicinį vertinimą, atsižvelgiant į tai, kaip kalbamas propozicinis turinys atitinka tikrovę, t. y. – labai abejojama ar beveik neabejojama kalbamo dalyko tikrumu.

Aptarus konceptualųjį ir lingvistinį požiūrius į vertinimą, akivaizdu, kad tekste vertinimą atpažinti ne visada yra lengva. Tačiau remiantis lingvistiniu požiūriu vertinimą galima atpažinti iš tam tikrų leksinių vienetų, vartojamos gramatikos ir pagal tai, kurioje teksto vietoje vertinimas įprastai pateikiamas tam tikro pobūdžio ar žanro tekstuose. Būtent lingvistiniu požiūriu į vertinimą remiamasi šiame darbe. Kadangi tirtose vyrų ir moterų knygų recenzijose vertinimas buvo aptinkamas įvairiose teksto vietose ir, kaip buvo minėta anksčiau, gramatinė raiška netiriama, atpažįstant vertinimą remtasi leksika, t. y. ieškota ryškų vertinamąjį pobūdį turinčių leksinių vienetų.

Tekste vertinimas atlieka keletą svarbių funkcijų. Ryvitytė (2008), kalbėdama apie vertinimo svarbą tekste, skiria tris funkcijas:

1. Pranešti skaitytojui, ką mano arba jaučia rašytojas kokio nors reiškinio atžvilgiu.
2. Kurti ir palaikyti rašytojo ir skaitytojo santykius.
3. Organizuoti diskursą.

Komentuodama pirmąją funkciją, Ryvitytė pabrėžia, kad tai pagrindinė vertinimo funkcija, susijusi su visuomenės, kuriai priklauso vertintojas, ideologija, nes atspindi ne tik rašančiojo, bet ir visos visuomenės nuostatas ir požiūrį į kalbamąjį dalyką (pavyzdžiui, lietuvių ir italų požiūris). Šiam darbui svarbu ir tai, kad nuomonė gali atspindėti ne tik visuomenės, bet ir atskiros visuomenės grupės – pavyzdžiui, vyrų arba moterų – požiūrį ir įsitikinimus, o tai gali lemti tam tikrus vyrų ir moterų kalbinės raiškos skirtumus.

Labai svarbi ir šiam darbui aktuali yra antroji vertinimo funkcija, kuri, anot Ryvitytės (2008), dažniausiai analizuojama manipuliacijoms, apsidraudimo ir mandagumo atžvilgiu. Kaip jau buvo minėta, rašytojo ir skaitytojo santykio kūrimas yra vienas iš vyriškojo bei moteriškojo kalbėjimo bruožų, kuris turi įtakos ir leksinei minčių raiškai.

Trečioji funkcija yra susijusi su teksto struktūra – organizacija. Pastebėtina, kad tirtųjų recenzijų struktūros nebuvo vienodos. Lietuvių tekstams būdinga vientisa struktūra, o vertinimas dažniausiai išsakomas tam tikrose struktūrinėse dalyse. Italų recenzijos aiškios struktūros paprastai neturėjo, vertinimas buvo išsakomas įvairiose teksto vietose. Vis dėlto tiriant lietuvių/italų vyrų ir moterų vertinimo raišką apsiribota leksiniu lygmeniu, tad šiame darbe tiriamųjų tekstų struktūra plačiau neanalizuojama.

Apžvelgus vertinimo sampratą, akivaizdu, jog vertinimo pobūdžio atpažinimas ne visuomet yra lengvas, tai dažnai priklauso nuo psichologinių (vertintojo požiūrio į pasaulį) ir socialinių (visuomenės kuriamo požiūrio į pasaulį) veiksnių. Tiriant vyrų ir moterų vertinimo raišką, pasirinktas tyrimo objektas – knygų recenzijos, kurių pagrindas – išsamus ir kritiškas kūrinio struktūros, originalumo, stilistinių ypatybių vertinimas. Siekiant įrodyti vertinimo svarbą knygų recenzijose, toliau darbe trumpai aptariamas *recenzijos* žanras.

1.3. PAGRINDINIAI RECENZIJOS ŽANRO BRUOŽAI

Recenzijos kartu su straipsniais, žurnalistiniais tyrimais, apžvalgomis priklauso analitiniams spaudos žanrams. Pagrindinės analitinių žanrų funkcijos yra paaiškinti, sisteminti, apibendrinti ir įvertinti. Vis dėlto nuo kitų analitinių žanrų recenzija šiek tiek skiriasi. Ji turi griežtesnę informacinę struktūrą, paremtą tam tikrais reikalavimais: recenzija turi aptarti kūrinį ir pateikti jo vertinimą (Rūta Marcinkevičienė 2007: 115). Marcinkevičienė (2007: 110) pabrėžia, kad analitika spaudoje yra labai pageidautina, tačiau reta žanrų grupė, dažniausiai aptinkama savaitraščiuose ir specializuotuose leidiniuose. Kalbėdama apie recenzijas, Marcinkevičienė teigia, kad lietuviškoje spaudoje dažniausios yra filmų recenzijos, spausdinamos kultūros savaitraščiuose *7 meno dienos*, *Literatūra ir menas*, *Šiaurės Atėnai* (Marcinkevičienė 2007: 115). Peržiūrėjus minėtus savaitraščius, paaiškėjo, kad juose nemažai ir knygų recenzijų, kurios ir tiriamos šiame darbe (kaip jau minėta įvade, dauguma tiriamųjų tekstų ir buvo surinkti iš šių savaitraščių).

Marcinkevičienė knygoje „Spaudos tekstų žanrai“ (2007) skiria dvi pagrindines recenzijos rūšis: neviešos ir viešos recenzijos. Neviešos recenzijos dažniausiai būna apie siūlomą išleisti kūrinį, parašytos leidyklos ar redakcijos užsakymu. Tokias recenzijas, anot Marcinkevičienės, galima laikyti tam tikru dokumentu, skirtu leidėjui ir atliekančiu rekomendacinę funkcijas (Marcinkevičienė 2007: 114). Dar viena viešai nepublikuojamų recenzijų rūšis – akademinė recenzija, skirta studentų ar

mokslininkų moksliniams darbams vertinti. Viešai publikuojamos recenzijos, anot Marcinkevičienės, apima labai platų recenzuojamų dalykų spektrą, todėl dar yra skirstomos į meno kūrybinių recenzijas (parodų, filmų, spektaklių) ir literatūrologines bei mokslo darbų recenzijas (Marcinkevičienė 2007: 115). Kaip jau minėta, šio darbo tyrimo objektas yra knygų recenzijos, kurios, anot minėtos mokslininkės, yra tipiškiausios periodinėje spaudoje, todėl plačiau aptariamos viešai skelbiamų literatūrologinių recenzijų ypatybės.

Marcinkevičienė teigia, kad pagrindinė šio analitinio spaudos žanro funkcija – informuoti skaitytojus apie naujus kūrybinius, juos aptarti, įvertinti ir taip formuoti skaitytojo požiūrį ir skonį (Marcinkevičienė 2007: 115). Taigi, paprastai tariant, pagrindinės literatūrologinės recenzijos funkcijos yra informacinė ir vertinimo. Vertinimas apima tiek teigiamus, tiek ir neigiamus aspektus. Pastarieji recenzijose turėtų būti pateikiami itin subtiliai, derinant teigiamo ir neigiamo vertinimo funkcinis žingsnius, naudojant potekstę, implikacijas³ ir kitas mandagumo raiškos strategijas: netiesioginius šnekos aktus, išlygas (angl. *hedges*), pranašumų paryškiniimą bei trūkumų užtušavimą ir pan. (Marcinkevičienė 2007: 115).

Pagrindinės recenzijos funkcijos – informuoti ir vertinti – nulemia ir šio žanro tekstų struktūrą. Paprastai recenziją sudaro dvi dalys: į objektyvumą pretenduojantis aprašymas, arba atpasakojimas, ir subjektyvus vertinimas (Marcinkevičienė 2007: 115). Marcinkevičienė teigia, kad tokia griežta informacinė struktūra būdingesnė mokslo darbų recenzijoms, o literatūros kūrybiniai recenzuojami laisviau, kuriant savitą tekstą ir neapsiribojant vien knygos esmės persakymu ar vertinimu (Marcinkevičienė 2007: 115). Vis dėlto analizuojant tiriamuosius tekstus pastebėta tam tikrų struktūros dėsningumų. Pirmoje recenzijų dalyje dažniausiai supažindinama su autoriumi, aprašomas knygos turinys, keliamos problemos ir pan. Taigi pirmoji dalis atlieka informacinę funkciją. Antroje dalyje pateikiamas vertinimas. Knygų recenzijose dažniausiai vertinimas išsakomas knygos turinio, stiliaus, struktūros, autoriaus ar vertėjo atžvilgiu, taip pat aptariamas knygos dizainas – bendras knygos vaizdas. Taigi akivaizdu, kad nors knygų recenzijų struktūra yra laisvesnio pobūdžio, tačiau labai stipriai nenuolsta nuo šio žanro tekstų struktūros. Šio darbo tiriamojame dalyje kiekvieno minėto aspekto vertinimas analizuojamas atskirai.

Apibendrinant galima teigti, kad šiame darbe tiriamų recenzijų paskirtis – įvertinti literatūros kūrybinį ir formuoti skaitytojo literatūrinį skonį bei ugdyti jo literatūrinę kompetenciją. Neabejotinai vertinimas yra neatsiejama recenzijos dalis, atskleidžianti skaitytojui recenzento nuomonę, kurianti adresanto ir adresato santykius ir formuojanti visą teksto (recenzijos) struktūrą.

³ Implikacija (lot. *implicatio* — sąsaja), log. veiksmas, reiškiamas jungtimi „jei..., tai“.

II. VERTINIMO RAIŠKOS TYRIMAS

Šioje dalyje analizuojami vertinimo raiškos pavyzdžiai, surinkti iš 334 knygų recenzijų. Siekiant sudaryti kuo panašesnės apimties tekstynus, tirtos 145 lietuviškos recenzijos, iš kurių 75 buvo rašytos vyrų ir 70 moterų. Ir 189 itališkos recenzijos, iš kurių 97 buvo parašytos vyrų ir 92 moterų. Tiriamąją šio darbo medžiagą sudaro du tekstynai po 100 000 žodžių. Kaip jau buvo minėta anksčiau, visos tiriamosios recenzijos surinktos iš internetinių puslapių. Lietuviškos knygų recenzijos rinktos iš puslapių www.literaturairmenas.lt, www.satennai.lt, www.skaitymometai.lt, www.rasyk.lt ir www.15min.lt, itališkos – iš www.ilmiolibro.it, www.Qlibri.it, www.recensionelibri.org, www.corriere.it/cultura/libri/, www.sololibri.net. Internetinių puslapių pasirinkimą apribojo recenzijos žanro specifika – ne visuose lietuviškuose ir itališkuose leidiniuose jų galima rasti. Todėl pasirinkti specializuoti leidiniai ir internetiniai puslapiai, kurie populiarūs tarp įvairaus amžiaus skaitytojų. Svarbu paminėti, kad Italijoje yra gerokai daugiau puslapių, sukurtų būtent knygoms aptarti, todėl itališkų recenzijų paieška buvo lengvesnė nei lietuviškų. Beveik visi pasirinkti tekstai parašyti skirtingų vyrų ir skirtingų moterų. Taip pat svarbu paminėti, kad tarp analizuojamųjų tekstų būta ir verstinių knygų recenzijų, iš viso 77. Daugiau tokių recenzijų aptikta lietuvių tekстыne: lietuvių moterų parašytos 35 verstinių knygų recenzijos, o vyrų – 22. Italų – gerokai mažiau: italių moterų parašyta 12 verstinių knygų recenzijų, o italų vyrų tik 8. Kaip minėta teorinėje dalyje, viena iš pagrindinių recenzijos žanro funkcijų yra vertinimas. Būtent todėl tiriant vyrų ir moterų kalbėjimo skirtumus vertinimo raiškos aspektu pasirinkti recenzijos žanro tekstai.

Pasitelkus *WordSmith Tools* programą, sudaryti dažniniai recenzijose vartojamų skirtingų žodžių ir jų formų sąrašai. Pagal kriterijus, kurie buvo aptarti teorinėje dalyje, iš šių sąrašų buvo išrinkti vertinimą reiškiantys žodžiai ir jų formos. Lietuvių tekстыne tokių žodžių rasta 7520: 4032 moterų recenzijų tekстыne, 3488 – vyrų. Italų tekстыne vertinimą reiškiančių žodžių rasta 3435: 2170 moterų recenzijų tekстыne ir 1328 – vyrų tekстыne. Taigi matyti, kad italai pavartojo dvigubai mažiau vertinamųjų žodžių, tai, matyt, lėmė ir kitoks jų recenzijų pobūdis – recenzijose daugiausiai atpasakojamas knygos turinys; bei padrika jų rašytų tekstų struktūra. Vis dėlto tiek lietuvių, tiek italių moterys vartojo daugiau vertinamųjų žodžių formų nei vyrai.

Lemuojant atrinktus vertinamuosius žodžius, atsižvelgta į priešdėlinių žodžių svarbą leksinėje vertinimo raiškoje. Pavyzdžiui, žodžiu *gerai* dažniausiai perteikiamas teigiamas vertinimas, o žodžiu *negerai* – neigiamas, todėl daugumą priešdėlinių žodžių nuspręsta tyrimo tikslais laikyti atskiromis lemomis. Tokie žodžiai, kurie su priešdėliu įgyja kitą semantinę reikšmę, pavyzdžiui: *traukti*, *įtraukti*, taip pat laikytini atskiromis lemomis. Darbe pateikti 533 skirtingi vertinimo pavyzdžiai, atrinkti iš lietuvių ir italų vyrų bei moterų parašytų recenzijų.

2.1. Vertinimą išreiškiančių žodžių paieškos aspektai

Reikia pripažinti, kad vertinimo raiškos atpažinimas tekste buvo gana subtilus ir kartais atrodė gana subjektyvus. Ne visur buvo paprasta aiškiai suprasti, ar autorius iš tiesų išreiškia vertinimą, ar tiesiog konstatuoja faktą. Taip pat dažnai buvo sunku nustatyti ribą tarp teigiamo ir neigiamo vertinimo, nes neretai recenzentų išsakyti vertinimai priklauso nuo situacijos. Vienoje situacijoje *paprastas* reiškia teigiamą, o kitoje – neigiamą vertinimą. Pavyzdžiui: lietuvės moterys: ... *pasakojimas paprastas ir aiškus minčių dėstymas...*; lietuviai vyrai: ...*autorius, deja, grįžta prie paprasto kalbėjimo...* Iš pavyzdžių matyti, kad moteris būdvardį *paprastas* vartojo išsakydama teigiamą vertinimą, o vyras juo išreiškė neigiamą vertinimą. Buvo sunku vertinimą ar jo tipą (teigiamą ar neigiamą) nustatyti ir tuomet, kai vartojami žodžiai, turintys vien denotatinę reikšmę, kuri sudaro pagrindinį žodžio turinį, jo reikšmės branduolį ir žymi tikrovės nuorodą (Kazimieras R. Župerka 1983: 13). Žodžiai, turintys tik denotatinę reikšmę, vadinami stilistiškai neutraliais – t. y. patys savaime neišreiškia jokio vertinimo. Tokie dažniausiai buvo veiksmažodžiai ir daiktavardžiai, kurie, kartu su kitais aiškų emocinį vertinamąjį atspalvį turinčiais žodžiais, sudaro vertinamuosius junginius. Todėl daugeliu atvejų renkant vertinamuosius žodžius nepakanka visų žodžių dažninio sąrašo. Norint įsitikinti, ar tikrai buvo išsakytas vertinimas, teigiamas ar neigiamas jis yra, buvo pasitelkta *WordSmith Tools* programos funkcija *Concordans* ir tikrinti konkretūs pavyzdžiai. Ten, kur norint nustatyti vertinimą nepakako vien sakinio, o reikėjo platesnio konteksto, tikrinta pačiuose tekstynuose naudojant *Word* programos funkciją *Find*.

Vis dėlto, kaip teigia Ryvitytė (2008), kai kurie leksiniai vienetai turi aiškų vertinamąjį atspalvį. Tokie dažniausiai būna būdvardžiai (pavyzdžiui: *geras, gražus, nuostabus, neįdomus, įdomus*),rieveiksmiai (pavyzdžiui: *gerai, gražiai, blogai, aiškiai, tiksliai*), daiktavardžiai (pavyzdžiui: *tiesa, gėris, talentas, neišmanymas, išmanymas*) ir veiksmažodžio formos (pavyzdžiui: *pripažintas, būtinai, nesuprasti, pavykti, nepavykti*). Pabrėžtina, kad lengva nustatyti, ar žodis gali išsakyti vertinimą, tada, kai šalia denotatinės reikšmės jis turi ir konotacinę reikšmę, t. y. papildomą turinį, atspalvį. Konotacinės reikšmės svarbiausi komponentai yra emociniai ir funkciniai atspalviai, vadinami stilistine reikšme (Župerka 1983: 13). Taigi žodžius, turinčius ir konotacinę reikšmę, iš karto galima skirstyti į teigiamą ir neigiamą vertinimą išreiškiančius. Analizuojant tekstus, buvo pastebėta, kad visos tiriamųjų grupės vertindamos linkę ir abejoti. Todėl kilo mintis palyginti, kuo skiriasi lietuvių ir italų vyrų bei moterų abejonių ir netikrumo raiška, juoba kad ir abejonės, ir netikrumas yra vienas iš neigiamo vertinimo elementų, anot Lakoff (1975), labai būdingas moterų kalbėjimui, kurios tiesioginę kritiką linkusios keisti abejones perteikiančiais žodžiais. Tokie dažniausiai būnarieveiksmiai ir dalelytės. Dalelytės į šio darbo tyrimą neįtrauktos, tad jų vartojimas plačiau nekomentuojamas. Tačiau pastebėta, kad ir lietuviai ir italai abejonėms perteikti vartoja

veiksmazodžius, pavyzdžiui: *atrodyti, pasirodyti, manyti*. Taigi greta teigiamo ir neigiamo vertinimo analizuojama ir abejonių raiška, lyginama, kuri tiriamųjų grupė linkusi abejoti dažniau.

334 lietuviškų ir itališkų recenzijų analizė parodė, kad vertinimo raiškos jose paprastai galima rasti įvairiose struktūrinėse teksto dalyse. Vis dėlto lietuviškose recenzijose būdingesnis jis dėstymo ir baigiamosiose pastraipose, o itališkose bendrų tendencijų nepastebėta – vertinimas dažniausiai išsidėstęs kiek padrikai, visame tekste. Teorinėje dalyje jau minėta, kad, anot Marcinkevičienės, recenzijas sudaro dvi dalys, viena iš jų – subjektyvus vertinimas. Taip pat mokslininkė pažymi, kad literatūrinės recenzijos neturi tokios griežtos struktūros, jos kuriamos laisviau (Marcinkevičienė 2007: 115). Taigi nenuostabu, kad tiriamosiose knygų recenzijose jų autoriai įterpdavo vertinimą perteikiančių žodžių įvairiose teksto vietose, kartais ir įžanginėje pastraipoje. Tiriant recenzijas paaiškėjo, kad recenzentai linkę vertinti kelis aspektus: knygos turinį, stilių, struktūrą, autoriaus, taip pat ir vertėjo darbą, t. y. vertimo kokybę, viršelių dizainą, o recenzijos pabaigoje aptaria ir knygos naudingumą skaitytojui. Todėl apsispręsta atskirai tirti tuos žodžius ir žodžių junginius, kurie perteikia minėtųjų aspektų vertinimą. Lietuvių tekstynė tokių rasta 705 skirtingi žodžiai: 402 moterų recenzijose ir 307 vyrų recenzijose. Italų recenzijose rasta 478 skirtingi žodžiai, perteikiantys minėtųjų aspektų vertinimą: 265 moterų parašytuose tekstuose ir 213 vyrų. Norint aptarti kiekvieno aspekto leksinę vertinimo raišką, teko išsiaiškinti, kuriuos žodžius vyrai ir moterys vartoja knygos turiniui, stiliui ar struktūrai, kuriuos autoriaus ir vertėjo darbui, o kuriuos viršelių dizainui ir naudingumui skaitytojui vertinti. 2 lentelėje pateikti duomenys, gauti naudojant *WordSmith Tools* programos funkciją *Concordans*.

3 lentelė. *Knygos aspektų vertinimas lietuvių/italų vyrų ir moterų recenzijose (%)*

ASPEKTAI	LIETUVIŲ VYRŲ RECENZIJOS	LIETUVIŲ MOTERŲ RECENZIJOS	ITALŲ VYRŲ RECENZIJOS	ITALIŲ MOTERŲ RECENZIJOS
Turinys	29,7 %	23,7 %	39,5%	33,1%
Stilius	26,6 %	22,8 %	21,1%	25,1%
Struktūra	15,3 %	7,8 %	13,8%	11,2%
Autorius ir vertėjas	8,7 % / 3,0 %	16,0 % / 8,7 %	3,7% / 1,3%	5,2% / 3,8%
Poveikis skaitytojui	12,2 %	18,3 %	17,4%	16,2%
Viršelio dizainas	4,5 %	5,7 %	3,2%	6,4%

Iš antros lentelės matyti, kad visose knygų recenzijose tiek lietuviai tiek italai vyrai ir moterys daugiausia dėmesio skyrė turinio ir stiliaus vertinimui. Tiesa, italai ir vyrai, ir moterys pateikė akivaizdžiai daugiau knygos turinio vertinimo nei lietuviai. Lietuviams mažiausiai rūpėjo viršelių

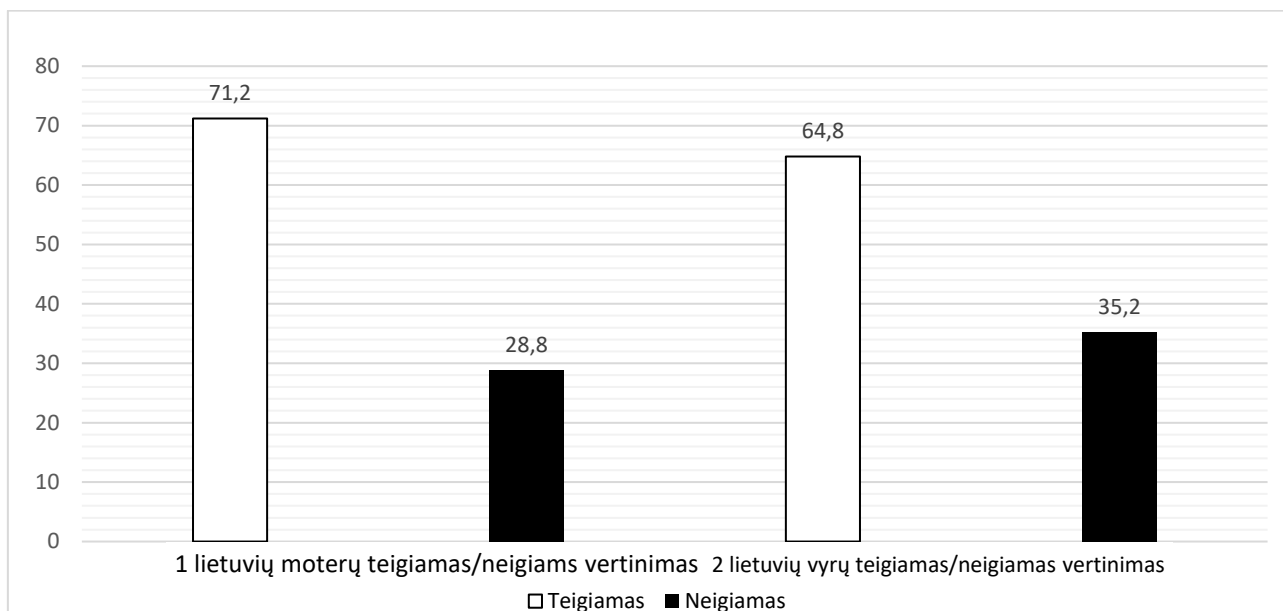
dizainas, tačiau, lietuvėms moterims jį aptarti buvo gerokai svarbiau. Italai vyrai knygos viršelių dizainą taip pat vertino retai, bet dar mažiau jiems svarbus buvo vertėjo darbas, negausiai jie vertino ir autorių. Italės moterys mažiausiai vertinamosios leksikos skyrė autoriaus vertėjo darbui įvertinti, nepaisant to, tai darė dažniau nei italai vyrai. Nedažnai italės vertino ir knygos viršelių dizainą, tačiau svarbu paminėti, kad, lyginant su kitomis tiriamųjų grupėmis, jų pateiktas vertinimas buvo gausiausias. Analizuojant lietuvių vartojamą leksiką, didžiausias skirtumas atsiskleidė vertinant autoriaus ir vertėjo darbą: moterys jį vertino dvigubai dažniau nei vyrai. Vertimo kokybė taip pat labiau domino lietuves moteris, o štai struktūrai lietuviai vyrai skyrė gerokai daugiau dėmesio, tačiau moterims ją įvertinti rūpėjo mažiausiai. Skyrėsi ir knygos naudingumo skaitytojui vertinimas: lietuvės knygos naudą vertino 18,7 proc., o vyrai 12,2 proc., taigi 6,5 proc. rečiau. Tarp italų pateiktos leksikos tokių didelių statistinių skirtumų nepastebėta, visi aspektai vertinami daugmaž panašiai, paminėti galima tik vertėjo darbo ir viršelių dizaino vertinimą, kuriuos italės moterys vertino dvigubai dažniau nei vyrai. Svarbu paminėti, kad visos tiriamųjų grupės dažnai vartojo tuos pačius žodžius, vertindamos skirtingus aspektus. Pavyzdžiui, žodžiu *įmantrus* lietuviai vyrai vertino ir knygos naudą skaitytojui (pavyzdžiui: ... *nevargino skaitytojo pernelyg įmantriomis konstrukcijomis*), ir turinį (pavyzdžiui: ... *meniškai įmantrų knygos turinį*...). O lietuvės moterys, vartodamos žodį *derėti*, vertino ir knygos stilių (pavyzdžiui: ... *dera prie santūraus kūrinio stiliaus*...), ir struktūrą (pavyzdžiui: ... *struktūra dera prie viso*...). Italės moterys žodį *bello* (*gražus*) vartojo ir kalbėdamos apie knygos struktūrą: ...*struttura bella*... (...*graži struktūra*...), ir apie turinį: ...*il contenuto del libro è molto bello*... (...*knygos turinys labai gražus*...). Italai žodžiu *bene* (*gerai*) vertino ir knygos turinį: ...*il libro scritto bene*... (...*gerai parašyta knyga*...), ir autorių: ...*l'autore lavora bene*... (...*autorius dirba gerai*...). Tai įrodo, kad vertinimo atpažinimas gali būti nelengvas uždavinys, o, nustatant jo pobūdį, negalima atsiriboti nuo konteksto.

Kaip jau buvo minėta, visi atrinktieji knygos turinio, stiliaus, struktūros, autoriaus ir vertėjo darbo, viršelių dizaino ir naudingumo skaitytojui vertinimą perteikiantys žodžiai gali būti suskirstyti pagal tai, kokią – denotatinę ar ir konotacinę – reikšmę jie turi. Žodžiai, turintys vien denotatinę reikšmę ir patys savaime nereiškiantys jokio emocinio vertinimo (Župerka 1983: 13), laikytini neutraliais. Analizuojant tekstus pastebėta, visos tiriamųjų grupės vertinimą perteikia ir vien denotatinę reikšmę turinčiais žodžiais, tuomet taip išsakyto vertinimo pobūdį nustatyti galima tik iš konteksto. Tie žodžiai, kurie šalia denotatinės reikšmės turi dar ir konotacinę – stilistinę reikšmę (ten pat), skirstomi į teigiamą ir neigiamą vertinimą reiškiančius, taip pat ir abejones perteikiančius žodžius. Todėl ir tyrimo metu labiausiai rūpėjo išsiaiškinti, kuo skiriasi kalbinė vyrų ir moterų abejonių ir teigiamo/neigiamo vertinimo raiška, kai buvo kalbama apie knygos turinį, stilių, struktūrą, autoriaus ir vertėjo darbą, o naudą skaitytojui, kurios vertinimas, kaip bus paaiškinta vėliau, neretai

dubliavosi su kitų aspektų vertinimu ir ne taip gausiai vertintą knygos viršelių dizainą, atsižvelgiant į darbo apimtį, plačiau tirti atsisakyta.

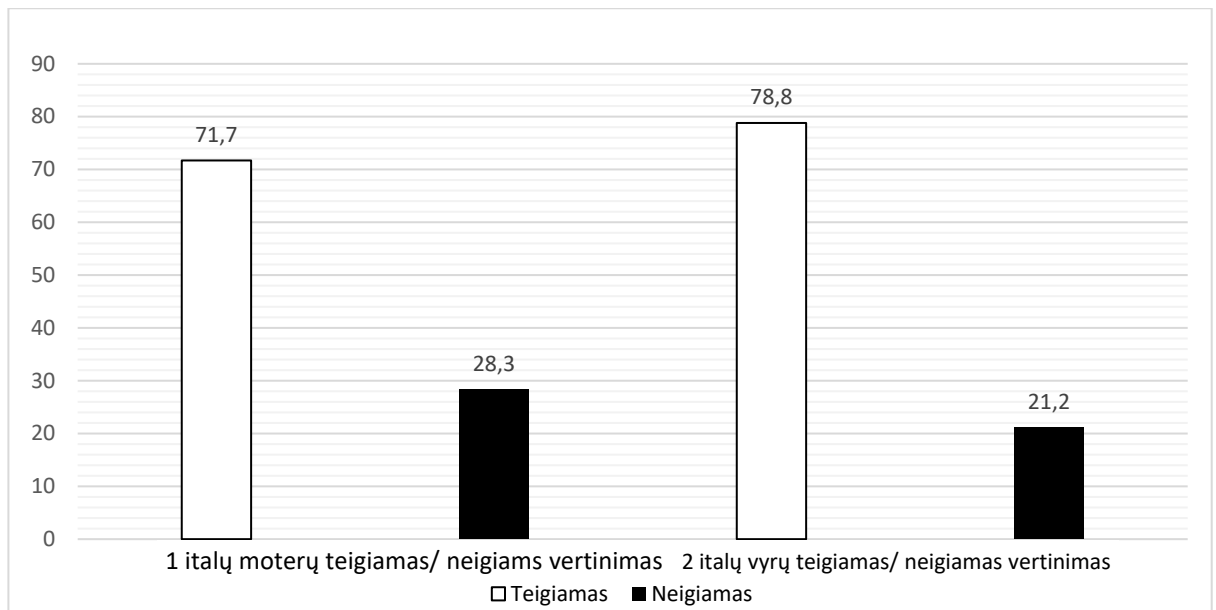
2.2. Teigiamo ir neigiamo vertinimo pasiskirstymas

Kaip jau buvo minėta teorinėje dalyje, vienas iš vyrų ir moterų kalbėjimo stiliaus skirtumų – kalbėjimo kategoriškumas. Dauguma mokslininkų teigia, kad moterų kalba ne tokia kritiška ir tiesmuka kaip vyrų. Todėl, tiriant lietuvių ir italų vyrų bei moterų vartojamą leksiką, skirtą knygų vertinimui perteikti svarbu tapo išsiaiškinti, kurie vyrai ar moterys linkę labiau kritikuoti, ir ar atsiskleidusios tendencijos būdingos abiejų šalių tiriamiesiems. Siekiant įgyvendinti šį tikslą, visi atrinktieji žodžiai suklasifikuoti pagal tai, kokį vertinamąjį atspalvį jie perteikia – teigiamą ar neigiamą. Paveiksle nr. 1 pateiktas lietuvių vyrų ir moterų teigiamo/neigiamo vertinimo pasiskirstymas knygų recenzijose (žr. 1 pav.).

1 paveikslas. *Teigiamo/neigiamo vertinimo pasiskirstymas lietuvių vyrų ir moterų recenzijose (%)*

Iš gautų rezultatų matyti, kad tiek lietuviai vyrai, tiek moterys vertindami knygas kritikos vengė ir neigiamą vertinimą perteikiančių žodžių dalis jų recenzijose yra gerokai mažesnė. Lietuvių moterų neigiamas knygų vertinimas sudaro 28,8 proc., o vyrų 35,2 proc. visų atrinktųjų žodžių. Tad akivaizdu, kad lietuvės moterys pateikė kiek daugiau teigiamo vertinimo (71,2 proc.) nei vyrai (64,8 proc.) ir tokios kritiškos nebuvo. Siekiant palyginti lietuvių teigiamo/neigiamo vertinimo pasiskirstymą su italų, sudaryta tokia pati diagrama, nurodanti italų vyrų ir moterų teigiamo/neigiamo vertinimo pasiskirstymą knygų recenzijose (žr. 2 pav.).

2 paveikslas. *Teigiamo/neigiamo vertinimo pasiskirstymas italų vyrų ir moterų recenzijose (%)*

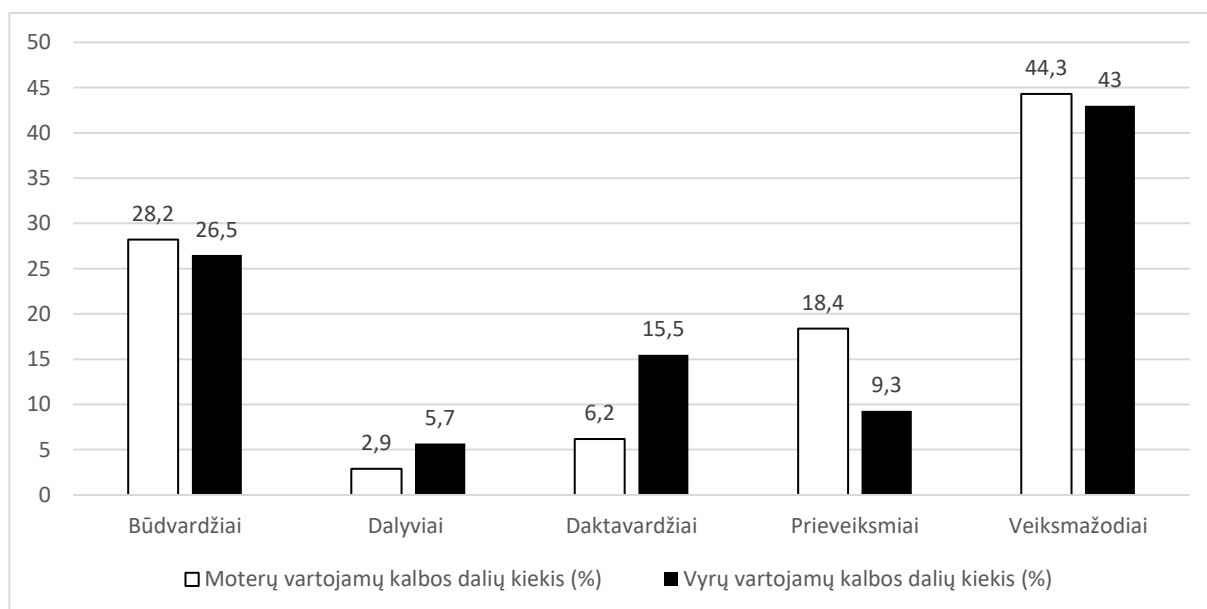
Gautieji duomenys parodė, kad italai, kaip ir lietuviai, buvo linkę knygas vertinti teigiamai, o neigiamo vertinimo pateikė mažiau. Italių moterų recenzijose teigiamą knygos vertinimą pateikiantys žodžiai sudaro 71,7 proc., o neigiamas vertinimas 28,3 proc. visų atrinktųjų žodžių – duomenys beveik sutampa su lietuvių moterų. Italai vyrai pateikė dar daugiau teigiamos vertinamosios leksikos, ji jų recenzijose sudaro 78,8 proc., o neigiamas vertinimas – 21,2 proc. visų atrinktųjų žodžių.

Išanalizavus visus duomenis, galima daryti išvadą, kad visos tiriamųjų grupės teigiamai knygas vertina dažniau nei neigiamai. Lietuvių teigiamo/neigiamo vertinimo pasiskirstymas parodė, kad galima sutikti su tyrėjais, kurie teigia, jog moterys nelinkusios taip gausiai kalbėti apie trūkumus ir yra ne tokios kritiškos kaip vyrai, nes pateikė mažiau neigiamo vertinimo. Tačiau analizuojant italų recenzijas pastebėta, kad ši tendencija galioja ne visuomet – moterys buvo kritiškesnės nei vyrai ir jų neigiamas vertinimas sudarė didesnę procentinę dalį. Italai vyrai neigiamai vertina rečiausiai iš visų tiriamųjų grupių. Vis dėlto, negalima teigti, kad ši statistika lemia kalbėjimo kritiškumą ir leksikos požiūriu. Gautieji duomenys neatspindi paties kalbėjimo kategoriškumo ir griežtumo, tai parodys tik išsami leksinių vienetų analizė.

2.3. Vertinamosios leksikos vartoseną: kalbos dalių analizė

Vienas iš tyrimo uždavinių – palyginti, kokių kalbos dalių žodžiai pasirenkami dažniau, kai norima išsakyti vertinimą. Todėl visi tiriamieji žodžiai suskirstyti kalbos dalimis. Turint mintyje, kad aiškų vertinamąjį pobūdį turi tik būdvardžiai, daiktavardžiai,rieveiksmiai ir veiksmažodžio formos (pvz., dalyviai), tiriama tik šių kalbos dalių vartoseną.

Kaip jau buvo minėta teorinėje dalyje, pasak kai kurių mokslininkų, vyrai teikia pirmenybę daiktavardžiams (Argamon, Koppel, Shimai 2002), o moterų kalboje gausu įvairių būdvardžių, jos taip pat linkusios labiau abejoti ir tai daro vartodamos daugiaurieveiksmių (Lakoff 1975). Norint įsitikinti, ar tokios kalbos dalių vartojimo tendencijos būdingos ir leksinei vertinimo raiškai, sudaryta diagrama, kurioje aiškiai matyti, kurių kalbos dalių žodžiai dažniau vartojami moterų, kurių – vyrų, kai reiškiamas vertinimas (žr. 3 pav.).

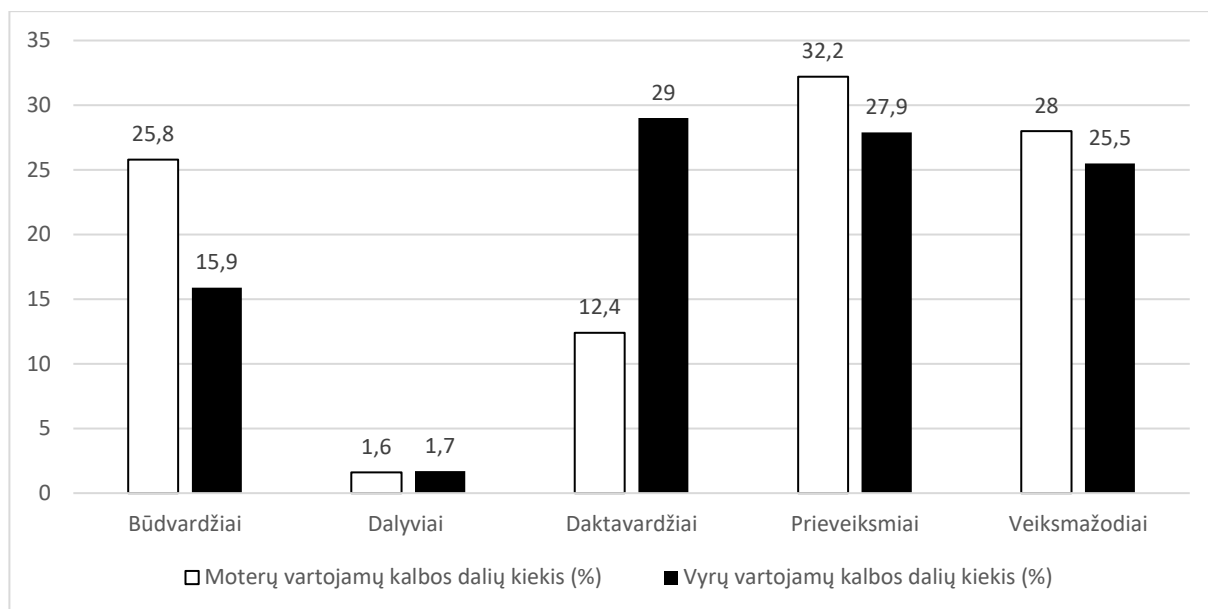

3 pav. Kalbos dalių vartojimas lietuvių vyrų ir moterų recenzijose

Nors dalyviai yra viena iš veiksmažodžio formų, tačiau pastebėjus, kad tiek lietuvių, tiek italų recenzijose jie vartojami perteikiant ryškų emocinį atspalvį turintį vertinimą, atlieka tokią pačią atributinę funkciją, kaip ir būdvardžiai, buvo nuspręsta juos aptarti atskirai. Lietuvės moterys vartoja tokius vyrų tekstuose neaptiktus dalyvius: *pagardintas*, *užburiantis*, *prisodrintas*, *jaudinantis*. Lietuvių vyrų tekstuose taip pat rasta moterų nevartojamų dalyvių, pavyzdžiui: *gaivinamas*, *gresiantis*, *trūkinėjantis*, *išpildytas*, *vykęs*. Italės vartojo šiuos, tik joms būdingus dalyvius: *vivento* (gyvybingas), *impreparato* (nepasiruošęs), o italai vyrai tokius: *sollevato* (palengvinantis). Tiesa, visų tiriamųjų tekstuose dalyviai sudaro mažiausią procentinę dalį.

Iš gautų rezultatų matyti, kad lietuviai ir vyrai, ir moterys knygų vertinimui perteikti dažniausiai vartojo veiksmazodžius: moterys 44,3 proc., pavyzdžiui: *derėti, užgožti, įstrigti, užburti, nukentėti*, vyrai vartojo truputį mažiau veiksmazodžių 43,0 proc., pavyzdžiui: *apšviesti, neskirti, regzti, sugebėti, supinti*. Tokią veiksmazodžių gausą nulėmė tai, kad į statistiką įtraukti ir tie veiksmazodžiai, kurie patys savaime neturi aiškaus vertinamojo pobūdžio, tačiau, sudarydami junginius su kitais žodžiais, vis dėlto perteikia ryškų knygos aspektų vertinimą. Būdvardžių (jie lietuvių tekstuose pagal vartojimo gausumą užima antrą vietą) lietuvių moterų tekstuose rasta vos 1,7 proc. daugiau nei vyrų. Moterų vartojami būdvardžiai buvo ir vaizdingesni, pavyzdžiui: *žavus, šventiškas, skaidrus, idiotiškas, skausmingas*. Tačiau vyrai buvo linkę vartoti gerokai daugiau daiktavardžių, tokių kaip: *skaitalas, šiukšlė, jėga, aistra, įtaiga*, kurie jų recenzijose sudaro net 15,5 proc. visų vertinamųjų žodžių, o moterų – tik 6,2 proc., tai yra net 9,3 proc. mažiau. Moterų recenzijose prieveiksmai, kuriuos jos vartoja vertinimui perteikti, sudaro 18,4 proc., pavyzdžiui: *niekada, pabrėžtinai, absoliučiai, vulgariai, meistriškai*. Lietuvių vyrų tekstuose prieveiksmių rasta dvigubai mažiau – 9,3 proc., pavyzdžiui: *nuosekliai, sklandžiai, sumaniai, apgalvotai, painiai*.

Tarp lietuvių vartojamos leksikos labai reikšmingų statistinių skirtumų nepastebėta (išskyrus daiktavardžių ir prieveiksmių vartoseną), o štai tarp italų vartojamų kalbos dalių aptikta didesnių skirtumų. Italų vartojamų kalbos dalių pasiskirstymas pvaizduotas paveiksle nr. 4 (žr. 4 pav.).

4 pav. Kalbos dalių vartojimas italų vyrų ir moterų recenzijose

Italės moterys gausiausiai vartojo prieveiksnius, kurie sudaro 32,2 proc. visų jų pavartotų vertinamųjų žodžių, dažniausi buvo šie: *bene (gerai), molto (labai), davvero (tikrai)*. Matyti, kad pastarieji labiau skirti vertinimui sustiprinti, nei įvardyti konkrečią knygos ypatybę, priešingai nei

lietuvių vartojami prieveiksmiai, kurių dauguma buvo vaizdingi. Italų vyrų vartojami prieveiksmiai stipriai nesiskyrė nuo moterų ir dažniausiai atliko tą pačią vertinimo sustiprinimo funkciją. Jų tekstuose prieveiksmiai sudaro 27,9 proc. ir yra antra kalbos dalis pagal vartojimo dažnumą. Pirmąją vietą italų vyrų tekstuose užima daiktavardžiai, sudarydami 29,0 proc., vaizdingiausi: *celebrazione* (šventė), *crudeltà* (žiaurumas), *talento* (talentas), *peccato* (nuodėmė), *fascino* (žavesys). Italių moterų recenzijose daiktavardžiai yra rečiausiai vartojama kalbos dalis po dalyvių, jie sudaro vos 12,4 proc. visų vartojamų kalbos dalių. Nepaisant negausaus vartojimo, italės rinkosi gana vaizdingus daiktavardžius, pavyzdžiui: *libertà* (laisvė), *speranza* (viltis), *tesoro* (lobis), *perla* (perlas), *stupore* (nuostaba). Gausiai italės moterys vartojo būdvardžius, kurie jų tekstuose sudaro 25,8 proc., o italų vyrų recenzijose tik 15,9 proc. – beveik dvigubai mažiau. Analizuojant daiktavardžių ir būdvardžių vartoseną tų pačių tendencijų pastebėta ir lietuvių tekstuose – vyrai vartoja daugiau daiktavardžių, o moterys daugiau būdvardžių, tik skirtumas statistiškai nebuvo toks didelis. Italų tekstuose rasta ir nemažai veiksmazodžių, taip pat kaip ir lietuvių recenzijose. Italės moterys jų pavartojo šiek tiek daugiau – 28,0 proc., o vyrai – 25,5 proc.

Apžvelgus vyrų ir moterų vartojamų kalbos dalių pasiskirstymą išryškėjo tendencijos, būdingos abiejų kalbų recenzentams. Lyginant pateiktas diagramas, galima pastebėti, kad jos labai panašios, nes beveik visų kalbos dalių vartosenos dažnumas sutampa: kas buvo būdinga lietuviams moterims, aptikta ir italių moterų recenzijose. Tas pats sakytina ir apie vyrų vartojamą vertinamąją leksiką. Ir lietuvių ir italių moterų vartojo daugiau prieveiksmių ir veiksmazodžių nei vyrai. Labiau skyrėsi tik dalyvių vartoseną, nes lietuvių vyrai jų pavartojo gerokai daugiau nei visos kitos tiriamųjų grupės, o italių moterys ir vyrai dalyvių vartojo vienodai retai. Svarbus šiam tyrimui daiktavardžių ir būdvardžių vartosenos dažnumas. Moterys tiek lietuvių, tiek ir italių, gausiau vartojo būdvardžius, daiktavardžių daugiau rasta vyrų recenzijose. Taigi galima sutikti su minėtais įvairių šalių mokslininkais, kurie teigia, kad moterų kalbai būdingesni būdvardžiai, o vyrų – daiktavardžiai. Kaip matyti iš pateiktų diagramų, vienos kalbos dalys dažnesnės vyrų recenzijose, kitos – moterų. Vis dėlto, kalbos dalių dažnumo vartosenos skirtumai nelemia leksikos vartosenos skirtumų, kurios pobūdis ir vartojimo dėsningumai aktualiausi šiam tyrimui. Taigi toliau darbe atskirai aptariama kiekvieno knygos aspekto leksinė vertinimo raiška.

2.3.1. Knygos turinio vertinimas

2.3.1.1. Teigiamas knygos turinio vertinimas

Kadangi teigiamo knygos turinio vertinimo pastebėta daugiau, nuo jo raiškos aptarimo ir pradama raiškos vienetų analizė. Svarbu paminėti, kad analizuojant atrinktąją vertinimo leksiką pastebėta, kad knygų vertinimas neapsiribojo vien turinio, stiliaus, struktūros, autoriaus ir vertėjo

darbo bei naudingumo skaitytojui aspektų vertinimu. Kiekvieno minėtojo aspekto vertinimas skyla į smulkesnius vienetus: kokybę (koks?), poveikį (kaip veikia?) ir kaip yra kuriamas (turinys, stilius, struktūra). Atsižvelgiant į tai, kiekvieno aspekto aptarimas ir remiasi vertinamųjų žodžių pobūdžiu, t. y. skyrium aptariamais žodžiais, pavartoti tam tikro aspekto kokybei, poveikiui ir kūrimo subtilybėms įvertinti.

Teigiamai vertindamos knygos turinio kokybę, lietuvės moterys dažniausiai vartojo žodį *lengvas* (25), kartu pagirdamos ir už aiškumą (*aiškus* (13)), pavyzdžiui:

(1)... *knygos turinys lengvesnis, aiškesnis...*

(2)...*lengvas pasakojimo tonas...*

Svarbu moterims buvo ir tai, kad knygos turinys *skaidrus* (1), o teksto rimumą neretai įvardijo žodžiu *santūrus* (5), pavyzdžiui:

(3)... *santūrus pasakojimas, skaidrus ir aiškus...*

Pavyzdyje matyti, kad lietuvių vartojamas būdvardis *skaidrus* įgyja perkeltinę reikšmę. Teigiamai vertindamos knygos turinio kokybę moterys pavartojo ir daugiau tokių perkeltinę reikšmę įgyjančių vaizdingų būdvardžių: *dinamiškas* (5), *dramatiškas* (5), *meninis* (5), *šviesus* (3), *patrauklus* (2), *žavus* (2), pavyzdžiui:

(4)... *intensyvus ir dinamiškas pasakojimas...*

(5)...*knygos turinys tampa dinamiškas...*

(6)... *savo žavia, dramatiška turinio gelme...*

(7)...*meninį kūrinio siužetą...*

(8)... *šviesus pasakojimas...*

(9)...*ir tekstas tampa toks šviesus...*

(10)... *šventiška pasakojimo pabaiga...*

Pavyzdžiuose matyti, kad moterys vartoja konstrukcijas su veiksmažodžio *tapti* (15) formomis. Šios buvo išskirtinai dažnos, tačiau daugiau jų rasta, kai buvo vertinamas knygos turinio poveikis. Junginyje *žave turinio gelme* vartojamas daiktavardis *gelmė* (2) įgauna perkeltinę reikšmę ir kartu su būdvardžiais *šviesus*, *šventiškas*, *žavus*, paversdamas lietuvių moterų išsakytą vertinimą itin vaizdingu.

Nors ir ne kartą lietuvių turinį gyrė už aiškumą, vis dėlto rastas ir toks pavyzdys, kuriuo moterys džiaugiasi jog pasakojimas neįprastas, vartodamos būdvardį *specifinis* (2):

(11)...*gerai, kad pasakojimas toks specifinis...*

Vertindamos knygos turinio kūrimo ypatybes lietuvės nevartojo daug leksikos, o savo vertinimą dažnai perteikė veiksmažodžiais bei junginiais Bdv. + Dkt., ir V + Bdv./Dkt., pavyzdžiui:

(12)... *į meninį kūrinio siužetą įpina autentišką tekstą...*

(13)... *patrauklus pasakojimo formos sudėtingumas...*

(14)... *konstruoja pasakojimo paveikumą...*

(15)... *suteikia pasakojimui egzistencinės prasmės..*

(16) ... iš prisiminimų lipdo savo šeimos pasakojimą...

(17)... gerai, kad kuriamas nefragmentiškas turinys...

(18)...jaudinančio pasakojimo plėtojimas...

Pavyzdžiuose matyti, kad lietuvės moterys vartoja tokius, turinio kūrimo subtilybes vertinančius žodžius ir junginius: *įpinti į tekstą (1)*, *autentiškas tekstas (4)*, *konstruoti paveikumą (4)*, *suteikti egzistencinės prasmės (6)*, *lipdyti pasakojimą (1)*. Turinio kūrimo pranašumui įvardyti, vartojami *patrauklus (2)* ir *sudėtingumas (3)*, kuris tarsi turi neigiamą vertinamąjį atpalvį, tad akivaizdu, kad, atpažįstant vertinimo pobūdį (teigiamas jis ar neigiamas), labai svarbus yra visas kontekstas. Junginyje *gerai, kad nefragmentiškas turinys* kartu su būdvardžiu *nefragmentiškas (1)* lietuvės, prieš šalutinį veiksnio sakinį vartoja ir prieveiksmį *gerai (2)*, taip sustiprindamos ir pabrėždamos savo teigiamą vertinimą.

Labai svarbu lietuvėms moterims buvo įvertinti teigiamą knygos poveikį skaitytojams. Teigiamos knygos turinio ypatybės moteris traukė (*traukti (15)*), įtraukė (*įtraukė (6)*), intriguavo (*intriguoti (3)*), užbūrė (*užburti (1)*), pavyzdžiui:

(19)... traukia ir pats pasakojimas, prisodrintas epitetų...

(20)... tačiau pasakojimas taip intriguoja ir užburia...

(21)... įtraukia lengvas pasakojimo tonas...

Vartodamos nemažai dalyvių, moterys knygos turinį įvardijo kaip *įtraukiantį (2)*, *užburiantį (2)*, *jaudinantį (3)*, derindamos juos su jau minėtais veiksmažodžiais *tapti* ir *kurti*. Pavyzdžiui:

(22)... užburiantis savo žavia, dramatiška turinio gelme...

(23)...kūrinys tampa toks įtraukiantis skaitytoją...

(24)... mane įtraukiančio pasakojimo...

(25) ...kuria skaitytoją jaudinantį siužetas...

Svarbu joms buvo paminėti ir tai, kad kūrinys įsimintinas (*įstrigti (1)*):

(26)... romano siužetas įstrigs ilgam...

O bene vaizdingiausią vertinimą lietuvės moterys perteikė veiksmažodžiu *vaduoti (1)*:

(27) ... didysis pasakojimas vaduoja iš idiotizmo...

Vertinamosios leksikos, skirtos teigiamam knygos turinio vertinimui, analizė parodė, kad lietuvėms moterims svarbiausia buvo aptarti knygos turinio poveikį skaitytojui ir jo kokybę, o turinio kūrimo ypatybes jos aptarinėjo menkai. Vertindamos teigiamai knygos turinį lietuvės pavartojo nemažai vaizdingų būdvardžių, daiktavardžių bei veiksmažodžių, ypač dažnos buvo veiksmažodinės konstrukcijos. Jų išsakytas vertinimas gerokai skyrėsi nuo lietuvių vyrų, pavartotas tik vienas toks pat būdvardis *aiškus*, tačiau moterys jį vartojo dvigubai dažniau.

Lietuviams vyrams svarbiausia buvo pabrėžti ir sustiprinti savo teigiamą vertinimą vartojant prieveiksnius (intensifikatorius) *labai* ir *iš tiesų*. Derindami juos su būdvardžiais, lietuviai vyrai vertino knygos turinio kokybę už *informatyvumą (2)*, *polemiškumą (2)*, *atvirumą (6)*, *magiškumą (3)*, pavyzdžiui:

(28)... *įspūdis apie jos vidų, turinį – labai informatyvi, labai polemiška ir labai atvira knyga...*

(29)... *iš tiesų tai magiškas pasakojimas...*

Iš paskutinio pavyzdžio matyti, kad vyrų vartojamas būdvardis *magiškas* įgauna perkeltinę reikšmę ir kuria vaizdingą vyrų kalbą.

Svarbus knygos turinio kokybės pranašumas vyrams buvo nuoseklumas (*nuoseklus* (3)), pavyzdžiui:

(30)... *nuoseklus pasakojimo gija...*

Svarbus lietuviams vyrams atrodė ir turinio meniškumas. Prieveiksmį *meniškai* jie pavartojo 16 kartų, pavyzdžiui:

(31) ... *meniškai įmantrų poemos turinį...*

Pavyzdyje matyti, kad kaip pranašumą vyrai įvardijo turinio įmantrumą, būdvardį *įmantrus* vyrai pavartojo 3 kartus. Gausiausiai vertindami knygos turinio teigiamas savybes vyrai, kaip ir moterys, vartojo įvairius būdvardžius, derino juos su prieveiksmiais, kurių, beje, lietuvių moterys pavartojo tik vieną. Be jau minėtų, lietuviai vyrai dar vartojo šiuos būdvardžius: *prasmingas* (5), *fantastiškas* (4), *išradingas* (3), *turtingas* (3), *spontaniškas* (1), prieveiksmius: *sumaniai* (5), *tradiciškai* (2), *apgalvotai* (1), pavyzdžiui:

(32)... *apgalvotai spontaniškas pasakojimas...*

(33)... *prasmingo pasakojimo smilgos...*

(34)... *išradingam ir tradiciškai turtingam pasakojimui...*

(35)... *fantastiškas siužetas...*

(36)... *turinys sumaniai skiriasi nuo kitų kūrinių...*

Ir šiuose pavyzdžiuose galima aptikti vaizdingų pasakymų, ypač junginyje *pasakojimo smilgos*, kuriame vyrai turinį prilygina smilgomis. Junginyje *sumaniai skiriasi* matyti, kad vertindami knygos turinio kokybę vyrai vartojo ir veiksmožodžius, pavyzdžiui *skirtis* (31). Veiksmožodžių būta ir daugiau, pavyzdžiui:

(37)*pasakojimą, galintį pasiūlyti gausybę interpretacijų...*

Pavyzdyje vartojami veiksmožodis *pasiūlyti* (5) ir dalyvis *galintis* (5). Vis dėlto tokios veiksmožodžio ir dalyvio konstrukcijos buvo būdingesnės vertinant knygos turinio kūrimo ypatybes, kurios vyrams atrodė itin svarbios.

Vertinant knygos turinio kūrimo subtilybes, kaip ir lietuvių moterims, lietuviams vyrams svarbu buvo tai, kad turinys *lengvai* (24) suprantamas, aiškus, *sklandžiai* (5) išdėstytos mintys, tai, kad tekstas nuoseklus (*nuosekliai* (4)), pavyzdžiui:

(38)... *pasakojimą rezga lengvai, sklandžiai...*

(39)... *jame nuosekliau plėtojamas siužetas...*

Junginyje *pasakojimą rezga lengvai* veiksmožodis *rezgti* (1) vyrų vartojamas teigiamam vertinimui perteikti, nors šio žodžio emocinis atspalvis, t. y. konotacinė reikšmė, neretai labiau neigiama. Taigi ir vėl galima įsitikinti, koks svarbus yra visas kontekstas nustatant teigiamą ar

neigiamą vertinimą. Paskutiami pavyzdysiais kartu surieveksmiu *nuosekliai* vartojamas dalyvis *plėtojamas* (3), kaip jau minėta, tokių konstrukcijų su dalyviais, vertindami knygos turinio kūrimo ypatybes, lietuviai vyrai pavartojo ir daugiau. Dar keletas pavyzdžių:

(40)... *pasakojimas sumaniai gaivinamas...*

(41)... *puikiai plėtojamą pasakojimą, galintį pasiūlyti gausybę interpretacijų...*

Junginyje *pasakojimas sumaniai gaivinamas* lietuviai vyrai vartoja jau minėtąrieveksmių *sumaniai* ir dalyvį *gaivinamas* (1) – personifikuoja knygos turinį. Junginys *puikiai plėtojamą pasakojimą* – vienintelis atvejis, kai vyrai savo vertinimą perteikia aukščiausio laipsniorieveksmiu *puikiai* (1), taip pat tame pačiame pavyzdysiais aptinkamas veiksmažodinis vertinamasis junginys *galintis pasiūlyti* (5). Iš dažnumą nurodančios informacijos matyti, kad tokių junginių vyrų vertinime pasitaikė ir daugiau. Apskritai, junginiai su veiksmažodžio formomis, lietuvių vyrų vertinime buvo gan dažni. Vertindami knygos turinio kūrimo ypatumus lietuviai vyrai vartojo veiksmažodžius *sudaryti* (pvz., *visumą*) (4), *susikoncentruoti* (3), *įrėminti* (2), *įforminti* (1),

(42)... *turinio dalykai sudaro organišką visumą...*

(43)... *susikoncentruojama ties forma ir idėjomis...*

(44)... *žaisme įrėmina, įformina siužetą...*

Pavyzdysiais matyti, kad kai kurių veiksmažodžių teigiamas vertinamasis atspalvis atsiskleidžia tik junginiuose su daiktavardžiais ar būdvardžiais: *sudaro organišką visumą* (1), *žaisme* (1) *įrėmina, įformina*. Paskutiniuose dviejuose pavyzdysiais būdvardžiu *organiškas* ir daiktavardžiu *žaismė*, lietuviai vyrai vėl pateikia labai vaizdingą turinio kūrimo vertinimą.

Įdomu tai, jog teigiamai vertindami knygos turinį, lietuviai vyrai nemažai dėmesio skyrė jo poveikio skaitytojui įvertinimui (ko nepastebėta analizuojant kitų aspektų vertinimą), pavyzdysiais:

(45)... *patinka sekti intriguojantį siužetą...*

(46)... *jos turinys iš tiesų palieka įspūdį...*

(47)... *literatūrinės kalbos ir turinio žaismas palieka įspūdį...*

(48)... *įtraukia savo turiniu...*

(49)... *traukia turinio įtaigumas...*

(50)... *faktų gausybė turinyje ir traukia...*

Pavyzdysiais matyti, kad vertinime vėl vyrauja konstrukcijos su veiksmažodžių formomis, dažniausiai veiksmažodžio ir daiktavardžio junginiai. Ypač dažnas *palieka įspūdį* (28), taip pat junginiai su veiksmažodžio *traukti* (8) (*traukia įtaigumas* (4)) *įtraukti* (pvz., *savo turiniu*) (7) formomis. Junginyje *iš tiesų palieka įspūdį* lietuviai vyrai vartoja intensifikatorių *iš tiesų*, kuris buvo dažnai aptinkamas lietuvių moterų teigiamame knygos turinio vertinime.

Aptarus lietuvių vyrų teigiamą knygos turinio vertinimą, galima teigti, kad jų vartojama leksika vaizdingumu nei kiek nenusileidžia lietuvių moterų vartotajai. Abi tiriamųjų grupės savo vertinimą dažnai perteikė junginiais su veiksmažodžių formomis. Moterims svarbiausia buvo įvertinti knygos turinio kokybę, o vyrai daugiau kalbėjo apie turinio kūrimo subtilybes. Tiek lietuviams vyrams, tiek

moterims svarbu buvo įvertinti knygos turinio poveikį skaitytojui, tiesa, moterys poveikį skaitytojui vertino kiek dažniau. Vis dėlto, išanalizavus lietuvių vyrų ir moterų vartojamas leksemas, skirtas teigiamam knygos turinio vertinimui perteikti, galima daryti išvadą, kad jie vartojo labai skirtingus žodžius, nevengė perkeltinės leksikos, o išsakytais turinio vertinimas buvo įvairus ir vaizdingas.

Italės moterys vertindamos teigiamai knygos turinį nevengė intensifikatorių, dažniausiai buvo vartojami prieveiksmiai *molto (labai)*, *sicuramente (neabejotinai)* ir *davvero (iš tikrųjų)*. Taip pat didžioji jų vertinimo dalis buvo skirta knygos turinio kokybei įvertinti.

Vertinant dažnas buvo prieveiksmis *bene (gerai)* (39), kurį italės moterys vartojo vertindamos visus tris (kokybę, kūrimo ypatumus, poveikį skaitytojui) knygos turinio aspektus. Štai ką jos teigė girdamos knygos turinio kokybę:

(51)...*il contenuto del libro presenta bene gli eventi del nostro tempo... (...knygos turinys gerai pristato šio meto įvykius...)*

Pavyzdyje matyti, kad italės moterys nusako turinio kokybę ir įvertina tai, apie ką knygoje kalbama. Šiuo atveju vartodamos prieveikmį *bene* ir veiksmažodį *presentare (pristatyti)* (kuris teigiamą vertinamąjį atspalvį įgyja tik junginyje su prieveiksniu), jos teigia, jog knygoje aprašyti įvykiai pristatomi gerai. Rasta ir daugiau panašių pavyzdžių, tik juose italės jau vartoja kitokią leksiką, pavyzdžiui:

(52)...*la storia racconta delle cose molto attuale... (...istorija pasakoja apie labai aktualius dalykus...)*

Šiame pavyzdyje, italės, vartodamos veiksmažodį *racontare (pasakoti)* ir būdvardį *attuale (aktualus)* (4), teigiamai vertina tai, jog knygos turiniu pristatomi ir gvildenami aktualūs klausimai. Italės moterys vertindamos turinio kokybę gana gausiai vartojo būdvardžius *bello (gražus)* (22), *alto (aukštas)* (14), *celebre (šventiškas)* (11), *interessante (įdomus)* (4), *buono (geras)* (2), *insolito (neįprastas)* (4), *innovativo (inovatyvus)* (2), *esilarante (išskirtinis)*, (1), *raro (retas)* (1), pavyzdžiui:

(53)...*questa storia è molto bella... (...ši istorija labai graži...)*

(54)...*un libro con il contenuto molto alto... (...knyga su labai aukšto lygio turiniu...)*

(55)...*il libro è molto celebre!... (...labai šventiška knyga!...)*

(56)...*una lettura interessante... (...įdomus skaitinys...)*

(57)...*il contenuto è buono... (...geras turinys...)*

(58)...*in un insolito racconto... (...neįprastame pasakojime...)*

(59)...*il libro con un contenuto molto innovativo... (...knyga, su labai inovatyviu turiniu...)*

(60)...*questa esilarante storia di Fabio Bartolomei... (...ši neįprasta Fabio Bartolomei'aus istorija...)*

(61)...*il libro interessante con un contenuto raro... (idomi, reto turinio knyga...)*

Pavyzdžiuose matyti, kad vienas svarbiausių teigiamų knygos turinio požymių, italėms moterims buvo jo neįprastumas ir išskirtinumas, šiam turinio kokybės bruožui įvardyti italės moterys vartojo keturis skirtingus, tačiau panašią reikšmę ir emocinį atspalvį turinčius būdvardžius: *insolito (neįprastas)* (4), *innovativo (inovatyvus)* (2), *esilarante (išskirtinis)*, (1), *raro (retas)* (1). Nors rasta ir nemažai atvejų, kai italės moterys gyrė knygos turinį ir už paprastumą/aiškumą (*semplice*

(*paprastas*) (11)), šis turinio kokybės bruožas svarbus buvo ir lietuviams vyrams bei moterims.

Pavyzdžiui:

(62)...*una storia semplice*... (...*paprasta istorija*...)

(63)...*bene che il contenuto è così semplice*... (...*gerai, kad turinys toks paprastas*...)

Analizuojant italių moterų vartojamą leksiką, skirtą teigiamam knygos turinio kokybės vertinimui, pastebėta, kad pastarosios savo vertinimu buvo labiau užtikrintos nei lietuvių moterys ir nebijojo vartoti būdvardžių, turinčių aukščiausią teigiamą vertinamąjį atspalvį: *fantastico* (*fantastiškas*) (6), *ottimo* (*puikus*) (2), *impeccabile* (*nepriekaištingas*) (1) juos dažniausiai sustiprindamos intensifikatoriais: *davvero* (*tikrai/iš tikrųjų*) ir *sicuramente* (*tikrai/neabejotinai*), pavyzdžiui:

(64)...*un racconto davvero fantastico*... (*skaitytojui siūlo, iš tikrųjų fantastišką pasakojimą*...)

(65)...*sicuramente un romanzo ottimo*..., (*neabejotinai puikus romanas*...)

(66)...*davvero è un libro impeccabile*... (...*tikrai nepriekaištinga knyga*...)

Tarp italių moterų vartojamų būdvardžių būta net ir labai vaizdingų, vartojamų perkeltine reikšme, pavyzdžiui *immortale* (*nemirtingas*), kuri moterys pavartojo net tris kartus:

(67)...*questa storia è davvero immortale*... (...*ši istorija tikrai nemirtinga*...)

(68)...*un romanzo immortale*... (...*nemirtingas romanas*...)

(69)...*nel suo racconto immortale*... (...*savo nemirtingame pasakojime*...)

Nemažai italių tekstuose aptiktų daiktavardžių, skirtų teigiamai įvertinti turinio kokybę, taip pat vartojami perkeltine prasme: *perla* (*perlas*) (2), *tesoro* (*lobis*) (1), *stella* (*žvaigždė*) (1), pavyzdžiui:

(70)...*questo libro è una perla*... (*ši knyga – perlas*...)

(71)...*posso dire – un tesoro!*... (*galiu pasakyti – lobis!*...)

(72)...*racconto come una stella*... (*pasakojimas kaip žvaigždė*...)

Analizuojant italių moterų leksiką, vartojamą knygos turinio kokybės vertinimui perteikti, pastebėta, kad jos, kaip ir lietuviai vyrai bei moterys, buvo linkusios vartoti veiksmažodines konstrukcijas. Ypač dažnos su veiksmažodžio *diventare* (*tapti*) formomis, pavyzdžiui:

(73)...*il romanzo diventa un bestseller*... (...*romanas tampa bestselleriu*...)

Pavyzdyje matyti, kad veiksmažodį italės derina su daiktavardžiu *bestseller* (*bestselleris*) (3), taip perteikdamos itin stiprų teigiamą turinio kokybės vertinimą. Daugiau tokių veiksmažodžio ir daiktavardžio derinimo pavyzdžių bus pateikta aptariant turinio poveikio skaitytojui vertinimą.

Kalbėdamos apie turinio kūrimo subtilybes italės moterys nebuvo linkusios daugžodžiauti. Rastas vos vienas kitas pavyzdys, kai jos giria turinio konstravimo ypatumus, pavyzdžiui:

(74)...*una storia ben raccontata*... (...*gerai papasakota istorija*...)

Vis dėlto teigdamos, kad turinys *gerai papasakotas*, italės moterys nepavartojo jau anksčiau neminėtų leksikos, tad galima manyti, kad joms nepasirodė svarbu įvertinti knygos turinio kūrimo ypatybių.

O štai knygos poveikio skaitytojui vertinimui italės moterys skyrė gan daug leksikos. Jos teigė, kad knygos turiniu yra patenkintos (*contento (patenkintas/laimingas) (2)*), *accontentato (patekintas) (1)*), pavyzdžiui:

(75)...*contenuto? Sì, sono molto contenta...*, (...*turinys? Taip, esu juo labai patenkinta...*)

(76)...*sono accontentata che il contenuto è semplice...* (...*esu patenkinta, kad turinys yra paprastas...*)

Antrasis pavyzdys – vienintelis atvejis, kai italės moterys teigiamai vertindamos knygos turinį pavartojo dalyvį (*accontentata*), priešingai nei lietuvių moterys, kurios, teigiamą knygos turinio vertinimą dalyviais perteikė dažnai ir vartojo juos įvairius. Svarbu italėms pasirodė tai, kad knyga maloni skaityti (*piacevole (malonus) (2)*), pavyzdžiui:

(77) ... *è piacevole da leggere questo thriller...* (...*šį trilerį malonu skaityti...*)

Taip pat, moterys gyrė knygas už jose pateikiamų faktų patikimumą (*credibile (patikimas/tikras/įtikėtinas) (2)*), pavyzdžiui:

(78)...*mi piace che la storia è abbastanza credibile...* (*man patinka, kad istorija yra pakankamai įtikėtina...*).

Kalbėdamos apie knygos turinio poveikį skaitytojams italės vartojo nemažai jau minėtųjų veiksmažodžio ir daiktavardžio konstrukcijų. Svarbu pabrėžti, kad pastarosios buvo itin vaizdingos: *speranza (viltis) + offrere (pasiūlyti)*, pavyzdžiui:

(79)...*il contenuto offre una speranza...* (...*turinys pasiūlo viltį...*)

abbrivo (pažanga) (1) + restare in mente (įsirėžti atmintyje) (1):

(80)...*mi resta in mente un vero abbrivo del contenuto...* (...*atmintyje įsirėžė tikra turinio pažanga...*)

libertà (laisvė) + piacere (patikti), pavyzdžiui:

(81)...*quelo che mi è piaciuto – la libertà del contenuto...* (...*tai, kas man patiko – turinio laisvė...*).

Beje, veiksmažodį *piacere* italės vartojo ne kartą, norėdamos pabrėžti, kaip labai joms patiko knygos turinys. Taip pat jos teigė, kad knyga jas vertė grožėtis (*ammirare (8)*), kėlė susižavėjimą (*affascinare (žavėti) (2)*), pavyzdžiui:

(82)...*ho ammirato il contenuto del libro...* (...*grožėjausi knygos turiniu...*)

(83)...*sono affascinata da questo libro...* (...*esu sužavėta šios knygos...*)

Aptarus italių moterų leksiką, vartojamą teigiamam knygos turinio vertinimui perteikti, galima daryti išvadą, kad ji gausa ir vaizdingumu nenusileido lietuviams vyrams ir moterims. Italės dažniausiai vertino knygos turinio kokybę, o mažiausiai joms rūpėjo aptarti turinio kūrimo ypatumus. Šiuo aspektu jų vertinimą galima lyginti su lietuvių moterų. Vis dėlto žodžių ar vertinamųjų junginių, sutampančių su lietuvių vartotaisiais, beveik neaptikta.

Italai vyrai teigiamai vertindami knygos turinį, priešingai nei visos kitos tiriamųjų grupės, nebuvo linkę daugžodžiauti ir pavartojo tik 11 skirtingų žodžių. Aptardami knygos turinio kokybę, dažniausiai italai vartojo būdvardį *grande (didingas) (59)*, pavyzdžiui:

(84)...*una storia grande...* (...*didinga istorija...*)

(85)...*il contenuto molto grande...* (*labai didingas turinys...*)

(86)...*un romanzo grande*... (...*didingas romanas*...)

(87) ...*naturalmente, il romanzo diventa grande*... (*žinoma, romanas tapo didingu*...)

Tik jiems vieniems iš visų tiriamųjų pasirodė svarbu turinio intelektualumas (*intelletuale (intelektualus)* (7)), nuotaikingumas (*avventuroso (nuotaikingas)* (2)), pavyzdžiui:

(88)...*il contenuto molto intellettuale*... (...*labai intelektualus turinys*...)

(89)...*questo libro intellettuale*... (...*ši intelektualė knyga*...)

(90) ...*un racconto intellettuale*... (...*intelektualus pasakojimas*...)

(91)...*una storia avventurosa*... (...*nuotaikinga istorija*...)

(92)...*il contenuto molto avventuroso naturalmente*... (*žinoma, labai nuotaikingas turinys*...)

Daiktavardžiais, kurių vartojo negausiai, italai vyrai įvardijo turinio grožį (*belezza (grožis)* (5)), žavesį (*fascino (žavesys)* (4)), taip pat, kaip ir italėms moterims, jiems teigiamas knygos bruožas pasirodė ir turinio paprastumas (*semplicità (paprastumas)* (3)), pavyzdžiui:

(93)...*belleza del contenuto*... (...*turinio grožis*...)

(94)...*bellezza del libro*... (...*knygos grožis*...)

(95)...*una storia piena di fascino*... (...*pilna žavesio istorija*...)

(96)...*una cosa grande – semplicità del contenuto*... (...*didis dalykas – turinio paprastumas*...)

Vertindami knygos poveikį skaitytojui (kuriam, priešingai nei lietuviai vyrai, skyrė gan nemažai dėmesio) italai vyrai, kaip ir italės moterys, vartojo būdvardį *piacevole (malonus)* (6), tik tai darė gerokai dažniau. Pavyzdžiui:

(97)...*una lettura piacevole*... (...*malonus skaitinys*...)

(98)...*il romanzo è piacevole*... (...*romanas yra malonus*...)

(99)...*il contenuto molto piacevole*... (...*labai malonus turinys*...)

(100)...*il libro è diventato molto piacevole*... (...*knyga tapo labai maloni*...)

Juos žavėjo ir tai, kad kūrinys įtaigus skaitytojui (*suggestivo (įtaigus)* (2)):

(101)...*il contenuto del libro è molto suggestivo ai lettori*... (...*knygos turinys labai įtaigus skaitytojui*...)

(102)...*un romanzo suggestivo*... (...*įtaigus romanas*...)

Išanalizavus italų vyrų ir moterų leksiką, vartojamą teigiamam turinio vertinimui perteikti, paaiškėjo, kad italių moterų leksika buvo gerokai gausesnė nei vyrų, o savo vertinimu jos buvo daug labiau užtikrintos nei lietuvių moterys. Nevengė italės ir perkeltine prasme vartojamos leksikos. Svarbu paminėti, kad italės pavartojo palyginti daug daiktavardžių (daugiausiai iš visų tiriamųjų grupių), o tai, anot daugelio tyrėjų, moterų kalbai neturėtų būti būdinga. Italai vyrai pateikė kiek lakonišką knygos turinio vertinimą ir savo negausiame žodyne pavartojo palyginti nemažai panašių žodžių, kaip ir italės moterys, pavyzdžiui *piacevole (malonus)*. Nepaisant to, italai pastebėjo ir tokių knygos turinio privalumų, kurių nei viena tiriamųjų grupė nebuvo minėjusi. Kaip matyti pavyzdžiuose, italai vyrai, norėdami savo teigiamą vertinimą sustiprinti, kartu su kitais vertinamaisiais žodžiais neretai vartojo prieveiksnius *molto (labai)* ir *naturalmente (žinoma)* (taip elgėsi ir italės moterys). Veiksmažodis *diventare (tapti)*, kaip ir lietuvių vertinamojoje leksikoje, dažnais atvejais, tapo teigiamo vertinimo dalimi. Neįprasta tai, kad italai vyrai visiškai nevertino

turinio kūrimo ypatybių, kurias aptarti itin svarbu buvo lietuviams vyrams. Gausiausiai italai vertino knygos turinio kokybę, taigi šiuo aspektu jų vertinimą galima prilyginti su lietuvių ir italių moterų vertinimu.

2.3.1.2. Neigiamas knygos turinio vertinimas

Šiame skyrelyje aptariami leksiniai vienetai, vartojami neigiamam knygos turinio vertinimui. Visos tiriamųjų grupės knygos turinį vertino neigiamai tais pačiais trimis aspektais, kurie išskirti ir analizuojant teigiamą knygos turinio vertinimą: kokybė, kūrimo ypatybės, poveikis skaitytojui.

Vertindamos knygos turinį neigiamai moterys dažnai vartojo veiksmažodžio formų *nebūti* (49) konstrukcijas, pavyzdžiui: *nėra siužeto, turinio*. Teigiamai vertindamos turinio kokybę italės moterys, kaip ir italai vyrai, žodžius *paprastumas* ir *paprastas* vartojo knygos turinio pranašumui nusakyti, tačiau lietuvių moterų turinio paprastumą laikė jo kokybės trūkumu ir vertindamos vartojo būdvardį *paprastas* (12), pavyzdžiui:

(103)... *deja, net turinio požiūriu paprasta istorija...*

Lietuvių moterys pavartojo daugiausiai skirtingų būdvardžių, perteikiančių neigiamą knygos turinio vertinimą, vis dėlto dauguma jų neturėjo labai kritiško ir aiškiai neigiamo emocinio atspalvio. Turinio kokybės trūkumams įvardyti jos vartojo būdvardžius *realistinis* (8), *tradicinis* (4), pavyzdžiui:

(104)... *deja, knygos turinys – tradicinis...*

(105)... *skausmingą, realistinį turinį...*

Perteikdamos neigiamą knygos turinio vertinimą, moterys gana dažnai vartojo apgailestavimą perteikiančią dalelytę *deja*. Paskutiniame pavyzdyje moterys pavartojo ir aiškiai neigiamą atspalvį turintį būdvardį *skausmingas* (2), kuriuo gali būti vertinama ne tik turinio kokybė, bet ir knygos poveikis skaitytojui. Dar keli lietuvių moterų vartojami būdvardžiai, turintys ryškų neigiamą vertinamąjį atspalvį, buvo šie: *melodramiškas* (8), *idiotiškas* (2), pavyzdžiui:

(106)... *vis tik melodramiškas pasakojimas...*

(107)... *idiotiško turinio kūrinys...*

Vis dėlto savo kritiką moterys buvo linkusios švelninti, dažniausiai jos tai darydavo vartodamos priesagos *-ok* būdvardžius (*lėtas* (2)), pavyzdžiui:

(108)... *pasakojimas knygos pradžioje lėtokas...* (MRT).

Ir tik keliais daiktavardžiais moterys perteikė kiek stipresnės kritikos, tą rodo tokios leksemos: *buitiškumas* (4) ir *atžagarumas* (1), pavyzdžiui:

(109) ...*viso turinio atžagarumas...*

(110)...*deja, vis tas pasakojimo buitiškumas...*

Negausiai įvardydamos knygos turinio kūrimo trūkumus, moterys dažnai vartojo veiksmažodio *nebūti* (49) formas. Kartais papildomai pridedamasrieveiksmis *paprastai* (34), pavyzdžiui:

(111) ... *siužeto paprasčiausiai nėra...*

Arba teigiama, kad turinys apskritai nekuriamas, pavyzdžiui:

(112) ...*nėra kuriamo turinio...*

(113) ...*turinio šioje knygoje tiesiog nėra...*

Taip pat jos kartais pabrėžė, kad kūrinio turinio motyvacija dėl tam tikrų turinio savybių nukenčia (*nukentėti* (4)), pavyzdžiui:

(114) ... *nukenčia siužeto įvykių motyvacija...*

(115) ... *dėl nerealaus pasakojimo nukenčia turinys...*

Vartodamos būdvardį *nerealus* (8), lietuvių moterys pateikiamų faktų nerealumą traktuoja kaip trūkumą.

Aptardamos knygos turinio poveikį skaitytojui, lietuvių moterys nedaugžodžiavo. Vengdamos išsakyti tiesioginę kritiką, lietuvių pavartojo keletą dalyvių, kurių neigiamą emocinį atspalvį taip pat galima suprasti tik iš pavyzdžių: *vos pastebimas* (3), *netraukiantis* (2), pavyzdžiui:

(116) ... *skaitytojui vos pastebimas turinys...*

(117) ... *netraukiantis siužetas...*

Ir tai visa lietuvių moterų vartojama leksika, skirta neigiamam knygos turinio vertinimui perteikti. Taigi akivaizdu, kad, išsakydamos neigiamą knygos turinio vertinimą, moterys mėgino tai daryti diskretiškai, o tiesioginės kritikos pažėrė nedaug.

Perteikdami neigiamą knygos turinio kokybės vertinimą, lietuviai vyrai dažnai vartojo būdvardį *lengvas* (34) (nors moterys turinio lengvumą įvardijo kaip pranašumą), kartais su ypatybės perviršį žyminčia dalelyte *per*, pavyzdžiui:

(118) ... *deja, turinys buvo per daug lengvas...*

Neigiamai vyrai knygos turinį vertino ir už monotoniškumą arba polinkį į jį (*monotoniškas* (4)), pavyzdžiui:

(119) ...*monotonišku gresiantis virsti pasakojimas...*

Šiame pavyzdyje dalyviu *gresiantis* ir veiksmažodžiu *virsti* savo kritiką jie šiek tiek sušvelnino. Vengdami tiesioginės kritikos, vyrai gana dažnai vartojo ir daiktavardį *bandymas* (8) (plg. junginiai: *buvo tik bandymas, bandymas nutolti*), pavyzdžiui:

(120) ... *turinio kūrimas, deja, atrodo, buvo tik bandymas...*

(121) ... *bandymas nutolti nuo išpažintinio pasakojimo...*

Matyti, kad vyrai pasigedo naujumo ir kūrinio turinio įmantrumo, nes būdvardį *buitiškas* (8) (butiškumą trūkumu laikė ir lietuvių moterys) vartojo neigiamam vertinimui perteikti, pavyzdžiui:

(122) ...*buitiškas pasakojimas, deja...*

(123) ...*greta buitiško pasakojimo...*

Aiškiausią ir vaizdingiausią turinio kokybės kritiką vyrai perteikė šiame pavyzdyje:

(124)... *turinio kokybė – vidutiniškas skaitalas...*

Pavyzdyje vartojamas daiktavardis *skaitalas (1)* turi aiškia neigiamą konotaciją, o būdvardis *vidutiniškas (1)* rodo vertinimo skalę.

Vertindami knygos turinio kūrimo trūkumus lietuviai vyrai gausiausiai vartojo veiksmažodio *neskirti (43)* formas. Pastarosios valdo objektinių daiktavardžių linksnius (plg. *neskyrė dėmesio/pastangų*), pavyzdžiui:

(125)... *matyti, kad turiniui neskyrė dėmesio...*

(126)... *turinio išdėstymui neskiriama pakankamai pastangų...*

Įvardydami turinio kūrimo trūkumus, vyrai vėl pamini turinio įprastumą, tradiciškumą (*tradiciškai (11)*), pavyzdžiui:

(127)... *turinyje dėmesys, deja, skirstomas tradiciškai...*

Pavyzdyje matyti, kad lietuviai vyrai, kaip ir moterys, dalelyte *deja* perteikia apgailestavimą, tiesa, tai daro ne taip dažnai.

Nors vyrai, kaip ir moterys, recenzuojamų knygų turinyje įžvelgė daugiau teigiamų dalykų, vis dėlto akivaizdu, jų išsakoma kritika buvo griežtesnė nei moterų, pavyzdžiui:

(128) ... *atžagaria ranka išplėtota turinio plotmė...*

(129)... *išmėto pasakojimą, kaip šiukšles...*

(130)...*ir štai atsiskleidžia turinio konstrukcijų prastumas..*

Taigi galima teigti, kad, vartodami stiprų neigiamą emocinį atspalvį turinčius žodžius (*prastumas (9)*, *atžagarus (2)*, *vidutiniškas (8)*, *skaitalas (2)*, *šiukšlė (1)*), vyrai knygos turinio neigiamas savybes vertino ne taip korektiškai kaip moterys, dėl savo išsakomos kritikos buvo labiau užtikrinti.

Neigiamai vertindami knygos turinį lietuviai vyrai neįvardijo jokių turinio nenaudingumo skaitytojui požymių, pastebėta, kad menkas dėmesys turinio poveikiui buvo skiriamas ir analizuojant vyrų teigiamą knygos turinio vertinimą.

Ir lietuviai vyrai, ir moterys, perteikdami savo neigiamą turinio vertinimą, kaip trūkumą pabrėžė turinio buitiskumą. Tačiau tai vienintelis jų vertinimus siejanti požymis. Lietuvėms menkai rūpėjo aptarti turinio kūrimo trūkumus, kuriems įvardyti lietuviai vyrai skyrė nemažai leksikos. O štai neigiamas turinio poveikis skaitytojui vyrų apskritai nedomino, lietuviškas šis aspektas pasirodė svarbus. Lietuvių moterų kritika buvo daug švelnesnė, dažnai netiesioginė, lietuvių vyrų priešingai – jie nevengė stiprų neigiamą vertinamąjį atspalvį turinčių žodžių, papildomomis leksinėmis priemonėmis retai apgailestaujama, sušvelninama. Taigi galima teigti, kad leksinė neigiamo knygos turinio vertinimo raiška, kaip ir teigiamo, buvo skirtinga.

Išanalizavus italių moterų vartojamą leksiką, skirtą neigiamam knygos turinio kokybės vertinimui perteikti, paaiškėjo, kad jų vartojama leksika gana kategoriška ir tiesmuka. Ypač neigiami buvo būdvardžiai ir daiktavardžiai. Italės vartojo šias labai aiškų neigiamą vertinamąjį atspalvį

turinčias leksemas: *assurdo* (*absurdas*) (8), *delusione* (*nusivylimas*) (6), *violento* (*žiaurus*) (4), *impudente* (*ižulus*) (2), pavyzdžiui:

(131)...*il contenuto è un assurdo*... (...*turinys yra absurdas*...), ...*questo libro è una delusione*... (...*ši knyga yra nusivylimas*...)

(132)...*questo libro violento*... (...*ši žiauri knyga*...)

(133)...*con il suo contenuto impudente*... (...*su savo ižūliu turiniu*...)

Ne tokį kategorišką neigiamą vertinimą italės moterys perteikė būdvardžiais *strano* (*keistas*) (12), *elementare* (*elementarus*) (4), pavyzdžiui:

(134)...*un romanzo strano*... (...*keistas romanas*...)

(135)...*ma il contenuto è strano*... (...*bet turinys yra keistas*...)

(136)...*male che contenuto è così elementare*... (*blogai, kad turinys yra toks elementarus*...)

Taip pat, italės gana tiesmukai teigė, kad prieštarauja (*contardire* (*prieštarauti*) (2)) tokiam keistam knygos turiniui:

(137)...*io dico che posso contardire, perche il contenuto è strano*... (...*sakau, kad galiu prieštarauti, nes knygos turinys keistas*...)

Italėms kliuvo ir tai, kad knygos turinyje nėra logikos (*logico* (*logiškas*) (6)), pavyzdžiui:

(138)...*il contenuto non è logico*... (...*turinys nelogiškas*...)

O turinio paprastumą jos įvardijo gan vaizdingai – *ingenuità* (*naivumas*) (4), pavyzdžiui:

(139)...*ingenuità del contenuto*... (...*turinio naivumas*...)

(140)...*ma perche il libro è così pieno di ingenuità*... (*bet kodėl knyga tokia pilna naivumo*...)

Vartodamos perkeltine reikšme žodį *crudo* (*žalias* t. y. *neišbaigtas*) (6), italės moterys norėjo atkreipti dėmesį į knygos neišbaigtumą, pavyzdžiui:

(141)...*ma il contenuto è crudo*... (*bet turinys neišbaigtas*...)

(142)...*un libro crudo*... (...*neišbaigta knyga*...)

(143)...*questa storia cruda*... (...*ši neišbaigta istorija*...)

Pabrėždamos turinio kūrimo trūkumus italės moterys dažnai vartojo prieveiksmį *male* (*blogai*) (52) (kuris, beje, buvo vartojamas ir vertinant kitus aspektus: kokybę, poveikį skaitytojui), šalia neveikiamosios rūšies dalyvio *parašyta*, pavyzdžiui:

(144)...*romanzo è scritto male*... (...*blogai parašytas romanas*...)

(145)...*una storia male scritta*... (...*istorija blogai parašyta*...)

(146)...*il contenuto scritto male*.. (*turinys parašytas blogai*...)

Vertindamos knygos turinio poveikį skaitytojui italės gana dažnai vartojo dalyvių ir veiksmažodžių konstrukcijas, perteikiančias neigiamą vertinimą:

restare (*likti*) + *deluso* (*nusivylęs*), pavyzdžiui:

(147)...*ho resto così delusa*... (...*likau tokia nusivylusi*...)

restare + *sconvolto* (*nuliūdęs*):

(148)...*alle fine resto sconvolta*... (...*galiausiai likau nuliūdusi*...)

Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad italės moterys knygos turiniu yra nusivylusios, tai jos pabrėžė ne kartą, tik dažniau vartojo veiksmažodžio *deludere* (*nuvilti*) (4) formas, pavyzdžiui:

(149)...*sono delusa con il contenuto...* (...*turinys mane nuvylė...*)

(150)...*il libro mi ha deluso...* (*knyga mane nuvylė...*)

Italai vyrai didelių knygų turinio trūkumų neižvelgė ir neigiamam turinio vertinimui perteikti pavartojo tik 4 skirtingus žodžius. Dažniausiai vartojo dalyvį *deluso* (*nusivylęs*) (10) (kaip ir italės moterys, tik jos tai dare gerokai rečiau, vos du kartus), pavyzdžiui:

(151)...*sono deluso con il questo libro...* (...*esu nusivylęs šia knyga...*)

(152)...*sono deluso che non c'è la realtà nel contenuto...* (...*esu nusivylęs, kad turinyje visai nėra realybės...*)

Kaip matyti, vyrai ne kartą pabrėžė, kad jiems trūksta realių faktų, žinių, pateikiamų turinyje (*non è realtà* (*nėra realybės*) (6)). Įdomu tai, kad italai kai kur išvelgė turinio žiaurumą (*crudeltà*), kuris jiems nepatiko, pavyzdžiui:

(153)...*sono deluso che il contenuto è pieno di crudeltà...* (*nusivyliau, kad turinys pilnas žiaurumo...*)

Nors italai vyrai ir nepavartojo įvairesnės leksikos neigiamai vertindami knygos turinį, vis dėlto iš pavyzdžių matyti, kad išsakytais vertinimas buvo gana kategoriškas. Italai vyrai nesistengė vertinimo sušvelninti, knygos trūkumus pabrėžė aiškiai ir trumpai. Privalu paminėti, kad vertinant turinį buvo orientuojamasi į poveikį skaitytojui, bet iš pavyzdžių matyti, kad poveikio skaitytojui vertinimas susijęs su kitais aspektais: turinio kokybe ir jo kūrimo ypatybėmis. Kita vertus, šiuos aspektus vyrai įvertina vien tam, kad pagrįstų savo nepasitenkinimą turiniu.

Išanalizavus italų vyrų ir moterų leksiką, vartojamą neigiamam knygos turinio vertinimui perteikti, galima daryti išvadą, kad ji stipriai skyrėsi. Ir italai vyrai, ir italės moterys vartojo tik vieną sutampantį žodį – dalyvį *deluso* (*nusivylęs*), tik vyrai tai darė dažniau – 10 kartų, o moterys – tik du kartus. Abi tiriamųjų grupės savo neigiamo vertinimo nesistengė sušvelninti, išsakė jį aiškiai ir kategoriškai. Kategoriškumas ir labai stiprų neigiamą atspalvį turinčių žodžių vartojimas ypač buvo būdingi italių moterų kalbai. Joms taip pat labai svarbu buvo sukritikuoti turinio kūrimo ypatybes. Būtų galima daryti prielaidą, kad italių moterų kalba, kiek panaši į lietuvių vyrų, kurie, vertindami knygos turinį neigiamai, neretais atvejais kalbėjo kandžiai, nevengė perkeltinės leksikos, kuri, paprastai, turėjo stiprų ir aiškų vertinamąjį atspalvį, jiems taip pat buvo svarbu įvardyti turinio kūrimo trūkumus. Svarbu paminėti ir tai, kad italės vartojo nemažai daiktavardžių (kaip ir lietuviai vyrai), ši jų kalbėjimo ypatybė pastebėta ir analizuojant teigiamą knygos turinio vertinimą. Neįprasta tai, kad italai vyrai labai stipriai kritikavo turinio poveikį (priešingai nei lietuviai vyrai), taigi jiems svarbus buvo santykis su jų recenzuojamu kūriniumi ir recenzijų skaitytojais. Šiuo aspektu italų vyrų kalbėjimo stilių galima sulyginoti su lietuvių moterų, nes pastarosios taip pat dažnai kritikavo knygos turinio poveikį, tiesa, tai darė ne taip kategoriškai. Taigi galima daryti prielaidą, kad italai vyrai yra kiek

emocionalesni nei lietuviai, todėl ir jų vartojama leksika vaizdingesnė, skiriama apibūdinti kūrinio ir skaitytojo santykiui.

2.4.1. Knygos stiliaus vertinimas

2.4.1.1. Teigiamas knygos stiliaus vertinimas

Antrasis aspektas, kuriuo vyrai ir moterys taip pat dažnai vertino knygas, – knygos stilius. Kaip ir knygos turinį, taip ir stilių visos tiriamųjų grupės buvo linkusios vertinti labiau teigiamai. Išskyrus lietuvius vyrus, visos tiriamųjų grupės teigiamai vertindamos knygos stilių nevengė vartoti intensifikatorių: lietuviškos ir italų moterys – *labai (molto)*, *itin*, italų vyrai – *veramente (iš tikrųjų)*, *particolarmente (ypač)*. Taip ne tik sustiprindavo savo teigiamą vertinimą, bet ir sudarė įspūdį, kad jų išsakytas vertinimas nekelia abejonių, yra teisingas.

Teigiamas stiliaus vertinimo aptarimas pradedamas nuo leksemų, skirtų knygos stiliaus kokybei įvertinti. Beveik visais atvejais stiliaus kokybės vertinimas buvo perteikiamas būdvardžiais, kurie, kaip jau minėta, turi aiškų vertinamąjį atspalvį. Lietuviškos moterys kalbėdamos apie stiliaus kokybės privalumus pavartojo 16 skirtingų būdvardžių. Dažniausiai jos vartojo būdvardį *geras (42)* ir beveik visais atvejais tai buvo junginiai *geras knygos stilius*, *knygos stilius geras*, *labai gero stiliaus*, *atsispindi geras stilius...* Dažnai, kalbėdamos apie knygos stilių, moterys jį įvardijo esant gyvą (*gyvas (18)*), emociingą (*emocingas (10)*), vaizdingą (*vaizdingas (8)*), žaismingą (*žaismingas (5)*), pavyzdžiui:

(154)...gyvu ir žaismingu stiliumi parašytoje knygoje...

(155)... knygos stilius itin gyvas, emocingas, vaizdingas...

(156)... vaizdingu stiliumi...

Lietuviškos moterys knygos stiliaus vaizdingumą, meniškumą, jo sodrumą, įvardijo kaip stiliaus pranašumą ir tai darė ne kartą, pavyzdžiui:

(157)... kuriamas labai vizualus stilius...

(158)...vizualus ir meniškas stilius...

(159)...knygos stilius labai meniškas...

(160)...sodriu knygos stiliumi...

(161)...stilius labai sodrus, meniškas...

Pavyzdžiuose vartojami būdvardžiai *vizualus (8)*, *meniškas (12)*, *sodrus (2)* – pastarasis čia vartojamas perkeltine reikšme, matyt, norint pabrėžti stilistinių priemonių gausą.

Vertindamos knygos turinį moterys vengė vartoti labai stiprų teigiamą emocinį atspalvį turinčius būdvardžius. O štai kai kalbama apie knygos stiliaus pranašumus – jų gausėja. Be jau minėtųjų pavyzdžiuose, taip pat dar ir *netradicinis (12)*, *neįprastas (10)*, *išradingas (6)*, *stiprus (6)*, *veržlus (5)*, *turiningas (4)*, *stilingas (4)* pavyzdžiui:

(162)... *itin išradingas stilius...*

(163)... *nors turinys ir vargino, tačiau stiliumi meniška ir stipri knyga..*

(164)... *veržliu stiliumi...*

(165)...*išties stilingas kūrinėlis...*

(166)...*knygos stilius labai turiningas...*

Būdvardis *stilingas* – daiktavardžio *stilius* vedinys, turintis teigiamą konotaciją, todėl juo perteikiamas vertinimas ypač glaudžiai susijęs su aptariamojo aspekto įpatybėmis ir nurodo gero stiliaus požymį. Šiuose pavyzdžiuose matyti, kad visi vaizdingi būdvardžiai, skirti knygos stiliaus kokybei nusakyti, vartojami perkeltine reikšme.

(167)...*labai neįprastas stilius...*

(168)...*geras netradicinis stilius...*

(169)...*išlaiko savo asmeninį stilių...*

Matyti, kad moterys žavėjosi ir kūrinio stiliaus naujumu, mėgavosi neįprastumu (*neįprastas* (6)). Kitur jos jau gyrė knygos autoriaus stiliaus pastovumą (*asmeninis* (1)). Vis dėlto knygos stiliaus kokybę lietuvės vertino ne vien būdvardžiais. Rasta atvejų, kai jos pasirinkdavo ir daiktavardžius: *stiprumas* (3), *detalumas* (2), *dinamika* (2), pavyzdžiui:

(170)...*geras stiliaus požymis – detalumas...*

(171)...*stiliaus stiprumas..*

(172)... *veržlia stiliaus dinamika...*

Rastas vienas atvejis, kuriame moterys metaforiškai vartojo daiktavardį *perlas* (1), tai junginys *stiliaus perliukais*:

(173)...*galėjau pasimėgauti stiliaus perliukais...*

Šiame pavyzdyje matyti, kad vertindamos knygos stiliaus kokybę ir teigdamos, kad jame gausu *stiliaus perliukų*, lietuvės moterys veiksmožodžiu *pasimėgauti* kartu vertina ir knygos stiliaus poveikį skaitytojui. Taigi antrasis požymis, pagal kurį buvo vertinamas knygos stilius – jo poveikis skaitytojui. Nors vertindamos knygos turinį lietuvės moterys dažnai įvardijo teigiamą jo poveikį, kalbėdamos apie stilių tai darė gerokai rečiau. Rastas vos vienas kitas pavyzdys, kai lietuvės išvelgė teigiamą knygos stiliaus poveikį skaitytojui. Dažniausiai vartojo veiksmožodžio *mėgautis* (8) formas, pavyzdžiui:

(174)... *galimybė pasimėgauti neįprasto stiliaus kūrinium...*

(175)...*galėjau pasimėgauti stiliaus perliukais...*

(176)...*mėgavausi knygos stiliumi...*

Trečiasis požymis, į kurį lietuvės atkreipė dėmesį vertindamos knygos stilių – jo kūrimo subtilybės. Teigiamai moterys vertino tikslumą (*tiksliai* (12)), išradingumą (*išradingas* (6)), pavyzdžiui:

(177)... *knygos stilius perteikiamas tiksliai...* (MRT),

(178)... *išradingomis meninėmis priemonėmis kuriamas stilius...* (MRT).

Teigiamas vertinamasis atspalvis atsiskleidžia tik konstrukcijose su veiksmožodžiais *perteikti* (8) bei *kuriamas* (5) ir kitais, aiškų vertinamąjį atspalvį turinčiais žodžiais.

Analizuojant vertinamąją leksiką, skirtą stiliaus kūrimo ypatumams vertinti, pastebėta, kad vis dėlto teigiamas daiktavardžių vertinamasis atspalvis aiškiausiai atsiskleidžia vartojant juos kartu su būdvardžiais, pavyzdžiui:

(179)... *stiliaus ypatumai: stiprūs sakiniai, sodrios konstrukcijos...*

(180)... *žaismingų konstrukcijų stilius...*

Akivaizdu, kad šiuose pavyzdžiuose vertinamas tiek knygos stilius, tiek struktūra. Tokių pavyzdžių, analizuojant vertinamąją leksiką, skirtą stiliaus kūrimo subtilybėms pagirti, rasta ir daugiau. Vartodamos veiksmožodžius *pasirinkti* (5), *derėti* (4), *neužgožti* (2), *išlaikyti* (2), *papildyti* (2) moterys taip pat išsakė teigiamą knygos stiliaus, kartu struktūros, kalbėjimo manieros vertinimą, pavyzdžiui:

(181)... *dera prie santūraus kūrinio stiliaus...*

(182)... *kūrinio struktūra papildo stilių ir jo neužgožia...*

(183)... *išlaiko savo stilių tokį asmeninį...*

(184)... *meninės priemonės labai papildo kūrinio stilių...*

(185)... *kalbėjimo forma dera prie stiliaus...*

Matyti, kad moterims svarbus buvo ir stiliaus rimtumas (*santūrus* (5)), lygiai taip pat kaip ir vertinant knygos turinį. Lietuvės geria stilių už tai, kad jame išlaikomas individualumas.

Išsiaiškinus, kokią leksiką moterys renkasi teigiamai vertindamos knygos stilių, galima teigti, kad ji labai įvairi ir gana vaizdinga. Moterys pavartojo tik dvi vyrų taip pat vartotas leksemas (*meninis* ir *išlaikyti*), visi kiti skyrėsi. Taip pat jos nevengė ir ryškų teigiamą emocinį atspalvį turinčių žodžių.

Lietuviai vyrai vertindami stiliaus kokybę, kaip ir lietuvės moterys, pavartojo nemažai teigiamą emocinį atspalvį turinčių būdvardžių. Vienas iš dažniausių yra būdvardis *geras* (59) (tas pats pastebėta ir analizuojant lietuvių moterų vertinamąją leksiką, skirtą teigiamam knygos stiliaus kokybės vertinimui), pavyzdžiui:

(186)...*turi gero stiliaus požymių...*

(187)...*gero stiliaus kūrinys...*

(188)...*geras stilius...*

(189)...*geras meninis stilius...*

(190)... *geras stilius skiria gerą literatūrą...*

(191)... *geras stilius būna permatomas...*

Be būdvardžio *geras*, perteikdami teigiamą knygos stiliaus vertinimą vyrai vartoja žodį *meninis* (29), kuris taip pat yra vienas iš dažniausiai vartojamų (pavyzdžiui: ... *Užurkos istorinių romanų meninį stilių...*). Pavyzdžiuose matyti, kad viename junginyje pavartojami 2 ir daugiau skirtingų (kartais ir vienodų) vertinamųjų žodžių. Paskutiniame vartosenos pavyzdyje matyti, kad vyrai kaip

pranašumą įvardijo tai, kad knygos stilius *permatomas* (4). Po vieną kartą vyrai pavartojo ir tokius žodžius kaip *prašmatnus* (1), *skaidrus* (1) ir *preciziškas* (1):

(192)...*prašmatnus stilius atleidžia bet kokius minties...*

(193)... *skaidrus, preciziškas stilius...*

Kiek dažniau vartojami būdvardžiai *natūralus* (6) ir *savitas* (6). Viename pavyzdyje jie vartojami kartu:

(194)... *bet natūralaus ir savito pasakojimo stiliaus...*

Taigi matyti, kad vyrams, kaip ir moterims, gana svarbus kūrinio savitumas, individualumas.

Moterys teigiamą stiliaus įvairovę įvardijo žodžiu *dinamika*, o vyrai vartojo žodį *ekspresyvumas* (3):

(195)... *gero stiliaus ekspresyvumas...*

(196)...*stiliaus ekspresyvumas...*

(197)...*geras stiliaus bruožas – ekspresyvumas...*

Dar vienas ir lietuvių vyrų, ir moterų vartojamas būdvardis, skirtas teigiamam stiliaus kokybės vertinimui perteikti – *gyvas* (4), pavyzdžiui:

(198)...*gyvas stilius...* (VRT),

(199)...*gyvu stiliumi...* (VRT).

Knygos savitumą lietuviai pabrėžė ir kalbėdami apie tai, kaip buvo kuriamas pasakojimo stilius. Be jau minėto žodžio *savitas*, kuris buvo vartojamas kalbant apie stiliaus kokybės privalumus, vyrai pavartojo žodžius *individualus* (10), *originalumas* (4), *ištikimybė* (1), pavyzdžiui:

(200)... *parašytas išlaikant ištikimybę, savojo stiliaus originalumą...* (VRT),

(201)... *atitinka individualų rašymo stilių..* (VRT),

(202)... *išlaikė individualų stilių...* (VRT).

Pavyzdžiuose matyti, kad vertindami knygos stiliaus kūrimo subtilybes teigiamai, vyrai ne kartą pavartojo ir veiksmažodį *išlaikyti* (4), taip pat elgėsi ir lietuvių moterys. Aptariant lietuvių moterų leksiką, skirtą stiliaus kūrimo ypatybėms pagirti, minėta, kad dažnai stiliaus vertinimas susipina su struktūros, kalbėjimo manieros, apskritai viso kūrinio įvertinimu. Tos pačios tendencijos atsiskleidė ir analizuojant lietuvių vyrų žodžius, skirtus stiliaus kūrimui įvertinti. Toks sutapimas įrodo, koks svarbus recenzentams pasirodė knygos stilius, kaip stipriai nuo jo priklauso viso kūrinio vertinimas.

Įdomu tai, kad vertindami knygų turinį ir vyrai, ir moterys būdvardį *buitiškas* (*buitinis*) vartojo neigiamam vertinimui perteikti. O štai kalbėdami apie knygos stiliaus konstravimo ypatumus, vyrai būdvardį *buitiškas* priskiria prie teigiamo vertinimo, žinoma, tai atsiskleidžia tik kontekste:

(203)... *abi dalis jungia buitiškos prozos ir stiliaus vienovė...*

Junginys *jungia vienovė* parodo jog ne visada stiliaus *buitiškumas* yra neigiama ypatybė. Svarbi vyrams buvo ir *vidinė* (2) stiliaus *jėga* (8). Vartodami šiuos žodžius vyrai knygos stilių personifikuoja:

(204)...*kuriama vidinė stiliaus jėga...*

O tokius iš pirmo žvilgsnio vertinamojo atspalvio neturinčius žodžius, kaip *dienoraštinis* ir *dokumentinis* vyrai taip pat vartojo perteikdami teigiamą knygos stiliaus vertinimą, pabrėždami stiliaus įvairumą:

(205)...*dokumentiniu ar dienoraštinėmis stiliumi supina kelias istorijas...*

Pavyzdyje matyti, kad ir veiksmažodžiu *supinti* (2) vyrai perteikia teigiamą knygos stiliaus vertinimą.

Aptarus, kokią leksiką renkasi lietuviai vyrai, išsakydami teigiamą knygos stiliaus vertinimą, pastebėta, kad jų recenzijose pasitaikė vos keli atvejai, kai buvo įvardytas teigiamas stiliaus poveikis skaitytojui, pavyzdžiui:

(206)...*justi stiliaus įtaiga...*

(207)...*stilius pamažu tapo malonus ir man...*

Pastarajame pavyzdyje vartojamas būdvardis *malonus* (4), kuris dažniau vatotas teigiamai vertinant stiliaus kokybę:

(208)...*malonus stilius...*

(209)...*geras ir malonus stilius...*

(210)...*malonų knygos stilių...*

Taigi galima daryti išvadą, kad priešingai nei lietuvėms moterims, kurioms stiliaus poveikis skaitytojui buvo svarbus vertinimo aspektas, lietuviams vyrams jis nepasirodė toks aktualus. Tai gali rodyti ir glaudesnę, asmenišką moterų santykį su pačiu tekstu, signalizuoti stipresnę jų emocionalumą. Nepaisant to, galima teigti, kad lietuvių vyrų vartojama leksika, skirta knygos stiliui įvertinti – labai įvairi, gerokai skiriasi nuo lietuvių moterų vartojamos. nevengiama stiprų teigiamą atspalvį perteikiančių žodžių, personifikuojama.

Teigiamai vertindamos knygos stiliaus kokybę italės moterys neapsiribojo vien būdvardžiais, tiesa – jų pavartota taip pat daugiausiai ir didžioji dalis – perkeltine reikšme. Dažniausiai italės moterys, perteikdamos teigiamą stiliaus kokybės vertinimą, vartojo būdvardį *grande* (*didelis, didinga, didis*) (61), pavyzdžiui:

(211)...*il libro con stile grande... (...didingo stiliaus knyga...)*

(212)...*stile molto grande... (...labai didingas stilius...)*

Kaip ir lietuviams vyrams bei moterims, italėms pasirodė svarbus teigiamas stiliaus kokybės bruožas – jo aiškumas, suprantamumas, „patogumas“: *facile* (*lengvas*) (24), *semplice* (*paprastas*) (22), *diretto* (*tiesus, tiesioginis*) (8), *chiaro* (*aiškus*) (3), *nitido* (*aiškus*) (1), pavyzdžiui:

(213)...*con lo stile facile... (...lengvu stiliumi...)*

(214)... *è facile da leggere, perche lo stile è molto semplice... (yra lengva skaityti, nes stilius labai paprastas...)*

(215)...*lo stile diretto è chiaro... (...tiesioginis ir aiškus stilius...)*

(216)...*con lo stile molto nitido... (labai aiškiu/suprantamu stiliumi...)*

(217)...*lo stile è molto comodo... (...labai patogus stilius...)*

Italėms buvo svarbu ir tai, kad knyga parašyta švelniu (*delicato* (6)), pastoviu (*costante* (12)), šviesiu (*leggero*) (8)) stiliumi, pavyzdžiui:

(218)...*lo stile è molto delicato*... (...*stilius labai švelnus*...)

(219)...*posso dire, che lo stile è delicato*... (...*galiu pasakyti, kad stilius labai švelnus*...)

(220)...*con lo stile costante*... (...*pastoviu stiliumi*...)

(221)...*lo stile molto costante e delicato*... (...*labai pastovus ir švelnus stilius*...)

(222)...*lo stile molto leggero*... (...*labai šviesus stilius*...)

Ir lietuviškos moterys, ir lietuviai vyrai, knygos stilių įvardijo esant malonų, tai pat elgėsi ir italės moterys (*gradevole* (4)), pavyzdžiui:

(223)...*il libro con lo stilo molto gradevole*... (...*knyga su labai maloniu stiliumi*...)

(224)...*lo stilo molto gradevole*... (...*labai malonus stilius*...)

Tarp visų italių moterų pavartotų būdvardžių, nusakančių teigiamą knygos stiliaus kokybės vertinimą, būta ir labai vaizdingų, plg.: *intimo* (*intymus*) (4), *poetico* (*poetiškas*) (4), *pittorico* (*tapybiškas*) (1), pavyzdžiui:

(225)...*sì, lo stile è molto intimo*... (...*taip, stilius labai intymus*...)

(226)...*con lo stile pittorico ed anche poetico*... (...*tapybišku ir taip pat poetišku stiliumi*...)

Bene teigiamiausiai knygos kokybės stilių italės moterys vertino gana dažnai vatodamos aukščiausiojo laipsnio būdvardį *perfetto* (*puikus, nuostabus*) (26). Vartosenos pavyzdžiai nebuvo išskirtiniai, dažniausias junginys *puikus stilius*, pavyzdžiui:

(227)...*con lo stile perfetto*... (...*puikiu stiliumi*...)

Ir taip stiprus teigiamas vertinimas pabrėžiamas pridodant prieveiksmį:

(228)...*lo stile molto è molto perfetto*... (...*stilius labai ir labai nuostabus*...)

Neįprasčiausi ir perkeltine reikšme dažniausiai vartojami buvo būdvardžiai *umano* (*žmogiškas*) (16) ir *sottile* (*plonas/permatomas*) (11), pavyzdžiui:

(229)...*lo stile umano*... (...*žmogiškas stilius*...)

(230)...*con lo stile molto umano e sottile* (...*labai žmogišku ir plonu stiliumi*...)

(231)...*lo stile chiaro e sottile*... (*aiškus ir permatomas stilius*...)

Jau minėtasis būdvardis *sottile* (*plonas/permatomas*) dažniau buvo vartojamas kalbant apie stiliaus kūrimo subtilybes, pavyzdžiui:

(232)...*lo stile è stato sviluppato con i fili sottili*... (...*stilius buvo plėtojamas plonomis gijomis*...).

Vis dėlto gero stiliaus kūrimo ypatumus italės moterys dažniausiai įvardijo dalyviais bei daiktavardžiais. Italės teigė, kad stilius pastebimai augantis (*crescente*) (2), t. y. pabrėžiamas jo kitimas, pavyzdžiui:

(233)...*lo stile crescente*... (...*augantis, besivystantis stilius*...)

kuriamas su jėga (beje, stiliaus *jėga* pabrėžė ir lietuviai vyrai) *forza* (17), pavyzdžiui:

(234)...*lo stile è creato con la forza*... (...*stilius kuriamas su jėga*...)

(235)...*forza della struttura dallo stile*... (...*stiliaus struktūros jėga*...)

kupinas dvasios (*spirito*) (4), žavesio (*fascino*) (3):

(236)...*bene che lo stile era creato con lo spirito...* (...gerai, kad stilius sukurtas su dvasia...)

(237)...*durante la lettura, è possibile trovare anche il fascino dallo stile...* (...skaitant, įmanoma rasti ir stiliaus žavesio...)

Privalumu italės moterys laikė ir stiliaus vientisumą, tai atsiskleidžia pavyzdyje, kuriame teigiama, kad stilius sukurtas be spragų, trigdymų (*trikdymas (1)*):

(238)...*è bene che lo stilo creato senza pertubamenti...* (gerai, kad stilius sukurtas be trikdimų...)

Taip pat pabrėžiamas grynumas (*puramente (3)*), kuris tekste išlaikomas (*mantenere (8)*), pavyzdžiui:

(239)...*è mantenuto il puramente dallo stile...* (...išlaikytas stiliaus grynumas...)

(240)...*bene che è mantenuto il puramente dallo stilo...* (...gerai kad išlaikytas stiliaus grynumas...)

Italės moterys paminėjo ir tai, kad stilius kuriamas vaizdžiai, tarsi „paveikslais“ (*immagine (41)*), pavyzdžiui:

(241)...*lo stile con tanti immagini...* (...stilius su daugybe paveikslų...)

(242)...*bene che nello stile ci sono tanti immagini...* (...gerai, kad stiliuje yra daug paveikslų...)

(243)...*lo stile è creato come immagine...* (...stilius sukurtas kaip paveikslas...)

Prieveiksmis *bene (gerai) (292)* nusakant stiliaus kūrimo ypatumus italių moterų buvo vartojamas dažniausiai. Paprastai informacija pateikiama šalutiniais sakiniais:

(244)...*lo stile ben sviluppato...* (...gerai išplėtotas stilius...)

(245)...*è bene che ha rifiutato il confuso dallo stile...* (...gerai, kad atsisakyta stiliaus painumo...)

(246)...*bene che lo stile è costruito chiaramente...* (gerai, kad stilius kuriamas aiškiai...)

Šie pavyzdžiai – dar keli atvejai, kai italės moterys pabrėžia stiliaus aiškumą, skaidrumą ir tai vertina kaip privalumą. Iš pavyzdžių matyti, kad prieveiksmis *bene* italių vartojamas su įvairiais žodžiais: *sviluppare (plėtoti, kurti) (3)*, *chiaramente (aiškiai) (2)*, *rifiutare (atsisakyti) painumo (1)*. Nors pastarasis veiksmožodis turi ryškų neigiamą vertinamąjį atspalvį, vis dėlto matyti, kad, italių manymu, atsisakant painių frazių galima kurti gerą stilių.

Stiliaus poveikį skaitytojams italės išsakė ne taip dažnai kaip lietuvės, tačiau tai darė itin vaizdingai:

(247)...*mi sono incantata dalla magia dello stile...* (...buvau sužavėta stiliaus magijos...)

Žodžius *magia (magija) (2)* ir *incantare (žavėti) (2)* italės moterys pavartojo ir kituose junginiuose, kartu su veiksmožodžio *trovare (rasti) (41)* formomis ir daiktavardžiu *senso (jausmas) (22)*, pavyzdžiui:

(248)...*ho trovato una magia nello stile...* (...stiliuje radau magijos...)

(249)...*sono incantata dallo senso dello stile...* (buvau sužavėta stiliaus jausmo...)

Stiliaus ypatumus rekomenduojama pajauti, pavyzdžiui:

(250)...*si può sentire il senso dello stile...* (...galima pajusti stiliaus jausmą...)

(251)...*tutti i lettori possono sentire lo stile del questo libro...* (...visi skaitytojai gali pajauti šios knygos stilių...).

Vartojami vertinamieji junginiai sudaromi su veiksmažodžiu *sentire (jausti)* (22). Dar vienas toks pavyzdys:

(252)...*posso sentire lo spirito dello stile... (galiu pajusti stiliaus dvasią...)*

Matyti, kad veiksmažodis *sentire* derinamas ir su daiktavardžiu *spirito (dvasia)* (4).

Analizuojant knygos stiliaus poveikiui įvertinti skirtą leksiką, pastebėta, kad beveik visi vertinamieji junginiai sudaromi su veiksmažodžiais, be jau minėtųjų pavyzdžių, rasta ir tokių: *permettere (leisti pajusti)* (2), *offrire (pasiūlyti)* *dvasią* (6), pavyzdžiui:

(253)...*lo stile si permette di sentire una libertà ai lettori... (skaitytojamas stilius leidžia pajusti laisvę...)*

(254)...*solo lo stile puo offrire un spirito vero... (...tik stilius gali pasiūlyti tikrą dvasią...)*

(255)...*stile offre tutto... (...stilius siūlo viską...)*

Aptiktas ir vienas metaforiškai vartojamas daiktavardis *galeria* (1). Kūriny, kuris, italių manymu, parašytas tinkamu stiliumi, vertinamas kaip *tobula galerija*:

(256)...*lo stile si offre ai lettori veramente una galeria perfetta... (...stilius skaitytojams pasiūlo, iš tiesų, tobulą galeriją...)*

Aptarus italių moterų vartojamą leksiką, skirtą teigiamam knygos stiliaus vertinimui perteikti, galima daryti išvadą, kad joms, kaip ir lietuviams vyrams bei moterims, labai rūpėjo stiliaus aiškumas, suprantamumas. Taip pat daugybę žodžių jos vartojo perkeltine reikšme, nevengė vaizdingų būdvardžių ir daiktavardžių. Jų kalba buvo emocionali ir labai įvairi. Stiliaus kokybės vertinimą dažniausiai perteikusios būdvardžiais, kaip, beje, ir lietuviai vyrai bei moterys, stiliaus kūrimo subtilybes ir stiliaus poveikį skaitytojams jos atskleidė vertinamaisiais junginiais, kurių branduolį dažniausiai sudarydavo veiksmažodžių ir daiktavardžių deriniai.

Italai vyrai vertindami stilių teigiamai skirtingų leksemų pavartojo mažiausiai iš visų tiriamųjų grupių. Tačiau jų vertinimas buvo itin vaizdingas, dažnai jie nevengė ir sustirpinamųjų samplaikų (*veramente (iš tikrųjų)*).

Stiliaus kokybės privalumus italai vyrai įvardijo tokiais itin teigiamą vertinamąjį atspalvį turinčiais būdvardžiais: *affascinante (žavus)* (14), *ottimo (tobulas)* (8), *eccellente (puikus/idealus)* (4), *perfetto (puikus/tobulas)* – šį, beje, vartojo ir italės moterys, pavyzdžiui:

(257) ...*lo stile è veramente affascinante... (...iš tiesų žavus stilius...)*

(258)...*ma lo stile del libro è veramente ottimo... (...bet knygos stilius, išties, tobulas...)*

(259)...*con lo stile eccellente... (...su idealiu stiliumi...)*

(260)...*lo stile particolarmente perfetto.. (...ypač tobulas stilius...)*

Iš pavyzdžių matyti, kad vyrai buvo itin užtikrinti savo vertinimu, ir vartojo tokius, stiprų teigiamą emocinį atspalvį turinčius būdvardžius, kurių iki šiol nebuvo pavartojusi nė viena tiriamųjų grupė. Dažniausiai italai vyrai teigiamai vertindami knygos stiliaus kokybę vartojo būdvardį *buono (geras)*, kurį gan gausiai vartojo ir kitos tiriamųjų grupės, išskyrus itales moteris. Beveik visais būdvardžio *buono* vartojimo atvejais italai teigė:

(261)...*stile veramente buono... (stilius iš tiesų geras)*

(262)...un libro con lo stile buono... (...knyga su geru stiliumi...)

(263)...uno stile buono.. (...geras stilius...)

Svarbus, kaip ir kitiems tiriamiesiems, italams vyrams buvo ir turinio aiškumas, paprastumas: *chiaro* (aiškus) (8), *diretto* (tiesioginis) (6), *facile* (lengvas) (4), pavyzdžiui:

(264)...lo stile chiaro e facile... (...aiškus ir lengvas stilius...)

(265)...con lo stile diretto... (...tiesioginiu stiliumi...)

(266)...con lo stile chiaro... (...aiškiu stiliumi...)

(267)...lo stile facilissimo... (...lengvutis stilius...)

Nors jau kitur daiktavardžiu *vivacità* (2) italai kaip stiliaus kokybės privalumą įvardija jo gyvybingumą:

(268)...vivacità dello stile... (...stiliaus gyvybingumas...)

(269)...una cosa più bella, particolarmente – vivacità dello stile... (vienas iš gražiausių dalykų – stiliaus gyvybingumas...)

Aptardami stiliaus kūrimo subtilybes, italai vyrai nebuvo tokie iškalbingi, priešingai nei lietuviai, kuriems atrodė svarbu įvertinti stiliaus kūrimo ypatumus. Italai vyrai vertindami stiliaus konstravimo būdus vartojo tokius būdvardžius ir keletą daiktavardžių: *unitario* (vientisas) (6), *satirico* (satyrinis) (4), *ritmico* (ritmiškas) (2), *amore* (mylimas) (1) *arguzia* (sąmojis) (1); dažniausiai derindami juos su veiksmažodžiu *diventare* (tapti), pavyzdžiui:

(270)...lo stile, fnalmente, diviene unitario... (...stilius, pagaliau, tapo vientisas...)

(271)...anche lo stile con queste parole diviene satirico... (...net ir stilius, su tokiais žodžiais, tampa satyrinis...)

(272)...veramente, lo stile viene creato con amore... (...iš tikrųjų, stilius kuriamas su meile...)

(273)...lo stile creato con l'arguzia... (stilius sukurtas su sąmoju...)

Daugiau leksikos, vertinančios stiliaus kūrimo privalumus, italų vyrų recenzijose neaptikta.

Jei lietuviams vyrams visiškai nerūpėjo aptarti stiliaus poveikio skaitytojams, tai italai vyrai tai darė gana dažnai ir vartojo vaizdingą leksiką. Jie teigė:

(274)...lo stile spinge una curiosità dagli lettori... (...stilius sužadina skaitytojų smalsumą...) – *curiosità* (smalsumas) (9), *spingere* (įjungti, sukelti) (8).

(275)...con lo stile così intrigante... (...tokiu intriguojančiu stiliumi...) – (*intrigante* (intriguojantis) (2).

(276) ...particolarmente lo stile si entra in mente... (...ypač stilius įeina į atmintį...)

(277) ...lo stile si entra nel cuore dagli lettori (...stilius įeina į skaitytojų širdį...) – (*entrare* (įeiti) (11).

Vartodami veiksmažodį *respirare* (kvėpuoti) (6), italai stiliaus savybes personifikavo, pavyzdžiui:

(278)...lo stile respira con i lettori... (stilius kvėpuoja su skaitytojais...)

(279)...lo stile lascia respirare... (...stilius leidžia kvėpuoti...)

Paskutiniame pavyzdyje pavartotas veiksmažodis *lasciare (leisti)* (3) vartojamas ne vienintelį kartą. Dažniausia ši, taip pat vertinamąjį atspalvį turintį veiksmažodį, vyrai derino su kitu veiksmažodžiu (*patirti*) (1) ir daiktavardžiais *avventura (nuotykis)* (8), *celebrazione (šventė)* (6), ir veiksmažodžiu *sentire (jausti)* (4), pavyzdžiui:

(280)...*lo stile lascia una avvanetura...* (*stilius leidžia patirti nuotyki...*)

(281)...*lo stile si lascia sentirsi come in una celebrazione...* (*stilius leidžia pasijusti tarsi šventėje...*)

Tokiu, iš esmės neigiamą vertinamąjį atspalvį turinčiu dalyviu *cadenzato (sukabintas)* (1) italai vyrai taip pat perteikia teigiamą stiliaus poveikį skaitytojui, tai matyti iš tame pačiame pavyzdyje vartojamo junginio *manę nevargina*:

(282)...*anche lo stile così cadanzato, non mi stanca...* (*...net ir toks sukabintas stilius, manę nevargina...*)

Gana dažnai teigiamą stiliaus poveikį skaitytojui italai vyrai įvardijo būdvardžiu *gradevole (malonus)* (4), kurį lietuviai vyrai vartojo pabrėždami stiliaus kokybę, pavyzdžiui:

(283)...*lo stile veramente gradevole ai lettori...* (*...stilius iš tikrųjų malonus skaitytojams...*)

(284)...*per me lo stile è gradevole...* (*...man stilius malonus...*)

Aptarus italų vyrų vartojamą leksiką, skirtą teigiamam knygos stiliaus vertinimui, akivaizdu, kad labiausiai jiems rūpėjo įvertinti stiliaus kokybę, taip pat ir poveikį skaitytojams. Rasta nemažai perkeltine reikšme vartojamos leksikos. Nors aptikta ir kitų tiriamųjų grupių vartojamų žodžių, vis dėlto didžioji leksikos dalis buvo vaizdinga ir būdinga tik italams vyrams.

2.4.1.2. Neigiamas knygos stiliaus vertinimas

Neigiamai vertindamos knygos stilių lietuviškos moterys neretai apgailestaudavo (*deja*). Kaip ir vertinant teigiamai, nevengė vartoti ir sustiprinamųjų leksemų. Prieveiksmiais *niekada, pabrėžtinai, absoliučiai*, kaip bus matyti toliau pateiktuose pavyzdžiuose, lietuviškos dažnai siekdavo įrodyti savo vertinimo tikrumą tiek kalbėdamos apie stiliaus kokybę, tiek apie jo kūrimo ir poveikio skaitytojui trūkumus.

Neigiamai vertindamos stiliaus kokybę lietuviškos moterys gana gausiai vartojo itin stiprų neigiamą vertinamąjį atspalvį turinčius būdvardžius: *absurdiškas* (12), *blogas* (10), *paaugliškas* (5), *žemas* (5), *mėgėjiškas* (3), pavyzdžiui:

(285)...*absurdiško stiliaus bruožai...*

(286)...*stilius – absoliučiai absurdiškas...*

(287)...*blogas knygos stilius...*

(288)...*knygos stilius yra blogas, absoliučiai blogas...*

(289)...*žemo lygio stilius...*

(290)...*deja, knyga su žemo lygio stiliumi...*

(291)... *absoliučiai mėgėjiškas, paaugliškas stilius...*

(292)...*deja, knygos stilius absoliučiai paaugliškas...*

Nepatiko lietuvėms ir tai, kad stilius nėra aiškus, pavyzdžiui:

(293)...*deja, stilius chaotiškas...*

(294)...*knygos stilius – chaosas, kitaip nepasakysi...*

Būdvardį *chaotiškas* (8) ir daiktavardį *chaosas* (4) lietuvės vartojo dar ne kartą, tik jau kalbėdamos apie knygos kūrimo ir poveikio skaitytojui trūkumus. Kritikuodamos knygos stiliaus kokybę lietuvės moterys nevengė ir daugiau vaizdingų pasakymų:

(295)... *stilius persismelkęs nerimu, slogučiu...*

Pavyzdžiuose matyti, kad neigiamai vertindamos stilių lietuvės moterys jau vartoja ne vien būdvardžius (kaip ir teigiamai vertinant stiliaus kokybę), renka ir kitas kalbos dalių žodžius (plg.: *persismelkęs* (5), *nerimas* (1), *slogutis* (1)). Dažnai daiktavardžius, dažniausias iš jų – *blogybė* (8), pavyzdžiui:

(296)...*stiliaus blogybės...*

(297)...*deja, stilius pasižymi blogybėmis...*

(298)...*ir daugiau stiliaus blogybių...*

Lietuvėms moterims rūpėjo pakritikuoti ir stiliaus kūrimo subtilybes. Dažnai jos tai darė šalia vartodamos įvairių kalbos dalių žodžius ir kurdamos vertinamuosius junginius, pavyzdžiui:

(299)... *ir vulgariai maišo aukštąjį ir žemąjį stilių...*

(300)...*stilius pateikiamas pabrėžtinai vulgariai...*

(301)...*stiliaus netolygumo darinys...*

(302)... *deja išlaiko pabrėžtinai britišką stilių...*

(303)...*kartu su autoriumi marina ir stilių...*

(304)... *patosinė intonacija užgožia pasakojimo stilių...*

Pavyzdžiuose išryškėja vertinamieji junginiai *pateikiamas pabrėžtinai vulgariai* (2), *vulgariai maišyti* (*maišyti* (4)), *išlaikyti pabrėžtinai britišką* (2) *stilių*, *marinti* (2) *stilių*, *užgožti* (2) *stilių*. Jie puikiai iliustruoja tai, ką moterys laiko esant netinkama. Nepriimtina, kad stilius kuriamas *vulgariai*, stiliuje juntamas *britiškumas*. Paminimos ir kelios detalės, kurios, jų nuomone, stilių tarsi užgožia, pavyzdžiui *patosinė intonacija*. Ypač moterys kritikuoja stilių už *netolygumą*. Analizuojant leksiką, skirtą neigiamam stiliaus kūrimo vertinimui, tokių atvejų rasta dar daugiau. Stiliaus painumui įvardyti, be jau minėtojo *netolygumo*, lietuvės vartojo žodžius:

chaotiškas (8), *chaosas* (4), pavyzdžiui:

(305)...*kuriamas pabrėžtinai chaotiškas stilius...*

(306)...*stiliuje vyrauja chaosas...*

kratinys (1) ir *darinys* (1):

(307)... *stilių ir idėjų kratinio...*

(308) ...*kuriamas toks stiliumi netolygus darinys...*

Kalbėdamos apie knygos stiliaus poveikį skaitytojui lietuvės ne visuomet buvo tokios kritiškos ir mėgino savo neigiamą vertinimą švelninti vartodamos veiksmažodį *pasirodyti*, kurį jungė su kitais,

neigiamą vertinamąjį atspalvį perteikiančiais žodžiais: *pasirodė chaotiškas, nesuprasti (6) stiliaus, verčia liūdėti (8)*, pavyzdžiui:

(309)... *pasakojimo stilius pasirodė kiek per chaotiškas skaitytojui...*

(310)...*man pasirodė, kad stiliaus nesupratau...*

(311)...*toks stilius verčia liūdėti skaitytoją...*

Vis dėlto rasta pavyzdžių, kuriuose lietuviškos moterys išlaikė aštrią kritiką:

(312)...*stiliaus absoliučiai nesupratau...*

(313)...*tokio stiliaus skaitytojai tiesiog nesupras...*

(314)...*skaitant tokio stiliaus kūrinį, liūdėjau...*

(315)...*liūdina dėl stiliaus...*

(316)...*stilius tik liūdina...*

Taigi išanalizavus konkrečius pavyzdžius matyti, kad aptardamos knygos stilių moterys dažniausiai nevengė ir tiesioginės kritikos, vartojo nemažai žodžių, turinčių stiprų neigiamą emocinį atspalvį, buvo linkusios pabrėžti savo išsakomą neigiamą vertinimą. Ir tik tose vietose, kuriose nebuvo visiškai tikros dėl savo pastabų, vartojo abejones perteikiančius modalinius veiksmažodžius (*pasirodyti*). Daugiausiai lietuviškos kritiko stiliaus kokybę ir kūrimo subtilybes, na o kalbėdamos apie poveikį skaitytojui – nedaugžodžiavo, tačiau buvo gana emocionalios (pavyzdžiui, veiksmažodį *liūdėti* pavartojo net 8 kartus).

Lietuviai vyrai aptardami knygos stilių, neigiamai vertino mažiau nei moterys, bet vis dėlto knygos stilių buvo linkę kritikuoti labiau nei turinį. Knygos stilių vertinant neigiamai rastas prieveiksmis *pastebimai* galėtų būti interpretuojamas kaip neigiamo vertinimo sustiprinimas, vis dėlto dažnesinis junginys *galėti/pasirodyti* + vertinamasis žodis, kuris sumenkino lietuvių vyrų išsakytą kritiką ir ji buvo gerokai švelnesnė nei lietuvių moterų. Dažnai, kaip ir lietuviškos moterys, vyrai dalelyte *deja* perteikė apgailėstą dėl tam tikrų, nelabai pavykusių dalykų.

Mažiausiai kritikos lietuviškos vyrai pažėrė vertindami knygos stiliaus kokybę. Kaip stiliaus trūkumą jie įvardijo faktą, kad stilius *vienodas (6)* ir *lengvas (34)*, pavyzdžiui:

(317)...*knygos stilius pasirodė per daug vienodas...*

(318)...*deja, lengvą knygos stilių...*

O štai jau kitur, tarsi patys sau prieštaraudami, lietuviškos knygos stilių peikia už sudėtingumą, ir tam pasitelkia būdvardžius *klampus (1)* ir *vingrus (1)*:

(319)...*deja, klampiu stiliumi...*

(320)...*pasirodė per daug vingrus šios knygos stilius...*

Taigi galima daryti išvadą, kad jiems, kaip ir lietuviškos moterims, buvo labai svarbu, kad knygos stilius būtų aiškus ir suprantamas. Pastebėtina ir tai, kad vyrai neigiamai vertindami knygos stilių kartais elgėsi netaktiškai moterų atžvilgiu. *Moteriškumą*, kuris gali būti *neatsitiktinis*, įvardijo kaip stiliaus trūkumą (*trūkumas (7)*), pavyzdžiui:

(321)...*moteriškumas – tai ne atsitiktinis stiliaus trūkumas...*

Vis dėlto lietuviams vyrams daug svarbiau buvo įvardyti ne stiliaus kokybės trūkumus, bet kaip netinkamai stilius yra kuriamas. Kritikuodami stiliaus kūrimo ypatumus lietuviai vartojo tokius žodžius: *neatitikti* (11), *painiai* (9) *trūkinėjantis* (2), *apgaulingai* (3), *vangiai* (1), pavyzdžiui:

(322)...*stilius neatitinka...*

(323)...*stilius gali neatitikti struktūros...*

(324)...*painiai kuriamas stilius...*

(325)...*deja, stilius pastebimai trūkinėjantis...*

(326)... *grublėto prozinio pasakojimo struktūra būdinga ir paskirų eilėraščių stiliui...*

(327)...*stilius kuriamas per daug apgaulingai...*

(328)...*stilius gali pasirodyti vangiai kuriamas...*

(329)...*vangokai kuriamas stilius...*

Išsakydami neigiamą stiliaus poveikio skaitytojui vertinimą vyrai dažniausiai buvo linkę jį švelninti, dažnai vartojo veiksmažodinius junginius *galėti* ar *pasirodyti* su vertinamuoju žodžiu, pavyzdžiui:

(330)... *rašymo stilius gali pradėti varginti...*

(331)...*stilius gali neatitikti lūkesčių...*

(332)...*man stilius pasirodė per daug painiai...*

Taigi galima teigti, kad vyrai kritikuodami knygos stilių dažniau tai darydavo nekonkrečiai, stengdavosi sušvelninti savo kritišką nuomonę, tačiau jų stiprus neigiamas vertinimas buvo reiškiamas ryškų neigiamą emocinį atspalvį turinčiais žodžiais, kartais ir netaktiškai. Dažniausiai lietuviai vyrai įvardijo stiliaus kūrimo trūkumus, mažiausiai jiems, kaip ir vertinant knygos turinį, rūpėjo neigiamas stiliaus poveikis skaitytojui. Nors tiek lietuviams moterims, tiek vyrams labiausiai kliuvo knygos stiliaus neaiškumas, painumas, vis dėlto šiuos neigiamus bruožus jie įvardijo skirtingais žodžiais. Tad galima daryti išvadą, kad net ir kalbėdami apie tuos pačius dalykus lietuviai vyrai ir moterys renkasi skirtingą leksiką.

Italės moterys nebuvo linkusios stipriai kritikuoti knygos stilių. Savo neigiamą knygos stiliaus vertinimą jos išsakė vartodamos vos 8 skirtingus žodžius, iš kurių 6 – būdvardžiai. Vis dėlto italės buvo gana užtikrintos savo teiginiais, neretai kritiką stiprindavo prieveiksmiu *particolarmente* (*ypač*).

Apie stiliaus kūrimo ypatybes, išsakydamos savo neigiamą stiliaus vertinimą, italės moterys nekalbėjo visai. Svarbiausia, kaip ir lietuviams, joms pasirodė kritikuoti stiliaus kokybę. Vartodamos būdvardžius *debole* (*silpnas*) (5), *silenzioso* (*tylus*) (4), *colloquiale* (*šnekamasis/kasdienis*) (1), italės moterys teigė, kad knygos stilius niekuo neišsiskiria, yra per daug įprastas, pavyzdžiui:

(333)...*lo stile è particolarmente debole... (...stilius ypač silpnas...)*

(334)...*lo stile debole... (...silpnas stilius...)*

(335)...*lo stile particolarmente silenzioso... (...stilius ypač tylus...)*

(336)...*male che lo stile del libro è così silenzioso... (...blogai, kad knygos stilius toks tylus...)*

(337)...*ma lo stile è così colloquiale... (...bet stilius toks kasdieniškas...)*

Tačiau italėms moterims nepatiko ir stiliaus groteskiškumas (*grottesco (groteskiškas) (2)*) bei netikėtumas, ekscentriškumas (*eccentrico (ekscentriškas) (3)*), pavyzdžiui:

(338)...*posso dire che lo stile è troppo grottesco ed anche eccentrico...* (...galiu pasakyti, kad stilius per daug groteskiškas ir taip pat ekscentriškas...)

(339)...*male che lo stile è eccentrico...* (...blogai, kad stilius ekscentriškas...)

Stipriausią neigiamą vertinamąjį atspalvį turėjo italių moterų vartojamas būdvardis *brutto (blogas) (1)* ir prievoksmis *male (blogai) (4)* (jau minėtas ankstesniuose pavyzdžiuose), o griežčiausias jų kritikikos išsakymas puikiai atsispindi šiame pavyzdyje:

(340)...*lo stile è particolarmente brutto...* (...stilius ypač blogas...)

Italės neigiamą knygos stiliaus poveikį skaitytojui išsakė vos du kartus. Ir abiem atvejais tai darė kartu su daiktavardžiu *stile* pavartodamos kitą daiktavardį *freddezza (šaltumas) (2)*:

(341)...*lettori possono sentire una freddezza dello stile...* (...skaitytojai gali pajusti stiliaus šaltumą...)

(342)...*male, che i lettori possono capire una freddezza dello stile...* (blogai, kad skaitytojai gali suprasti stiliaus šaltumą...)

Aptarus italių moterų leksiką, skirtą neigiamam knygos stiliaus vertinimui, galima teigti, kad jos nebuvo linkusios stipriai kritikuoti knygos stiliaus savybių. Labiausiai joms rūpėjo įvardyti stiliaus kokybės trūkumus, keletą kartų užsiminė apie neigiamą knygos stiliaus poveikį skaitytojams, o stiliaus kūrimo trūkumų neįvardijo visai. Vis dėlto, nors ir negausi, tačiau jų vartojama leksika, skirta neigiamam knygos stiliaus vertinimui, visiškai skyrėsi nuo lietuvių ir vyrų ir moterų vartojamos.

Peržvelgus italų vyrų recenzijas ir jų vertinamąjį leksiką, skirtą neigiamam stiliaus vertinimui, nustatyta, kad italai pavartojo tik du skirtingus žodžius: daiktavardį *ansia (nerimas) (2)* ir būdvardį *pazzesco (kvailas/pamišęs) (2)*:

(343)...*lo stile del libro fa mi sentire una ansia...* (...knygos stilius mane neramina...)

(344)...*io mi sentito come pazzesco quando ho visto lo stile del libro...* (...jaučiausi kaip pakvaišęs, kai pamačiau knygos stilių...)

(345)...*io mi sentito pazzesco, perche lo stile del libro fa mi sentire una grande ansia...* (...jaučiausi kvailai, nes knygos stilius man kėlė didelį nerimą...)

Kitų tiriamųjų grupių vertinamosios leksikos kontekste, jų neigiamas vertinimas atrodo ne toks dažnas, tačiau šie du jų pavartoti žodžiai turi ypač stiprų neigiamą vertinamąjį atspalvį. Vyrų išsakyta kritika, nors ir reta, tačiau labai stipri.

Aptarus visų tiriamųjų leksiką, pavartotą neigiamam knygos stiliaus vertinimui perteikti, galima daryti išvadą, kad ji buvo įvairi ir skirtinga. Kritiškiausias buvo lietuvių moterų, nes jų pavartota leksika buvo įvairiausia, gausiausia, jos nevengė stiprų neigiamą vertinamąjį atspalvį turinčių leksemų, o svarbiausia joms buvo sukritikuoti knygos stiliaus kokybę ir paminėti neigiamą jo poveikį skaitytojui. Taip pat elgėsi ir italės moterų, tik jų išsakyta kritika nebuvo tokia stipri ir gausi. Lietuviai vyrai dažniausiai kritikavo knygos stiliaus kūrimo ypatumus, o neigiamo poveikio

skaitytojams jie beveik nepastebėjo arba jiems nepasirodė svarbu jį įvardyti. Vis dėlto lietuviai taip pat pateikė nemažai aštrios kritikos. Atlaidžiausi buvo italai vyrai, jie knygos stilių kritikavo vos kelis kartus. Nors ir pavartojo tik du skirtingus žodžius, bet jų išsakyta kritika buvo gana aštri ir aiški. O štai lietuviai vyrai neretai savo kritiką mėgino švelninti ir ne visada buvo ja užtikrinti. Įdomu tai, kad visa italų vyrų išsakyta kritika buvo skirta neigiamam stiliaus poveikiui įvardyti, o, kaip jau minėta, lietuviams vyrams šis aspektas rūpėjo mažiausiai.

2.5.1. Knygos struktūros vertinimas

2.5.1.1. Teigiamas knygos struktūros vertinimas

Teigiamai vertindamos knygos struktūrą lietuviškos moterys didžiausią dėmesį skyrė struktūros kokybei ir knygos struktūros kūrimo subtilybėms. Iš tiesų, vertindamos knygos struktūrą teigiamai, lietuviškos moterys vartojo gana negausų žodyną, o ir jų išsakytas vertinimas dažnai atrodė tik kaip fakto konstatavimas, neturintis stipraus teigiamo atspalvio.

Vienas svarbiausių geros struktūros kokybės požymių lietuviškoms buvo jos aiškumas. Būdvardį *aiškus* jos vartojo 12 kartų, pavyzdžiui:

(346)...*knygos struktūra aiški...*

(347)...*knyga su savo aiškia struktūra...*

(348)...*aiškios struktūros kūrinys...*

(349)...*aiškūs struktūros posūkiai...*

Kalbėdamos apie turinį moterys kaip turinio kokybės pranašumą įvardijo jo sudėtingumą. Taip jos elgėsi ir vertindamos struktūrą. Anot jų, knygos *išskirtinumas (3)* – tai struktūros sudėtingumas (*sudėtingas (3)*) ir neįprastumas (*neįprastas (6)*), pavyzdžiui:

(350)...*romano išskirtinumas – sudėtinga struktūra, neįprasta forma...*

Vertindamos kūrinių struktūrą moterys ne kartą vartojo veiksmažodį *derėti (4)*, pavyzdžiui:

(351)...*struktūra dera prie viso kūrinio...*

Beje, veiksmažodį *derėti* jos vartojo norėdamos įvardyti ir knygos stiliaus pranašumus. Aptariant leksiką, lietuvių moterų vartotą teigiamam stiliaus vertinimui perteikti, jau pastebėta, kad stiliaus ir struktūros vertinimas labai glaudžiai susiję. Lietuviškos moterys neretai vienu sakiniu aptardavo šiuos du aspektus, pavyzdžiui:

(352)...*stiliaus ypatumai: stiprūs sakiniai, sodrios konstrukcijos...*

(353)...*žaismingų konstrukcijų stilius...*

(354)...*dera prie santūraus kūrinio stiliaus...*

(355)...*kūrinio struktūra papildo stilių ir jo neužgožia...*

Iš pavyzdžių matyti, kad kartu vertindamos knygos stiliaus kūrimo subtilybes ir knygos struktūros kokybę, lietuviškos moterys pateikia aiškų teigiamą vertinimą ir vartoja gan vaizdingą leksiką: *žaismingas (3)*, *sodrus (2)*, *stiprus (1)*. Paskutinis pavyzdys, kuriuo moterys vertino stiliaus kūrimo

subtilybes, jau galėtų būti priskiriamas ir prie struktūros kūrimo vertinimo, kuris, kaip bus matyti pateiktuose pavyzdžiuose – ganėtinai lakoniškas.

Vertindamos knygos struktūros kūrimo ypatybes lietuviškos moterys vartojo žodžius *trinaris* (2), *dalis* (2) bei konstrukcijas su dalyvio *sudarytas* (4) ir veiksmažodžio *priminti* (3) formomis, pavyzdžiui:

(356)...*trinarė knygos struktūra*...

(357)...*knygos struktūra gražiai sudaryta iš dalelių*...

(358)...*dėstymo konstrukcija primena pasakojimą*...

Aiškūs teigiamas vertinimas atsiskleidžia junginyje *gražiai sudaryta*. Prieveiksmį *gražiai*, aptardamos knygos struktūros konstravimo ypatumus, lietuviškos vartojo gan dažnai – 13 kartų.

Kiek vaizdingesnį teigiamą vertinimą jos perteikė žodžiais *gilus* (5) ir *klodas* (1), pavyzdžiui:

(359)...*struktūra, su savo giliaisiais klodais*...

Aptarus pavyzdžius matyti, kad vertindamos knygos struktūrą moterys nedaugžodžiavo, o jų išsakytas teigiamas knygos struktūros vertinimas dažniausiai neturėjo labai aiškaus ir stipraus teigiamo emocinio atspalvio, išskyrus pavyzdžius, kai lietuviškos kartu vertino ir knygos stilių, ir struktūrą. Svarbu paminėti ir tai, kad kalbėdamos apie knygos struktūrą, jos nepateikė nė vieno pavyzdžio, kurį būtų galima priskirti prie knygos struktūros daromo poveikio skaitytojui, nors įprastai jų vertinime šis aspektas buvo itin svarbus ir gausiai komentuojamas.

Vyrai teigiamą struktūros vertinimą išsakė konkrečiau ir vaizdingiau nei moterys. Žinoma, tokį jų vertinimą nulemia ir tai, kad aptarti knygos struktūrą vyrams rūpėjo gerokai labiau nei moterims.

Kaip struktūros kokybės pranašumą lietuviškos vyrai įvardijo struktūros aiškumą (taip elgėsi ir lietuviškos moterys bei italai vyrai) (*aiškus* (13)), užbaigtumą (*užbaigtumas* (2)), pavyzdžiui:

(360)... *aiškią formą, kompozicijos užbaigtumą*...

Teigiamai vyrai įvertino ir struktūros fragmentiškumą (*fragmentiškumas* (2)), teigdami, kad tai struktūros *esmė* (27), pavyzdžiui:

(361)... *pati struktūros esmė – fragmentiškumas*...

Taip pat gerai vertino ir polifoniją (*polifoninis* (1)):

(362)... *polifoninei romano struktūrai skleistis*...

Svarbus vyrams buvo ir struktūros poetiškumas (*poetinis* (36)) bei filosofiškas (*filosofinis* (21)), pavyzdžiui:

(363) ... *poetinę ir filosofinę šios knygos struktūrą*...

Aptardami knygos struktūros kūrimo ypatybes lietuviškos vartojo tokius ryškų teigiamą atspalvį turinčius žodžius:

dailiai (4), *išpildytas* (3), pavyzdžiui:

(364)... *dailiai išpildytą koncepciją, dalijančią knygą į du skyrius*...

įdomus (27), *nuolat* (24) ir *besikeičiantis* (1), pavyzdžiui:

(365)... *savo forma knyga pateikiama, kaip įdomus, nuolat besikeičiantis...*

Struktūros svarbai pabrėžti jie vartojo žodžių *būdingas* (21) ir *dėmesys* (33) junginius, pavyzdžiui:

(366)... *būdingas dėmesys formai...*

(367)...*būdingas dėmesys knygos struktūrai...*

Iš pavyzdžių matyti, kad vyrai teigiamai vertindami knygos struktūrą (nors tai darė retai) rinkosi vaizdingesnę ir įvairesnę leksiką nei moterys, o struktūros pranašumus stengėsi įvardyti konkrečiai. Vis dėlto jie, kaip ir lietuviškos moterys, nenurodė jokių knygos struktūros poveikio skaitytojams pranašumų.

Aptariant lietuvių vyrų ir moterų vartojamą leksiką, skirtą teigiamam knygos struktūros vertinimui, pastebėta, kad jos tiriamųjų grupės pateikė labai negausiai. Tas pats sakytina ir apie italų vyrų ir moterų vartojamą leksiką, skirtą teigiamam knygos struktūros vertinimui. Italės moterys pavartojo kone dvigubai mažiau skirtingų lemų nei lietuviškos. Stebėtina ir tai, kad didžiausią dėmesį jos skyrė knygos struktūros konstravimo ypatybėms įvertinti. Struktūros kokybės vertinimui italės skyrė vos dvi skirtingas leksemas: *alto* (*aukštas*)(28) ir *moderno* (*modernus*) (18), tiesa, jas vartojo gan dažnai, pavyzdžiui:

(368)...*con la struttura molto alta...* (...su labai aukšto lygio struktūra...)

(369)...*il libro ha una struttura alta...* (...knyga turi labai aukšto lygio struktūrą...)

(370)...*quel libro con la sua struttura molto moderna...* (...ta knyga su labai modernia struktūra...)

(371)...*struttura del libro è moderna...* (...knygos struktūra moderni...)

(372)...*bene che la struttura del libro è così moderna...* (gerai, kad knygos struktūra tokia moderni...)

Svarbu paminėti ir tai, kad šių ypatybių, aptardami knygos struktūros kokybę, nei lietuviškos vyrai, nei moterys neįvardijo. Iš pavyzdžių matyti, kad italės vartoja intensifikatorių *molto* (*labai*), šiuo prievoksmiu savo teigiamą knygos struktūros vertinimą italės moterys stiprino ne kartą, tik jau kalbėdamos apie knygos struktūros kūrimo ypatybes. Tas pats sakytina apie paskutiniame pavyzdyje vartojamą prievoksmį *bene* (*gerai*) (39). Apskritai, italėms buvo labai svarbu įvertinti knygos struktūros kūrimo subtilybes, tai jos darė ne vartodamos atskiras leksemas, bet jų junginius, pavyzdžiui:

(373)...*bene che struttura del libro viene creata con la forza...* (...gerai, kad knygos struktūra buvo kuriama su jėga...)

(374)...*struttura del libro è realizzata con la forza...* (...knygos struktūra realizuota su jėga...)

(375)...*una struttura è costruita molto bene...* (...labai gerai sukonstruota struktūra...)

(376)...*struttura del libro viene creata con una tensione...* (...knygos struktūra buvo kuriama su įtampa...)

(377)...*molto bene che la struttura del libro è creata con una tensione...* (labai gerai, kad knygos struktūra sukurta su įtampa...).

Pavyzdžiuose matyti, kad italių vertinime labai dažni veiksmazodžiai *creare* (*kurti*) ir *costruire* (*konstruoti*). Jų formas italės moterys derino su daiktavardžiais *tensione* (*įtampa*) (15) ir

forza (jėga) (11), taip pat vartojo dalyvį *realizzato (realizuotas) (5)*, kurio teigiamas vertinamas atspalvis atsiskleidžia tik prielinksninėje konstrukcijoje *su jėga*.

Išanalizavus italių moterų leksiką, vartojamą teigiamam knygos struktūros vertinimui perteikti, galima daryti išvadą, kad ji buvo gan skurdoka. Italės nebuvo linkusios daugžodžiauti, jos nevartojo ir vaizdingos leksikos. Kaip ir lietuviai vyrai bei moterys, italės nė karto nevertino knygos struktūros poveikio skaitytojams, nors aptardamos kitus knygos aspektus buvo linkusios tai daryti. Visgi, svarbu paminėti, kad italės įvardijo tokius knygos struktūros kokybės privalumus, kurių nepastebėjo nei lietuviai vyrai, nei moterys.

Italai vyrai vertindami teigiamai knygos struktūrą, buvo mažiausiai iškalbingi iš visų tiriamųjų grupių. Vertindami knygos struktūros kokybę, kaip ir lietuviškos moterys, jie ne kartą teigė, kad struktūra aiški (*chiaro (31)*), pavyzdžiui:

(378)...*struttura del libro è molto chiara...* (...knygos struktūra labai aiški...)

(379)...*molto bene che la struttura del libro è chiara...* (labai gerai, kad knygos struktūra aiški...)

(380)...*ma una struttura del libro è chiara...* (...bet knygos struktūra aiški...)

Pavyzdžiuose matyti, kad italai vyrai dažnai vartoja intensifikatorių *molto (labai)* ir prieveiksmį *bene (gerai) (5)*, lygiai taip elgėsi ir italės moterys, vertindamos knygos struktūrą teigiamai, tiesa, intensifikatorius ir prieveiksmį *bene* pastarosios vartojo dažniau. Dar vienas panašumas italų vyrų ir moterų išsakytame knygos struktūros kokybės vertinime – būdvardžio *moderno (modernus)* vartojimas. Jį, kalbėdami apie struktūros kokybės pranašumus, italai vyrai vartojo 15 kartų, dažniausi buvo tokie pasakymai:

(381)...*un libro con la struttura moderna...* (...knyga su modernia struktūra...)

(382)...*bene che il racconto ha una struttura molto moderna...* (...gerai, kad pasakojimas turi modernę struktūrą...)

(383)...*struttura così moderna del questa storia...* (...tokia moderni šios istorijos struktūra...)

Nerasta nė vieno pavyzdžio, kuriuo italai vyrai būtų vertinę struktūros kūrimo subtilybes, nors kitoms tiriamųjų grupėms šis aspektas, vertinant knygos struktūrą, buvo labai svarbus. Įdomu tai, kad italai vyrai keletą kartų įvertino kūrinio sukeltą poveikį skaitytojui, kurio nei lietuviai vyrai ar moterys, nei italės neaptarinėjo visai. Italai vyrai teigė:

(384)...*mi sono rivelato quando ho visto una stabilità della struttura...* (...man atlėgo, kai pamačiau struktūros stabilumą...)

(385)...*sono rivelato quando ho guardato una struttura del libro...* (...atlėgo, kai, peržiūrėjau knygos struktūrą...)

Pavyzdžiuose matyti, kad knygos struktūros poveikiui įvertinti vyrai vartojo daiktavardį *stabilità (stabilumas) (3)* ir veiksmažodžio *rivelare (atlėgti) (2)* formas. Daugiau knygos struktūra italų vyrų recenzijose aptarta nebuvo.

Ištyrus visų grupių leksiką, skirtą teigiamam knygos struktūros poveikio vertinimui, galima daryti išvadą, kad tiek lietuviai, tiek italai vyrai ir moterys didelio dėmesio šiam aspektui neskyrė.

Išskyrus italus vyrus visi gausiausiai aptarė knygos struktūros kūrimo subtilybes. Italai vyrai priešingai, nė karto neminėjo struktūros kūrimo pranašumų, bet įvardijo jos daromą poveikį skaitytojams, kurio neaptarinėjo kitos tiriamųjų grupės. Nors vartojama leksika ir buvo skirtinga, vis dėlto nemažai įvardijamų teigiamų knygos struktūros bruožų sutapo. Visos tiriamųjų grupės (išskyrus itales moteris) gyrė knygos struktūrą už aiškumą, išskirtinumą, neįprastumą. Vienintelės lietuviškos moterys privalumu laikė struktūros sudėtingumą, o vyrai, tiek italai, tiek lietuviai, gyrė struktūros stabilumą ir užbaigtumą. Tiek italams vyrams, tiek moterims svarbu buvo ir tai, kad, jų manymu, knygos struktūra yra moderni. Italai savo nuomonei sustiprinti vartojo ir intensifikatorius, o tai lietuvių vyrų ir moterų vertinimui buvo nebūdinga. Lyginant tiriamųjų grupes pateiktos leksikos požiūriu, galima teigti, kad vaizdingiausių ir įdomiausių leksiką vartojo lietuviai vyrai, truputį nuo jų atsiliko lietuviškos moterys, o italų (ir vyrų, ir moterų) vartojama leksika, šįsyk buvo skurdesnė.

2.5.1.2. Neigiamas knygos struktūros vertinimas

Kalbėdami apie knygos struktūrą lietuviai ir italai vyrai bei moterys pabrėžė ir tam tikrus jos trūkumus, tiesa, lietuviai vyrai knygos struktūrą neigiamai vertino gerokai dažniau nei kitos tiriamųjų grupės, ypač reta buvo italų vyrų vartojama leksika, skirta neigiamam knygos struktūros vertinimui. Toliau šiame skyrelyje pateikiama ir išsamiau aptariama lietuvių/italų vyrų ir moterų vartojama leksika, skirta neigiamam knygos struktūros vertinimui perteikti.

Nors moterys ir išsakė nedaug kritikos, skirtos knygų struktūrai, tačiau tai darė gana konkrečiai ir aiškiai. Kalbėdamos apie struktūros kokybės trūkumus jos teigė:

(386)...*konstrukcija primityvi...*

(387)...*šios knygos struktūra tokia primityvi...*

(388)...*per daug lengva struktūra...*

(389)...*kažin kodėl nuspręsta likto prie tokios lengvos struktūros...*

Moterys vartojo aiškų neigiamą atspalvį turintį būdvardį *primityvus* (4). Dažnai lietuviškos moterys nepatiko ir pernelyg lengva knygos struktūra, tada buvo vartojamas būdvardis *lengvas* (25).

Vertinant knygos struktūros kūrimo trūkumus, svarbios lietuviškos moterims buvo sakinių konstrukcijos, kurios, tikriausiai dėl pažodinio vertimo, anot moterų, nevartojamos lietuvių kalboje (*nebūdingas* (8), pavyzdžiui:

(390)... *sakinių konstrukcijos nebūdingos lietuvių kalbai...*

(391)...*tokia sakinių struktūra mums nebūdinga...*

Kalbėdamos apie knygos struktūros kūrimo subtilybes lietuviškos moterys dažnai vartojo veiksmažodžio *nebūti* (58) formas, pavyzdžiui:

(392)...*struktūros kaip ir nėra...*

(393)...*jokios struktūros čia nėra...*

(394)...romano sintaksinės konstrukcijos nėra vienodos ir lengvos...

Kaip matyti, moterys pasigedo sintaksinių konstrukcijų vienodumo (*vienodas (3)*) ir, kaip jau buvo minėta aptariant neigiamą lietuvių moterų struktūros kokybės vertinimą, lengvumo.

Nors teigiamai vertindamos knygos struktūrą, lietuvių moterys nekalbėjo apie jos poveikį skaitytojams, vis dėlto analizuojant neigiamą struktūros vertinimą, rastas vaizdingas ir akivaizdžiai neigiamą knygos struktūros poveikį skaitytojui iliustruojantis pavyzdys:

(395)...*tokie struktūros trugdžiai tiesiog varė į neviltį...*

Žodžiu *trugdis (2)* ir veiksmažodiniu junginiu *varyti į neviltį (1)* lietuvių moterys ne tik perteikia savo santykį su kūriniumi, bet ir išsako labai aiškiai kritiką be jokių užuolankų ar nutylėjimų.

Aptarus moterų neigiamam knygos struktūros vertinimui pasirinktą leksiką, pastebėta, kad tarp moterų vartojamų žodžių tėra vienintelis veiksmažodis *nebūti*, kurį taip pat vartojo ir lietuviai vyrai, norėdami išsakyti tam tikrus trūkumus. Tad galima daryti išvadą, kad vyrų ir moterų vartojama leksika, skirta knygos struktūros trūkumams įvardyti, yra visiškai skirtinga.

Kaip jau buvo minėta, lietuviai vyrai vertindami knygų struktūrą kritikos nevengė. Svarbu ir tai, kad jų išsakyta kritika buvo tiesmukiška ir konkreti, neretai jie dar ir paaiškino, kodėl vieną ar kitą struktūros ypatybę laiko jos trūkumu.

Neigiamai vertindami knygos struktūros kokybę, lietuviai vyrai vartojo tokius, ryškų neigiamą vertinamąjį atspalvį turinčius žodžius *atgyvenęs (2)* ir *darinys (1)*:

(396)... *atgyvenusios formos...*

(397)...*atgyvenusios konstrukcijos kūrinys...*

(398)... *neaiškios formos ir konstrukcijos darinio...*

Paskutiniame pavyzdyje matyti, kad vyrai dažnai pasigedo struktūros aiškumo, žodį *neaiškus* jie pavartojo 8 kartus.

Lietuvių moterys žodžiais *chaosas* ir *chaotiškas* įvardijo knygos stiliaus trūkumus, o lietuviai vyrai žodžiu *chaosas (6)* neigiamai įvertina struktūros kokybę, pavyzdžiui:

(399)... *paplitusiam formos chaosui...*

(400)...*visur vien tik struktūros chaosas...*

Gausiausiai lietuviai vyrai vertino knygos struktūros kūrimo ypatumus. Jų nuomone, struktūros alegoriškumas (*alegoriškas (1)*) ir parboliškumas (*parboliškas(1)*) kenkė (*nukentėti (2)*) knygos meniškumui, pavyzdžiui:

(401)... *alegoriška, parboliška struktūra – tuomet nukentčia meniškumas...*

Vyrai dažnai vaizdžiai knygos kūrimo trūkumus išsakė vartodami žodžius *plieninis (1)*, *sukabintas (1)*:

(402)... *iš plieninių konstrukcijų sukabintos struktūros...*

Griežtos kritikos jie išsakė žodžiais *negebėjimas (3)*, *suręstas (1)*, *vykęs (1)*, *prieštaravimas (1)*, pavyzdžiui:

(403)... *negebėjimą suręsti vykusių pasakojimo konstrukciją...*

(404)...*pats struktūros išdėstymas kupinas prieštaravimų...*

Nors lietuvių vyrų išsakytas neigiamas knygos struktūros vertinimas dažniausiai buvo konkretus ir gana kritiškas, tačiau analizuojant struktūros kūrimo ypatybių vertinimą pastebėta, kad lietuviai buvo linkę ir abejoti bei šiek tiek sušvelninti savo neigiamą vertinimą, pavyzdžiui:

(405)... *toks lietuviško teksto išdėstymas nėra pats patogiausias ir kelia abejonių...*

Lietuviai vyrai taip pat įvertino ir knygos struktūros poveikį skaitytojui, nors tai darė retai. Dažniausiai jų vartojami buvo junginiai su veiksmazodžio *nebūti* (72) formomis ir veiksmazodžio *nusibosti* (8) formos, pavyzdžiui:

(406)...*nėra skaitytojui matomos struktūros...* (VRT),

(407)...*galiu pasakyti, kad romano struktūra nėra orientuota į skaitytoją...*

(408)...*nusibodo skaityti tokios struktūros kūrinį...*

(409)...*tas formos pateikimas, jis tiesiog nusibodo...*

(410)... *nusibodo tradicinė romano forma...*

Tradicinę (*tradicinis* (10)) struktūrą vyrai apibūdino kaip nusibodusią.

Aptarus lietuvių vyrų leksiką, skirtą neigiamam knygos struktūros vertinimui perteikti, galima teigti, kad lietuviai vyrai knygos struktūrą neigiamai vertino konkrečiau ir griežčiau nei lietuvių moterys, pavartojo gausesnę ir įvairesnę leksiką. Tiesa, keletą kartų ir abejojo, tačiau retai.

Italės moterys neigiamai vertindamos knygos struktūrą nebuvo labai iškalbingos. Jų pateiktos vertinamosios leksikos nebūtų galima laikyti nei labai vaizdinga, nei itin kategoriška. Galima manyti, kad dažniau jos savo neigiamą knygos struktūros vertinimą buvo linkusios švelninti, nes gan dažnai vartojo prieveiksmį *abastanza* (*pakankamai/ganėtinai*), vadinasi, jos nebuvo iki galo užtikrintos savo išsakoma kritika. Ne itin stiprų neigiamą vertinamąjį atspalvį turinčiais žodžiais perteikiamą kritiką neretai stiprindavo ir pabrėždavo *troppo* (*per daug*). Neįprasta tai, kad įvardydamos knygos struktūros trūkumus, italės nė karto nevertino jos kokybės. Labiausiai italėms rūpėjo sukritikuoti struktūros kūrimo ypatumus ir jos poveikį skaitytojui.

Vertindamos knygos struktūros kūrimo subtilybes italės moterys vartojo tik vieną būdvardį (tai labai neįprasta lyginant jų leksiką, pateikiamą kitiems knygos aspektams įvertinti) *breve* (*trumpas*) (4), keletą kartų šalia jo pavartojo ir prieveiksmį *stranamente* (*keistai*) (2), pavyzdžiui:

(411)...*i frasi troppo brevi... (...per trumpi sakiniai...)*

(412)...*ma perche i frasi sono cosi stranamente brevi... (...bet kodėl sakiniai tokie keistai trumpi...)*

Beje, sakinių struktūra, jų konstrukcijos buvo svarbios ir lietuvių moterims. Griežčiau struktūros kūrimo subtilybes italės įvertino daiktavardžiu *peccato* (*nuodėmė*) (9), rašydamos:

(413)...*è un peccato costruire il racconto così stranamente... (...tikra nuodėmė taip keistai konstruoti pasakojimą...),*

(414)...*una struttura del libro è un vero peccato... (...knygos struktūra – tikra nuodėmė...).*

Kalbėdamos apie struktūros poveikį skaitytojui italės moterys vartojo dalyvius *visto* (*matomas*) (8) ir *rivisto* (*permatomas*) (2), pavyzdžiui:

(415)...*la struttura del libro non è mai vista ai lettori...* (...knygos struktūra visai nėra matoma skaitytojams...)

(416)...*per me la struttura del libro non era vista...* (...man knygos struktūra nebuvo matoma...)

(417)...*una struttura è troppo rivista ai lettori...* (...struktūra per daug permatoma skaitytojams...)

Aiškesnę kritiką italės moterys perteikė veiksmažodžio *rimanere* (*likti*) (6) formomis ir dalyviu *deluso* (*nusivylęs*) (6), pavyzdžiui:

(418)...*sono delusa dalla struttura del libro...* (...esu nusivylusi knygos struktūra...)

(419)...*sono rimango delusa dalla struttura del libro...* (...likau nuviltas knygos struktūros...)

Kaip matyti iš vartosenos dažnumą rodančių skaičių, italės ne kartą teigė, kad knygos struktūra jas nuvylė.

Peržvelgus italų vyrų vartojamą leksiką, skirtą neigiamam knygos struktūros vertinimui perteikti, galima daryti išvadą, kad pastarieji knygos struktūros neigiamai beveik nevertino. Rasti tik trys pavyzdžiai, iliustruojantys neigiamą knygos struktūros vertinimą ir visuose juose vartojamas gan aiškų neigiamą vertinamąjį atspalvį turintis veiksmažodis *non esistere* (*neegzistuoti*) (3):

(420)...*struttura del racconto non esista...* (...pasakojimo struktūra neegzistuoja...)

(421)...*ma struttura del questo libro mi sembra non esista...* (...man atrodo, kad knygos struktūra neegzistuoja...)

(422)...*non esista una struttura del libro...* (...knygos struktūra neegzistuoja...)

Kad knygoje nėra struktūros teigė ir lietuviai vyrai bei moterys, todėl šis, nors ir aiškus bei konkretus, italų vyrų neigiamas knygos struktūros vertinimas nėra naujas ar išskirtinis.

Išanalizavus visų tiriamųjų grupių vartojamą leksiką, skirtą neigiamam knygos struktūros vertinimui, galima teigti, kad kritiškiausi ir gausiausiai neigiamai vertinantys knygos struktūrą buvo lietuviai vyrai. Lietuvių moterų vartojama leksika buvo labai vaizdinga, nors ir ne tokia kategoriška kaip lietuvių vyrų. Tiek italės moterys, tiek ir vyrai pavartojo labai mažai leksikos, perteikiančios neigiamą knygos struktūros vertinimą. Vis dėlto italės moterys buvo gerokai kritiškesnės nei italai vyrai, kurie, neigiamai vertindami knygos struktūrą, pavartojo vos vieną žodžių junginį.

2.6.1. Autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas

Kaip jau buvo minėta, autoriaus ir vertėjo darbo vertinimą nutarta aptarti kartu, nes ne visi tiriamieji tekstai buvo verstinių knygų recenzijos. Lietuvių moterų tekстыne yra 35 verstinių knygų recenzijos, lietuvių vyrų – 22, italių moterų tekстыne – 12, o italų vyrų tik 8 verstinės knygos. Galbūt todėl ir vertėjo darbui įvertinti skirtų žodžių lietuvių moterų recenzijose buvo rasta daugiausiai. Lietuvės moterys vertindamos vertėjo darbą ir vertimo kokybę, iš viso pavartojo 29 skirtingus žodžius, lietuviai vyrai – 11, italės moterys – 3, o italai vyrai – tik 1 žodį. Taigi galima teigti, kad nė

viena tiriamųjų grupė neskyrė labai daug dėmesio knygų vertimo įvertinimui. Vertindamos knygos autorių bei jo darbą lietuvės moterys pavartojo nemažai skirtingų žodžių – 50, o lietuviai vyrai – 28, taigi beveik per pusę mažiau. Todėl galima daryti išvadą, kad lietuvėms moterims aptarti ir įvertinti autoriaus darbą buvo labai svarbu, o lietuviams vyrams gerokai labiau rūpėjo įvertinti knygų turinį, stilių, struktūrą. Italės moterys pavartojo 15 skirtingų žodžių, o italai vyrai – 14, taigi tokio didelio skirtumo tarp jų nėra. Visos tiriamųjų grupės, aptardamos knygos autoriaus ir vertėjo darbą, buvo linkusios jį vertinti teigiamai. Teigiamai vertindamos autoriaus darbą lietuvės moterys pavartojo 37 žodžius, o vertindamos vertėją – 21 žodį. Lietuviai vyrai teigiamai vertindami autorių pavartojo 28 žodžius, o vertėją teigiamai vertino 7 žodžiais. Italės moterys teigiamai knygos autoriaus darbą vertinimo 9 žodžiais, o italai vyrai – 12. Lietuvės moterys vertindamos knygos autorių pavartojo 13 neigiamą atspalvį turinčių žodžių iš 50, ir lietuviai vyrai neigiamai vertindami autoriaus darbą vartojo 13 žodžių iš 35. Italės moterys neigiamai autoriaus darbą nusakė 6 žodžiais, o vyrai vos dviem. Vertėją ir vertimo kokybę neigiamai lietuvės įvertino vartodamos 7 skirtingus žodžius, o vyrai – tik 3. Italės moterys neigiamai vertėjo darbą įvertino 1 žodžiu, o italai vyrai apskritai neįžvelgė vertėjo darbo minusų ir knygų vertimo trūkumų nekommentavo.

Vertindami teigiamai autoriaus darbą lietuviai vyrai ir moterys pavartojo tik du vienodus žodžius – *fantazija* ir *išmonė*. Tiesa, vyrai daiktavardį *fantazija* vartojo 14 kartų, o moterys 6, tad galima teigti, kad vyrams autoriaus *fantazija* buvo svarbesnis pranašumas nei moterims. Vertindami vertėją teigiamai vyrai ir moterys nepavartojo nė vieno vienodo žodžio. Pastebėtina tai, kad teigiamai vertindamos knygos autorių lietuvės moterys vartojo veiksmažodines konstrukcijas su veiksmažodžio *galėti* formomis, tokių konstrukcijų rasta ir lietuvių vyrų tekstyne, tačiau vyrai jas vartojo neigiamam vertinimui perteikti. Tas pats būdinga ir žodžio *gerai* vartosenai: šį žodį lietuviai vyrai pavartojo teigiamam vertėjo darbo vertinimui, o lietuvės moterys – neigiamam. Italės moterys ir italai vyrai teigiamai vertindami knygos autoriaus ir vertėjo darbą pavartojo tik vieną tokį patį žodį – *prieveiksmį bene (gerai)* (vartotą ir lietuvių vyrų bei moterų), tiesa, moterys jį skyrė vertėjo, o vyrai autoriaus darbo vertinimui. Tad galima teigti, kad visų tiriamųjų grupių pateikta teigiama autoriaus ir vertėjo darbo leksinė vertinimo raiška gerokai skiriasi.

Svarbu paminėti, kad analizuojant autoriaus ir vertėjo darbo leksinę vertinimo raišką, atsisakyta aspektų kokybė/kūrimo subtilybės/poveikis skaitytojui aptarimo. Toks sprendimas priimtas, kai peržvelgus autoriaus ir vertėjo darbo vertinimui skirtą leksiką, pastebėta, jog visos tiriamųjų grupės vertina ne tik šiuos aspektus, bet ir daugybę kitų (pavyzdžiui, autoriaus/vertėjo profesionalumas, autoriaus/vertėjo žinomumas ir t. t.). Todėl, analizuojant autoriaus ir vertėjo darbui skirtą leksiką, didžiausias dėmesys skiriamas vartojamų žodžių vertinamajam emocinam atspalviui aptarti, leksikos vaizdingumui atskleisti.

2.6.1.1. Teigiamas knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas

Lietuvės moterys teigiamai vertindamos knygos autoriaus darbą vartojo gausią ir įvairią leksiką. Dauguma jų pavartotų žodžių perteikia ryškų teigiamą vertinimą, o tai nebuvo būdinga knygos turinio, stiliaus ir struktūros vertinimo atvejais. Vertindamos knygos autorių teigiamai, jos vartojo tokius ryškų teigiamą atspalvį turinčius žodžius: *atskleisti* (62), *gebėjimas* (34), *suvokti* (34), *meistriškai* (18), *laimingas* (16), *sąmoningai* (12), *patikti* (12), *žavėti* (14), *subtiliai* (9), *derėti* (8), *fantazija* (6), *dėkingumas* (6), *išsamus* (6), *malonus* (6), *pasitikėti* (6), *pasveikinti* (6), *išmonė* (6), *išmoningas* (6), *kūrybinis* (6), *ištikimas* (6), *sąmojis* (6), *džiaugimasis* (4), *pagiriamas* (4), *talentas* (4), *žinoti* (4). Akivaizdu, kad šie žodžiai, net nepateikiant konkrečių sakinių, perteikia teigiamą vertinimą. Kiti moterų vartojami žodžiai neturi tokio ryškaus teigiamo atspalvio, todėl tikrinti konkretūs pavyzdžiai, kuriuose atsiskleidžia vertinimo pobūdis. Dažniausiai moterys, vertindamos autoriaus darbą teigiamai, vartojo konstrukcijas su žodžio *galėti* (417) formomis, pavyzdžiui:

(423)... *galima pasitikėti autoriaus fantazija...*

(424)... *rašytojas jaučia, kad gali valdyti...*

Paskutiniame pavyzdyje matyti, kad ir žodžis *valdyti* (1) svarbus teigiamam vertinimui. Teigiamą vertinimą lietuvės perteikė ir tokiais žodžiais: *įvertinti* (12), *pateikti* (12), *nenuspėjamas* (10), *tikslas* (8), pavyzdžiui:

(425)... *autorius paaiškina rašymo tikslą...*

(426)... *jos autorius turi būti laimingas žmogus...*

(427)... *o knygos autorius yra nenuspėjamas...*

(428)... *autorius su jam būdingu sąmoju...*

(429)... *rašytojas lieka ištikimas sau...*

(430)... *galima įvertinti rašytojo talentą...*

(431)... *autorius turi talentą...*

Pavyzdžiuose matyti, kad lietuvės moterys labai dažnai vartoja veiksmažodžio formas, kurios neturi tokio aiškaus vertinamojo atspalvio (*turėti* (60), *likti* (14)), tačiau jį įgyja junginiuose (plg. *turi talentą*). Toks veiksmažodinių konstrukcijų vartojimas buvo būdingas visam lietuvių moterų autoriaus darbo vertinimui. Būdvardžiu *būdingas* (16) lietuvės taip pat dažnai įvardijo vienus ar kitus autoriaus ar jo darbo privalumus ir, nors jis vienas ir neturi teigiamo vertinamojo atspalvio, junginyje šis atspalvis puikiai atsiskleidžia.

Žodžiais *nežaisti* (6), *pasiūlyti* (6), *ištrinti* (4), *neįvardyti* (4), *nekoketuoti* (4), *netikėtumas* (4), *neįkyriai* (4), *laikysena* (2), *išsisukti* (1) moterys įvardijo šiuos knygos autoriaus ir jo darbo privalumus:

(432)... *autorius, panašu, neįkyriai ištrina...*

(433)... *malonus netikėtumas, kad autorius...*

(434)... *autorius nežaidžia ir nekoketuoja su skaitytoju...*

(435)... *autorius sąmoningai neįvardija...*

(436)... *autorius subtiliai išsisuka iš situacijų...*

(437)... *autorius pasiūlo išmoningų...*

Ir šiuose pavyzdžiuose matyti, kad žodžius, turinčius ne tokį stiprų teigiamą atspalvį, moterys beveik visada vartoja kartu su ryškų teigiamą vertinimo atspalvį turinčiais žodžiais. Taip pat galima teigti, kad, teigiamai vertindamos knygos autoriaus darbą, moterys nebuvo linkusios abejoti, tai darė tik keletą kartų, o jų išsakytos abejonės buvo labiau švelninamojo pobūdžio, pavyzdžiui:

(438)...*autorius, panašu, neįkyriai...*

(439)... *rašytojas atskleidžia gana išsamų...*

Dažnai moterys gyrė knygos autorių ir už pastangas, savo klaidų suvokimą. Tam psitelkiamos įvairios leksemos: *galiausiai* (39), *perteikti* (38), *suvokti* (34), *nebegalėti* (14), *stengtis* (8), pavyzdžiui:

(440)... *galiausiai rašytojas suvokia, kad nebegali...*

(441)...*rašytojas stengiasi perteikti...*

Taigi galima sakyti, kad teigiamai vertindamos knygos autoriaus darbą lietuviškos moterys negailėjo pagyrų, teigiamą vertinimą išsakė konkrečiai, vartodamos gausią ir įvairią leksiką.

Teigiamai vertindamos knygos vertėją ir vertimo kokybę, lietuviškos moterys dažnai vartojo intensifikatorius *labai* ir *puikiai* (69), norėdamos sustiprinti savo teigiamą vertinimą, pavyzdžiui:

(442) ...*lietuviškas vertimas labai sklandus, puikiai perteikiantis poetinės prozos grožį...*

Pavyzdyje matyti, kad jos vartojo ir tokius stiprų teigiamą emocinį atspalvį turinčius žodžius: *sklandus* (9), *perteikiantis* (6), *grožis* (4). Dažnai moterys vartojo būdvardį *geras* (121), šalia žodžius *vertėjas* ir *vertimas*, pavyzdžiui:

(443)... *Ališanka yra geras vertėjas...*

(444)...*vertimas labai geras...*

Vertindamos teigiamai knygos vertėją ir vertimo kokybę moterys dažniausiai vartojo aiškų teigiamą emocinį atspalvį turinčius žodžius ir frazes: *kūrybingas* (19), *taikliai* (12), *autentiškumas* (6), *puikiai perteikiantis* (6), *taikliai pagaunantis* (1), ne kartą gyrė už profesionalumą (*profesionalus* (11)) ir meistriškumą (*meistriškumas* (8)), pavyzdžiui:

(445)... *vertėja laikosi autorės teksto ir siekia autentiškumo...*

(446)... *atiduodame duoklę vertėjos meistriškumui...*

(447)... *tik profesionaliam vertėjui...*

(448)... *Jonušio vertimas – taikliai pagaunantis...*

(449)... *lieka tik pasakyti, kad kūrybingas vertimas...*

Pavyzdžiuose matyti, kad stiprų teigiamą atspalvį turinčius žodžius moterys derina kartu su neturinčiais tokio aiškaus teigiamo atspalvio, pavyzdžiui: *laikyti* (12), *siekti* (8). Jos įvertino ir tai, kad vertimas gali būti sunki užduotis, pavyzdžiui:

(450)... *be abejonės, vertėjui teko nelengva užduotis...*

Bet vis dėlto teigė, kad patyrusiam vertėjui neturėtų kilti sunkumų, pavyzdžiui:

(451)... *Antanui Gailiui tai nebuvo pernelyg sunkus darbas...*

O kalbėdamos apie gerą vertimą moterys teigė, kad toks vertimas turėtų būti kiekvieno vertėjo *tikslas (8)* ir *siekiamybė (4)*, pavyzdžiui:

(452)... *geras vertimas kiekvieno vertėjo siekiamybė ir tikslas...*

Taigi galima teigti, kad lietuviškos moterys teigiamai vertindamos knygos vertėją ir vertimo kokybę negailėjo pagyrų, jų išsakytas vertinimas buvo konkretus ir dažniausiai turėjo stiprų teigiamą emocinį atspalvį.

Kaip jau buvo minėta, lietuviai vyrai knygos autoriaus darbą vertino gerokai rečiau nei lietuviškos moterys. Tačiau jų išsakytas teigiamas vertinimas buvo aiškus ir konkretus, o dauguma vartojamų žodžių turėjo stiprų teigiamą atspalvį. Jie vartojo žodžius: *kūrybingas (22)*, *pavykti (18)*, *sugebėti (16)*, *garsus (8)*, *įtikinti (8)*, *išmonė (6)*, *nuovokus (6)*, *pasiekimas (6)*, *populiarus (6)*, *racionalus (6)*, *suartinti (6)*, *apgalvotas (4)*, *drąsa (4)*, pavyzdžiui:

(453) ...*autorius tai suartina...*

(454)... *autorius nuovokus..*

(455)... *racionalios išmonės autorius...*

(456)... *iš anksto autoriaus apgalvotas žingsnis...*

(457)...*atoriui pavyko sukurti...*

(458)... *atoriui pavyksta apšviesti...*

(459)... *populiarus rašytojas...*

(460) ... *reikia paminėti rašytojo drąsą...*

(461)... *kūrybinga rašytojo fantazija beribė...*

(462)... *garsiojo rašytojo...*

(463)... *rašytoja savo tekstais sugeba įtikinti...*

(464)... *pradedančiai vaikų rašytojai – tai jau nemažas pasiekimas...*

Pavyzdžiuose matyti, kad lietuviai vyrai, kaip ir lietuviškos moterys teigiamai vertindamos vertėją, ryškų teigiamą atspalvį turinčius žodžius vartoja su kitais žodžiais, kurie be konteksto neperteikia aiškaus teigiamo vertinimo, pavyzdžiui: *beribė (1)* *fantazija (14)*, *paminėti drąsą (6)*, *pavyksta apšviesti (4)*, *nemažas pasiekimas (4)*. Vyrai pavartojo ir daugiau žodžių, kurių perteikiamas teigiamas vertinimas atsiskleidžia tik tekste: *būdingas (42)*, *nuolat (31)*, *jaudinti (10)*, *laikomas (10)*, pavyzdžiui:

(465)... *atoriui būdinga tai, ko šiandien, deja, nebėra...*

(466)... *šis rašytojas ne veltui laikomas tokiu populiariu...*

(467)... *rašytoja nuolat jaudina...*

Kaip ir lietuvių moterų, lietuvių vyrų išsakytame teigiamame autoriaus darbo vertinime buvo gan gausu veiksmazodinių konstrukcijų, ypač su veiksmazodžių *norėti (123)* ir *reikėti (114)* formomis, kuriose, paprastai, veiksmazodis neturėjo tokio ryškaus vertinamojo atspalvio, ir juo perteikiamą teigiamą vertinimą galima nustatyti tik junginyje. Vis dėlto aptarus lietuvių vyrų teigiamą

knygos autoriaus darbo vertinimą galima teigti, kad nors ir vertindami nedažnai, jie rinkosi įvairią leksiką, kuri skyrėsi nuo moterų vartojamos, o savo vertinimą išsakė konkrečiai ir neabejodami.

Teigiamam vertėjo darbo ir vertimo kokybės įvertinimui vyrai skyrė dar mažiau žodžių, o jų išsakytas teigiamas vertinimas buvo kiek abstraktesnis ir ne toks vaizdingas kaip moterų. Vis dėlto vyrai pavartojo ir keletą žodžių, turinčių ryškų teigiamo emocinio vertinimo atspalvį: *gerai* (86), *meniškai* (32), kaip ir moterims, vyrams rūpėjo vertimo autentiškumas (*autentiškas* (14)), pavyzdžiui:

(468)... *vertėja perteikė autentišką stilių...*

(469)... *vertimas kaip tik toks: jame proza pasistengta perteikti meniškai įmantrų poemos...*

(470) ... *versta tos pačios vertėjos, regis, visai gerai...*

Paskutiniame pavyzdyje matyti, kad teigiamai vertindami knygos vertėjo darbą ir vertimo kokybę lietuviai vyrai buvo linkę ir abejoti, tačiau retai. Rastas tik vienas pavyzdys, kuris parodo, kad vyrai nėra visiškai užtikrinti savo teigiamu vertinimu:

(471)... *vertimo tekstas, regis, irgi be priekaištų...*

O vaizdingiausią teigiamą vertinimą vyrai išsakė vartodami junginį su žodžiu *palikti* (14) ir *įspūdis* (4) formomis:

(472)... *šis poeto ir vertėjos tandemas paliko įspūdį...*

Aptarus lietuvių vyrų ir moterų teigiamo knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimo leksinę raišką paaiškėjo, kad ji gerokai skiriasi. Lietuvos moterys vertindamos autorių pavartojo daug ir įvairių žodžių, vyrų vartojama leksika buvo ribotesnė, tačiau tiek vieni, tiek kiti teigiamai vertindami knygos autorių buvo konkretūs, daugiausiai vartojo žodžius, turinčius ryškų teigiamą atspalvį. Didesni skirtumai pastebėti, kai buvo vertinamas knygos vertėjas ir vertimo kokybė. Lietuvos moterys knygos vertėjui negailėjo pagyrų, teigiamą vertinimą išsakė konkrečiai, vaizdingai ir savo vertinimu neabejojo. Lietuviai vyrai kalbėjo abstrakčiau, neretai abejojo, jų pavartota leksika nebuvo tokia vaizdinga.

Italės moterys vertindamos teigiamai autoriaus darbą dažniausiai rinkosi būdvardžius ir veiksmažodžius. Svarbu pažymėti, kad beveik visi jų vartojami žodžiai turėjo gan ryškų teigiamą vertinamąjį atspalvį. Žodžiais *grande* (*didis/didingas*) (49), *capace* (*sugebantis/galintis*) (13), *sensibile* (*jautrus*) (4) italės moterys teigė:

(473)...*l'autore così grande... (...toks didingas autorius...)*

(474)...*io ho visto che l'autore è capace di scrivere questa storia... (...mačiau, kad autorius yra sugebantis paršyti šią istoriją...)*

(475)...*l'autore sensibile svela tutta la storia... (...jautrus autorius atskleidžia visą istoriją...)*

Perkeltine reikšme vartojamas *svelare* (*pakelti/atskleisti*) (8), vienas iš gan dažnai italių vartojamų veiksmažodžių. Visgi, kitaip nei lietuviai vyrai ir moterys, italės dažniausiai rinkosi veiksmažodinius junginius, turinčius gan aiškų teigiamą vertinamąjį atspalvį su veiksmažodžiais *ofrire* (*pasiūlyti*) (30), *intrattenere* (6), *considerare* (*apsvarstyti*) (6), pavyzdžiui:

(476)...*l'autore ha offerto una storia buona...* (...*autorius pasiūlė gražią istoriją...*)

(477)...*l'autore ha offerto un vero mistero...* (...*autorius pasiūlė tikrą paslaptį...*)

(478)...*l'autore con il suo virtuosismo si tratta i lettori...* (...*autorius, su savo virtuoziškumu linksmina/džiugina skaitytojus...*)

(479)...*si, quell'autore sempre considera tutti gli opzioni...* (...*taip, šis autorius visada apsvarsto visas galimybes...*)

Iš pavyzdžių matyti, kad junginiai *pasiūlyti gražią istoriją* ar *apsvarsto visas galimybes* aiškiai vertinamieji. Vartojami ir retesni žodžiai *virtuosismo* (*virtuoziškumas*) (7), *mistero* (*paslaptis*) (5), *trattare* (*linksminti*) (4).

Kalbėdamos apie vertėjo darbą italės pavartojo vos du skirtingus žodžius. Tiesa, jų teigiamas vertinamasis atspalvis buvo itin ryškus. Pvirtodamos aukščiausio laipsnio būdvardį *perfetto* (*puikus*) (3) italės taip gyrė knygos vertėją:

(480)...*posso dire che il traduttore è perfetto...* (...*galiu pasakyti, kad vertėjas puikus...*)

(481)...*la traduttrice ha fatto un lavoro perfetto...* (...*vertėja atliko puikų darbą...*)

(482)...*una traduzione perfetta...* (...*puikus vertimas...*)

Vartodamos prieveiksmį *bene* (*gerai*) (33) italės dažniausiai teigė:

(483) ...*si, il libro è tradotto bene...* (...*taip, knyga išversta gerai...*)

(484)...*il traduttore ha tradotto bene...* (...*vertėjas išvertė gerai...*)

Aptarus italių moterų leksiką, skirtą autoriaus ir vertėjo darbui įvertinti, galima teigti, kad nors ji ir buvo negausi, tačiau gana konkreti ir vaizdinga, taip pat visiškai skyrėsi nuo anksčiau aptartos lietuvių vyrų ir moterų vartojamos leksikos.

Italai vyrai savo teigiamą autoriaus darbo vertinimą perteikė vartodami 12 skirtingų žodžių, kurių dauguma buvo daiktavardžiai ir veiksmažodžiai. Taip pat jie nevengė sustiprinti savo vertinimo gan dažnai vartojamu intensifikatoriumi *molto* (*labai*).

Vartodami ryškų teigiamą vertinamąjį atspalvį turinčius daiktavardžius *maestro* (*maestro*) (32) ir *talento* (*talentas*) (10) italai vyrai teigė:

(485)...*quell'autore è un vero maestro...* (...*šis autorius tikras maestro...*)

(486)...*l'autore dal questo libro è un grande maestro...* (*šios knygos autorius yra didis maestro...*)

(487)...*si vede talento dal autore...* (...*matosi autoriaus talentas...*)

(488)...*l'autore ha un talento...* (...*autorius turi talentą...*)

(489)...*un grande talento dal autore...* (...*didis autoriaus talentas...*)

(490)...*l'autore diventa un maestro...* (...*autorius tampa maestro...*)

Pavyzdžiuose matyti, kad kaip ir italės, italai vyrai kartu su daiktavardžiais vartoja būdvardį *grande* (*didis/didingas*) (3), *vero* (*tikras*) (3) taip dar labiau paryškindami ir sustiprindami savo išsakomas pagyras autoriui. Italai vyrai vartoja junginį *diventa un maestro* (*tampa maestro*), tokie junginiai su veiksmažodžio *diventare* (*tapti*) formomis vertinant buvo gan dažni, šį veiksmažodį italai pavartojo 18 kartų. Taip pat rasta junginių su veiksmažodžio *avere* (*turėti*) formomis, plg. *turėti talentą*.

Kiti, tik jau ne tokį ryškų vertinamąjį atspalvį turintys italų vyrų vartojami daiktavardžiai buvo šie: *reciproco* (*abipusis ryšys*) (8), *nostalgia* (*nostalgija*) (2), *intrico* (2), pavyzdžiui:

(491)...*l'autore sa come esprimere un vero reciproco con i lettori...* (...autorius žino, kaip perteikti tikrą abipusį ryšį su skaitytojais...)

(492)...*tutto questo l'autore esprime con una nostalgia...* (...visa tai autorius perteikia su nostalgija...)

(493)...*nell testo c'è un intrico fatto di autore...* (...tekste yra intrigos, kuriamos autoriaus...)

Pavyzdžiuose matyti, kad italai vyrai dažnai vartojo veiksmažodžių *sapere* (*žinoti*) (27) ir *esprimere* (*perteikti*) (12) formas su jomis sudarydami vertinamuosius junginius. Italai vyrai perteikdami teigiamą autoriaus darbo vertinimą dar vartojo veiksmažodžių *giocare* (*žaisti*) (6) ir *toccare* (*paliesti*) (2) formas, pavyzdžiui:

(494)...*l'autore sa come giocare con i lettori...* (...autorius žino, kaip žaisti su skaitytojais...)

(495)...*l'autore gioca tutto il tempo come vero maestro...* (...autorius, kaip tikras maestro, visą laiką žaidžia...)

(496)...*lui nell suo libro tocca tutto quello è importante...* (...jis savo knygoje paliečia viską, kas yra svarbu...)

Teigiamai vertindami knygos vertėjo darbą, italai vyrai pavartojo tik vieną žodį *chiaramente* (*aiškiai*) (21). Taigi svarbiausia jiems buvo vertimo aiškumas (*aiškiai*). Teigiamas vertinimas dar labiau susitiprinamas pridėdant intensifikatorių *molto*:

(497)...*il libro è tradotto molto chiaramente...* (...knyga išversta labai aiškiai...)

(498)...*una storia è tradotta chiaramente...* (...aiškiai išversta istorija...)

(499)...*si è tradotto chiaramente...* (...taip, išversta aiškiai...)

Pavydžiuose matyti, kad italų vyrų vertinimas nėra tiesiogiai nukreiptas į vertėjo darbą, jiems labiausiai rūpėjo aptarti paties vertimo kokybę.

Aptarus visų tiriamųjų grupių pateiktą teigiamą autoriaus ir vertėjo darbo vertinimą, galima teigti, kad lietuvis moterys vertinant vartojo gausiausią ir vaizdingiausią leksiką, savo nuomonę išreiškė konkrečiai ir aiškiai, savo išsakytu vertinimu neabejojo. Neabejojo savo vertinimu ir italai vyrai bei moterys, o štai lietuviai vyrai kalbėjo abstrakčiau, ypač vertindami vertėją, nebuvo iki galo užtikrinti.

2.6.1.2. Neigiamas knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas

Kaip jau buvo minėta, vertindamos knygos autoriaus ir vertėjo darbą, abi tiriamųjų grupės daug kritikos neišsakė. Vis dėlto rasta tokių leksinių vienetų, kuriuos vyrai ir moterys vartoja neigiamam knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimui atskleisti. Tad šiame skyrelyje plačiau komentuojami tie leksiniai vienetai, kuriuos vyrai ir moterys vartojo norėdami perteikti neigiamą knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimą.

Pastebėtina tai, kad lietuvės moterys, neigiamai vertindamos knygos autoriaus darbą, gausiai vartojo žodžius, paprastai turinčius ryškų teigiamą atspalvį, pavyzdžiui: *nuopelnas* (5), *dingas* (4). Taigi jais perteikiamas neigiamas vertinimas atsiskleidžia tik konkrečiuose pavyzdžiuose:

(500)...*juokingai dinga autoriaus laikysena...*

(501)... *be didesnių autoriaus nuopelnų...*

(502)...*rašytojas, deja, kalba labai angliškai...*

(503)...*autorių norėtusi pabarti...*

Pavyzdžiuose matyti, kad šalia teigiamą emocinį atspalvį turinčių žodžių vartojami žodžiai, turintys neigiamą konotaciją, pavyzdžiui: *juokingai* (8), *pabarti* (2), taip pat dalelytės ir jaustukai pavyzdžiui: *bet, deja*:

(504)... *autorius, deja, pateikia ironizuodamas...*

Taip atsiskleidžia neigiamas vertinimas.

Lietuvės dažnai ir sustiprindavo savo neigiamą vertinimą vartodamos intensifikatorių *labai*. Neigiamai vertindamos knygos stilių, moterys pabrėžė, kad jis pernelyg *britiškas* (1) arba skamba *labai angliškai* (*angliškai* (2)):

(505) ... *rašytojas, deja, kalba labai angliškai.*

Taigi iš pavyzdžio matyti, kad moterys peikia autorių dėl angliško kalbėjimo.

Vis dėlto išsakydamos neigiamą autoriaus darbo vertinimą lietuvės moterys buvo gana korektiškos, tai matyti ir iš toliau pateikiamo pavyzdžio:

(506) ...*autorių norėtusi pabarti...*

Jame savo kritiką lietuvės moterys švelnina vartodamos tariamosios nuosakos veiksmažodį *norėtusi* (*norėti* (41)). Tačiau galima rasti ir tokių pavyzdžių, kuriuose lietuvės neigiamą vertinimą išsako tiesmukai, jo nešvelnina, pavyzdžiui:

(507)... *autorius pasuko ne tuo keliu...*

(508)...*išankstinį autoriaus išsišokimą...*

(509)... *rašytojui pritrūko laiko...*

Tad galima teigti, kad lietuvės moterys nebuvo linkusios pernelyg kritikuoti autoriaus darbo, tačiau išsakydamos neigiamą nuomonę jos rinkosi įvairią leksiką, nors paprastai buvo korektiškos, gebėjo savo neigiamą vertinimą išreikšti ir konkrečiai, tiesiogiai, neabejodamos.

Kalbėdamos apie vertėjo darbą bei vertimo kokybę lietuvės moterys įžvelgė daugiau trūkumų nei vyrai, vis dėlto, palyginti su autoriaus darbo vertinimu, kritikos išsakė labai mažai. Vertindamos knygos vertėjo darbą lietuvės apgailestavo dėl tam tikrų dalykų, tada vartodavo žodį (*gaila* (6)), pavyzdžiui:

(510)...*gaila, tačiau vertėja palieka skaitytoją..*

Tačiau dažniausiai savo neigiamą vertinimą jos išsakė ironizuodamos, pavyzdžiui:

(511)... *panašiai „gerai“ ir pati būčiau išvertusi...*

(512)... *šis vertimas tiesiog prašosi vertimo...*

(513)... *vertimas nesklandus ir neperteikia...*

Pavyzdžiuose matyti, kad neigiamai vertindamos knygos vertėjo darbą ir vertimo kokybę moterys buvo gan kategoriškos, tikėjosi geresnio vertimo nei pačios galėtų išversti arba rekomendavo naujo vertimo, taip pat nebijojo teigti, kad vertimas yra nesklandus, neperteikia originalo.

Lietuviai vyrai knygos autoriui pažėrė daugiau kritikos nei lietuviškos moterys. Tačiau jų kritika buvo švelnesnė, vyrai daugiau abejojo. Vartodami žodžius *atrodyti* (91), *kartais* (79), *bandyti* (28), *prikišti* (6), *sukrauti* (2), *(sau) kurtas* (1) vyrai teigė:

(514)... *nežinau, ką autorius bandė pasakyti šia knyga...*

(515)... *kartais atrodo, kad autorius nori į knygą sukrauti viską...*

(516)... *gal tik iš dalies galima autoriui prikišti...*

(517)... *skaitome, atrodo, rašytojo tekstus tik pačiam sau kurtus...*

Pavyzdžiuose matyti, kad dažnai vyrai nėra įsitikinę dėl savo išsakomos kritikos, o neigiamas vertinimas atsiskleidžia ir iš papildomų rodiklių: dalelyčių *gal*, *tik*, jaustuko *deja*. Vis dėlto buvo aptikta ir tokių pavyzdžių, kai vyrai tiesiogiai išsakė neigiamą vertinimą, skirtą knygos autoriaus darbui, pavyzdžiui:

(518)...*autorius apsinkino sau uždavinį...*

(519)... *..autoriaus negebėjimas suręsti vykusių kūrinį...*

Taip pasakoma, kad autorius su savo užduotimi nesusidorėjo, nesugebėjo parašyti geros struktūros kūrinio.

Dažnai vartojamos konstrukcijos su veiksmažodžio *galėti* (164) formomis, pavyzdžiui:

(520)...*jis galėtų ir visai nerašyti...*

(521)...*galima autorių barti...*

Beje, paskutiniame pavyzdyje vartojamas veiksmažodis *barti* buvo aptiktas ir lietuvių moterų išsakytame knygos autoriaus vertinime.

Apibendrinant galima teigti, kad lietuviai vyrai, kritikuodami knygos autoriaus darbą, buvo atsargūs, vengė tiesioginės kritikos, o ryškų neigiamą vertinimą išsakė gana retai.

Lietuviai vyrai, perteikdami neigiamą vertėjo darbo vertinimą, pavartojo tik du vertinamuosius žodžius – *nenuėiti* (3), *dalinis* (2), pavyzdžiui:

(522)... *šiuo keliu jaunas lietuvių vertėjas nenuėjo...*

(523)... *tik dalinis vertimas...*

Jų išsakoma kritika buvo veikiau fakto konstatavimas, pvz., kad vertimas atliktas tik iš dalies, o ne tiesioginis priekaištas.

Aptarus lietuvių vyrų ir moterų neigiamam knygos autoriaus ir vertėjo darbo bei vertimo kokybės vertinimui vartojamus žodžius, galima teigti, kad leksinė vertinimo raiška abiejų tiriamųjų grupių buvo visiškai skirtinga. Lietuviškos moterys vartojo gerokai įvairesnę leksiką, o perteikdamos neigiamą knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimą buvo kategoriškesnės, trūkumus įvardijo konkrečiau, nevengė ironizuoti. Lietuviai vyrai, nors buvo linkę kritiškiau vertinti knygos autoriaus darbą, buvo

korektiškesni, o, komentuodami vertėjo darbą ir vertimo kokybę, aiškios tiesioginės kritikos nenurodė.

Italės moterys, lyginant su lietuviais, kritikuoti nelinko. Peikdamos knygos autoriaus darbą pavartojo tik tris vertinimui svarbius žodžius: aiškų neigiamą vertinamąjį atspalvį turintį *prieveiksmį male (blogai) (23)*, būdvardį *povero (vargšas, skurdus) (3)* ir daiktavardį *accusatore (kaltintojas) (2)*, pavyzdžiui:

(524)...*l'autore povero di questo libro...* (...vargšas šios knygos autorius...)

(525)...*ma il lavoro di autore è povero...* (...bet autoriaus darbas skurdus...)

(526)...*povero autore non sa come usare le parole...* (...vargšas autorius, nežino kaip naudoti žodžius...)

(527)...*male che l'autore non sa come fare una buona lettura...* (...blogai, kad autorius nežino kaip parašyti gražų kūrinį...)

(528)...*male, perche vedo che l'autore non usa il suo talento...* (...blogai, nes matau, kad autorius savo talento neišnaudoja...)

(529)...*l'autore lavora male...* (...autorius dirba blogai...)

(530)...*ma perche l'autore di questo libro è come accusatore del mondo...* (...bet kodėl šios knygos autorius elgiasi kaip pasaulio kaltintojas...)

Pavyzdžiuose matyti, kad neretai italės vertinimą konstruoja iš veiksmažodinių junginių, ypač dažnos buvo veiksmažodžių *non usare (nenaudoti) (26)* ir *non sapere (nežinoti) (18)* formų konsrukcijos. Taip pat galima teigti, kad italių moterų pateiktas neigiamas autoriaus vertinimas labai skyrėsi nuo lietuvių vyrų ir moterų, nes jos pastebėjo tuos autoriaus darbo trūkumus, kurių lig šiol neįvardijo nė viena tiriamųjų grupė.

Išanalizavus italių moterų pateiktą leksiką, skirtą neigiamai įvertinti knygos vertėjo darbą, paaiškėjo, kad jos vartoja tik vieną žodį *strano (keistas) (4)*, o juo perteikiamas vertinimas nėra itin kritiškas ar konkretus. Italės dažniausiai teigė:

(531)...*una traduzione strana...* (...keistas vertimas...)

Italai vyrai neįžvelgė jokių vertėjo darbo trūkumų ir neigiamam vertėjo darbui įvertinti neskyrė nė vieno žodžio. Tačiau autoriaus darbas jiems kėlė susirūpinimą ir savo kritiką italai perteikė veiksmažodžių *sembrare (atrodyti) ir disperdere (pasimesti/prarasti)* formomis konkrečiuose junginiuose, pavyzdžiui:

(532)...*l'autore mi sembra disperso...* (...autorius man atrodo pasimetęs...)

(533)...*l'autore è disperso...* (...autorius yra pasimetęs...)

Pirmame pavyzdyje vartojamas *sembrare (atrodyti)* rodo italų vyrų neužtikrintumą savo išsakomu neigiamu autoriaus darbo vertinimu, bandymą švelninti ir taip jau negausią kritiką.

Apžvelgus visų tiriamųjų grupių vartojamą leksiką, skirtą neigiamai įvertinti autoriaus ir vertėjo darbą, galima daryti išvadą, kad autorius susilaukė gerokai daugiau kritikos nei vertėjas. Visos tiriamųjų grupės daugiau skirtingos leksikos pavartojo vertindamos autoriaus darbą. Lietuvės ir italės moterys buvo kritiškesnės nei vyrai. Tiesa, lietuviai taip pat pavartojo nemažai skirtingų žodžių,

tačiau jų kritika buvo švelnesnė, ne tokia aiški, o italų vyrų vartojama leksika buvo labai negausi, pastarieji savo išsakomu vertinimu buvo linkę abejoti, neretai ji ir švelnino.

IŠVADOS

Darbe buvo keltas tikslas atsakyti į klausimą, ar ir kuo skiriasi italų vyrų ir moterų vertinimo raiška nuo lietuvių vyrų ir moterų vertinimo raiškos, nustatyti, ar tam tikros įvairių mokslininkų įvardytos vyrų ir moterų kalbėjimo ypatybės yra vienodai būdingos ir vertinimo raiškai itališkose ir lietuviškose knygų recenzijose. Taip pat ieškota atsakymo į klausimą, kuri tiriamųjų grupė vertindama knygas išsako daugiau tiesioginės kritikos, kuri kalba abstrakčiau, pateikia daugiau abejonių. Analizuotos ir perkeltinės leksikos vartojimo tendencijos bei švelninimo strategijos.

Atlikus tyrimą galima daryti tokias išvadas:

1. Visų tirtųjų grupių leksinė vertinimo raiška gerokai skiriasi, vartota labai mažai vienodų žodžių. Pavyzdžiui, lietuviškos moterys vartojo tokius kitų tiriamųjų tekstuose neaptiktus būdvardžius: *žavus, santūrus, skaidrus, idiotiškas, skausmingas*; daiktavardžius: *prasmė, gelmė, paveikumas, patrauklumas, kitimas*; veiksmazodžius: *užgožti, įstrigti, užburti, nukentėti, derėti*; dalyvius: *pagardintas, užburiantis, prisodrintas, jaudinantis*;rieveiksmius: *niekada, pabrėžtinai, absoliučiai, vulgariai, meistriškai*; Lietuvių vyrų tekstuose taip pat rasta išskirtinių būdvardžių, pavyzdžiui: *atviras, įmantrus, išradingas, magiškas, turtingas*, daiktavardžių: *skaitalas, šiukšlė, jėga, aistra, įtaiga*; veiksmazodžių: *jungti, atleisti, supinti, neskirti*; dalyvių: *gaivinamas, gresiantis, trūkinėjantis, išpildytas, vykęs*;rieveiksmių: *nuosekliai, sklandžiai, sumaniai, apgalvotai, painiai*. Italių moterų recenzijose taip pat rasta kitų tiriamųjų grupių nevartotų žodžių, pavyzdžiui, būdvardžių: *delicato (subtilus), umano (žmogiškas), comodo (patogus), immortale (nemirtingas), raro (retas)*; daiktavardžių: *stupore (nuostaba), tesoro (lobis), magia (magija), (galeria) (galerija), tensione (įtampa)*; veiksmazodžių: *permettere (pažadėti), aprire (atverti), abbandonare (apleisti)*; dalyvių: *crescente (kuriantis), visto (matomas), rivisto (permatomas)*;rieveiksmių: *male (blogai), direttamente (tiesiogiai)*. Italai vyrai taip pat vartojo tik jiems vieniems būdingus žodžius, pavyzdžiui: būdvardžių: *intelletuale (intelektualus), avventuroso (nuotaikingas), povero (vargšas), ritmico (ritmiškas), suggestivo (įtaigus)*; daiktavardžių: *nostalgia (nostalgija), crudeltà (žiaurumas), stabilità (stabilumas), cuore (širdis), reciproco (abipusis ryšys)*; veiksmazodžių: *allontanarsi (atsitraukti), annoiare (erzinti), confondere (gluminti)*; dalyvių: *cadenzato (sukabintas), sollevato (atleidžiamas)*;
2. Išanalizavus leksinę medžiagą pastebėta, kad lietuviai vyrai ir moterys perteikdami vertinimą vartoja gerokai daugiau žodžių nei italai: iš recenzijose rastų 1183 žodžių 705 vartojo lietuviai, o 478 italai. Taigi galima paneigti hipotezę, kad dėl savo pietietiško temperamento, italai išsakydami savo vertinimą bus linkę daugžodžiauti.

3. Hipotezė, kad vertindamos moterys vartoja daugiau būdvardžių, o vyrai daiktavardžių, pasitvirtino analizuojant tiek lietuvių, tiek ir italų recenzijas. Lietuvių moterų recenzijose vertinimui perteikti vartojami būdvardžiai sudaro 28,8 proc. visų vertinimui skirtų žodžių, o vyrų tekstuose – 18 proc. Italių moterų recenzijose vertinimui perteikti vartojami būdvardžiai sudaro 25,8 proc. visų vertinimui skirtų žodžių, o vyrų – 15,9 proc. Daiktavardžiai lietuvių vyrų tekstuose sudaro 15,5 proc., o italų recenzijose – 25,8 proc. visų vertinimui perteikti vartojamų žodžių. Lietuvių moterų recenzijose daiktavardžiai sudaro vos 6,2 proc., o italų – 12,4 proc.
4. Daryta prielaida, kad moterys tiesioginę kritiką linkusios keisti abejones ir netikrumą perteikiančiais žodžiais, nepasitvirtino. Tiek lietuviai vyrai, tiek lietuvės ir italės moterys vertindami knygas abejojo retai. O atvejų, kai tiesioginė kritika keičiama abejonėmis ar netikrumą perteikiančiais žodžiais, rasta visų tiriamųjų grupių recenzijose. Dažnesni jie buvo italų vyrų recenzijose, kurie, nebūdami iki galo užikrinti savo vertinimu neretai jį švelnino. Analizuojant švelninimo raišką pastebėta, kad visi recenzentai abejonėms perteikti dažniausiai renkas konstrukcijas su modaliniais žodžiais. Lietuviai *turėti/galėti/atrodyti + V; tikriausiai, turbūt...* Italai *potere/avere/avere + V; forse, probabilmente....*
5. Hipotezė, kad moterų kalbėjimas yra ne toks kategoriškas ir kritiškas, pasitvirtino tik iš dalies, tai būdinga lietuvių moterims. Lietuvių vyrų neigiamas vertinimas, kuris sudaro 35,2 proc., buvo gerokai ryškesnis ir leksinių priemonių gausiausias tarp visų tiriamųjų. Vis dėlto retai išsakydamos neigiamą vertinimą (28,8 proc.) lietuvių moterys dažniausiai kalbėjo konkrečiai ir gana kategoriškai, kas buvo būdinga ir vyrų neigiamo vertinimo leksinei raiškai. Italės moterys pateikė daugiau neigiamą vertinimą atspindinčių teiginių (28,3 proc.) nei vyrai (21,2 proc), o jų išsakyta kritika buvo stipri, priešingai nei italų vyrų, kurie išsakydami neigiamą knygos vertinimą neretai abejojo, stengėsi jį sušvelninti.
6. Perkeltine reikšme vartojamų leksemų aptikta visų tiriamųjų grupių recenzijose. Lietuvių moterys vartojo, pavyzdžiui: *gyvas (54), gaivus (11), užsidegęs (3)*; lietuviai vyrai - *jėga (8), grublėtas (1), sukabintas (1)*. Italių moterų recenzijose rasta tokių, perkeltine reikšme vartojamų žodžių: *crudo (neapdirbtas) (6), abbandonare (apleisti) (3), perlo (peras) (2)*; italų vyrų - *coure (širdis) (23), tesoro (lobis) (13), povero (vargšas) (7)*. Vis dėlto tiek lietuvių, tiek italės moterys perkeltinę leksiką vartojo dažniau nei vyrai, o jų vartoti žodžiai buvo vaizdingesni. Mažiausiai perkeltinės leksikos vertindami knygas pateikė lietuviai vyrai.

Darbe analizuoti palyginti nedidelės apimties tekstynai, tad visos išžvelgtos tendencijos turi būti tiriamos ir tikrinamos atliekant platesnį tyrimą. Vis dėlto ir šis tyrimas galėtų būti įdomus ir naudingas vyrų bei moterų kalbinių skirtumų tyrėjams, galėtų praplėsti leksinės vertinimo raiškos tyrimus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

- Bednarek, M. (2006). *Evaluation in Media Discourse: Analysis of a Newspaper Corpus*. New York: Continuum.
- Bradley, J. (1998) Yanyuwa: „Men speak one way, women speak another“. In Coates, J. (ed.) (1998). *Language and Gender: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 13–21.
- Cameron, D. (2007) *The myth of mars and venus: Do Men and Women Really Speak Different Languages?* Oxford: Oxford university press.
- Coates, J. (1998) *Gossip Revisited: Language in All-Female Groups*. *Language and Gender: A Reader*, 226–253.
- Coates, J. (1998) *Same-Sex Talk*. *Language and Gender: A Reader*, 211–214.
- Coates, J. (1998) *Theoretical Debates (1): Gender or Power?* *Language and Gender: A Reader*, 373–381.
- Coates, J. (1998) *Women’s Talk in the Public Domain*. *Language and Gender: A Reader*, 295–297.
- Coates, J. (ed.) (1998) *Language and Gender: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 377–388; 417–435.
- Eckert, P. (1998) *Gender and Sociolinguistic Variation*. In Coates, J. (ed.) (1998) *Language and Gender: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 64–77.
- Holmseth, J. (1998) *Women’s Talk: The Question of Sociolinguistic Universals*. In Coates, J. (ed.) (1998) *Language and Gender: A Reader*, 461–483.
- Hunston, S.; Thompson, G. (2000) *Evaluation in Texts*. Oxford.
- Jaspersen, O. (1922) *Language: Its Nature, Development and origin*. London: George Allen & Unwin.
- Johnson, F. L.; Aries, E. J. (1998) *The Talk of Women Friends*. In Coates, J. (ed.) (1998) *Language and Gender: A Reader*, 215–225.
- Keinys, S. (2000) *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Kendall, S.; Tannen, D. (2005) *Discourse and Gender*. In D. Schiffrin, D. Tannen, H. E. Hamilton (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*. Oxford: Blackwell Publishing, 548–562.
- Labotka, L. (2009) *Language and Woman’s Place in Drag: Power, Femininity, and Gay Speech*, University of Arizona. http://studentorgs.utexas.edu/salsa/proceedings/2009/03_TLS53/ Labotka.pdf.
- Lakoff, R. (1975) *Language and woman’s place*. New York: Harper Colophon Books.
- Lanza, S. M. (2010): *Italų-lietuvių kalbų žodynas*, Kaunas: Aesti.
- Maltz, D. N.; Borker, R. A. (1998) *A Cultural Approach to Male – Female Miscommunication*. In Coates, J. (ed.) (1998) *Language and Gender: A Reader*, 417–434.

- Marcinkevičienė, R. (2007) Spaudos tekstų žanrai. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:B.03~2007~ISBN_978-9955-12-194-7/DS.001.0.01.BOOK.
- Marcinkevičienė, R. Ar tikrai vyrai kilę iš Marso, o moterys – iš Veneros? Prieiga per internetą: http://www.apiekalba.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=22.
- O'Barr, W. M.; Atkins, B. K. (1998) 'Women's Language' or 'Powerless Language'? In Coates, J. (ed.) (1998) *Language and Gender: A Reader*, 377–387.
- Richards, J. C.; Schmidt, R. (2002) *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Pearson Education Limited.
- Ryngėvič, R. (2007) Anoniminio teksto autoriaus lyties nustatymo klausimai. *Jurisprudencija* 11 (101), 86–90.
- Ryvitytė, B. (2008) Vertinimo raiška lingvistinių knygų recenzijose. Expression of evaluation in linguistic book reviews. Disertacija.
- Stundžė, L. (2009) Lytis ir organizacija: komunikacinis aspektas (Gender and organization: communicative dimension). Prieiga per internetą: www.cceol.com/aspx/getdocument.aspx?logid=5&id=3bef2809/ Stundze. pdf.
- Talbot, M. (1998) *Language and Gender*. Cambridge: Polity Press.
- Tannen, D. (1990) *You just don't understand: Women and Men in Conversation*. New York: William Morrow and Company.
- Tannen, D. (1998) Talk in the Intimate Relationship: His and Hers. In Coates, J. (ed.) (1998) *Language and Gender: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 435–446.
- The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies, edited by Nancy Naples, Maithree Wickramasinghe, and Angela Wong Wai Ching. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Trask, R. L.; Stockwell, P. (2007) *Language and Linguistics*. Routledge.
- Trudgill, P. (1982) *Sociolinguistics: an introduction*. London: Penguin books.
- Usonienė, A. (2004). Modalumas anglų ir lietuvių kalbose: forma ir reikšmė. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Usonienė, A. (2006). Episteminio modalumo raiška: ekvivalentiškumo bruožai anglų ir lietuvių kalbose. *Darbai ir dienos* 45, 97-108.
- Wales, K. (2001) *A Dictionary of Stylistics*. Harlow: Pearson Education Limited. <http://books.google.lt/books?id=ZQpGF3cmyk8C&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>.
- Wareing, S. (2003) *Language and Gender*. In Thomas, L., Wareing, A. and Singh, I. (eds.) *Language, Society and Power*. London and New York: Routledge.
- West, C.; Lazar, M. M.; Kramarae, C. (1997) Gender in Discourse. In T. A. van Dijk (ed.) *Discourse as Social Interaction*. California: Thousand Oaks, 119–140.

Zimmerman, D. H.; West, C. (1975) Sex Roles, Interruptions and Silences in Conversation. B. Thorne, N. Henley (eds.), Language and Sex: Difference and Dominance, Newbury House Publishers, 105–129, [http://www.stanford.edu/~eckert/PDF/ Zimmerman west1975.pdf](http://www.stanford.edu/~eckert/PDF/Zimmerman%20west1975.pdf).

Župerka, K. (1983) Lietuvių kalbos stilistika. Vilnius: Mokslas

SUMMARY

The final paper examines evaluative vocabulary in Lithuanian and Italian book reviews, authors of which are men and women. Male and female speech differences were noticed a long while ago, and *genderlect* term was first coined by Deborah Tannen (1990), who defined it as a different men's and women's speaking style. Researchers often argue that successful gender communication can occur only when both speaking sides are aware of and understand specific speech differences of each other. Deborah Cameron (1998) studied male and female conversations, Daniel Maltz and Ruth Borker (1998) explored what determines male and female miscommunication; Robin Lakoff (1975) identified specific gender differences in speech, Fern Johnson together with Elizabeth Aries (1998) analysed how women talk in court, and Lori Labotka (2009) researched even homosexual speech features. Therefore, as can be seen from abundant theoretical and empirical sources, masculine and feminine talking has been widely researched previously and is still explored all around the world.

In Lithuanian sources, the topic of *genderlect* is relatively rare. Attention to masculine and feminine language features was given by Rūta Marcinkevičienė (2001) and Reda Galinskaitė (2007) in their article "Consent strategy in conversations: functions and expression", and "Consent strategy in conversations among young people". There were also other types of articles which explored social factors influencing different *genderlects* (Abromavičius, Daugirdaitė, Germanavičiūtė 2003). Evaluative language in texts for several decades was explored by numerous foreign researchers (Bednarek, 2006, 1988; Bell, 1991; Labov, Thompson and Hunston, 2000, 1972; Toolan, etc.). According to their definitions and insights, evaluation is defined as a certain meaning of words or phrases, by which the author expresses his or her attitude, opinion, position to a particular event, situation, phenomenon or person.

Up till now, researchers from all over the world have mainly focused on gender conversation strategies and communication models. In Lithuania, more emphasis was given to psychological and sociological factors, gender position in society and politics, whereas differences in language expression were not widely analysed. Masculine and feminine style of speaking from the evaluation perspective, by comparing reviews written in Lithuanian and Italian, has not been studied. Worth of mentioning is a doctoral thesis by Birutė Ryvitytė "Evaluation in English and Lithuanian Linguistic Book Reviews" (2008), but it researched and compared the expression of evaluation in Lithuanian and English science book reviews. Also worth of mentioning is Bachelor's thesis "Evaluation expression in Lithuanian Book Reviews" (2015) by the same author. However, in the latter work, an attempt is made to move away from semantics and go deeper into the statistics obtained from Lithuanian book reviews, besides, it lacks the comparison aspect. So it is fair to say that the subject of the final paper, Evaluation in Italian and Lithuanian Book Reviews, is a relatively new and little explored area.

The main aim of this research is to figure out the differences in masculine and feminine evaluation expressions found in Lithuanian and Italian book reviews. To achieve this, the following tasks are set: to determine what lexical units, in book reviews, are used by Italian men and Italian women, to divide lexemes into positive / negative communication assessment, to investigate which words are used in the literal and which in figurative meaning, and to compare with Lithuanian evaluation vocabulary usage. In order to carry out the study, two corpora of 100 000 words were created, they were analysed using corpus linguistics approach, quantitative and qualitative content analysis and comparative analysis. After the analysis of selected texts, it was concluded that all subjects used quite different evaluative vocabulary. Women, both Lithuanian and Italian, used more evaluative words than men, they used more evaluative words in a figurative sense, their evaluation often was less categorical and straightforward than that by men. The research could benefit stylistic professionals and contribute to further *genderlect* research.

PRIEDAI

Priedas nr. 1. Lietuvių ir italų recenzijų tekstyno šaltiniai

Lietuvių moterų recenzijų tekstyno šaltiniai:

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?2013950630>

<http://www.satenai.lt/2014/04/29/kilni-tinginyste/>

<http://satenai.pamokeles.lt/2014/07/29/didi-drasa-amerikietiskai/>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1857869768>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-780102297>

<http://www.satenai.lt/2013/06/07/pasele-laukinio-bolano-detektyvai/>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1692822575>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-977893623>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111219121812/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3194&kas=straipsnis&st_id=12994

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111023181845/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3349&kas=straipsnis&st_id=18707

<http://www.satenai.lt/2014/08/12/gebejimas-svajoti/>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-795884906>

<http://www.satenai.lt/2014/12/09/iltiskos-tapatybes-paieskos/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111219123403/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3340&kas=straipsnis&st_id=18414

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-619922228>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1107024697>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-201098346>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-759057718>

<http://www.satenai.lt/2010/10/01/ar-tikrai-woody-allenas-nepakaltinamas/>

<http://www.satenai.lt/2011/01/28/xx-amziaus-tamsumos/>

<http://www.satenai.lt/2011/03/18/%E2%80%9Eseniai-seniai-gyveno-%E2%80%9C/>

<http://www.satenai.lt/2013/01/25/de%C2%ADsak%C2%ADra%C2%ADli%C2%ADzuo%C2%ADta-bib%C2%ADli%C2%ADja-ir-sak%C2%ADra%C2%ADli%C2%ADzuo%C2%ADtas-ly%C2%ADtis%C2%ADku%C2%ADmas/>

<http://www.satenai.lt/2013/04/19/kai-man-nesiraso/>

<http://www.satenai.lt/2014/12/09/remiscencijos-praejusio-laiko-zenklai-juliaus-kelero-kuryboje/>

<http://www.satenai.lt/2013/07/26/skiriu-dagnei-%E2%80%93-su-meile-ir-neganda/>

<http://www.satenai.lt/2013/12/20/dulkes-yra-augalai/>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-659313103>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1542051585>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-1362525462>

<http://www.satenai.lt/2014/02/11/nejau-jaroslavas-melnikas-issiseme/>

<http://www.rasyk.lt/knygos/negyvenami-miestai/4515.html>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-296230251>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111128031745/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3344&kas=straipsnis&st_id=18537

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1972189123>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-1093789551>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-546736720>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-707919328>

<http://www.satenai.lt/2014/02/25/pasaka-apie-mergina-kuri-tevo-ieskojo/>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?385984179>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1029007484>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-1371403259>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1707479606>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111107030122/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3345&kas=straipsnis&st_id=18568

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111120223049/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3167&kas=straipsnis&st_id=11804

<http://www.rasyk.lt/knygos/kaip-as-viliojau-ukininkaiti/3927.html>

<http://www.satenai.lt/2010/06/18/visa-tiesa-apie-jaunyste/>

<http://www.satenai.lt/2010/07/02/apie-istorijos-ir-gyvenimo-%E2%80%9Ekodel%E2%80%9C/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111219123412/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3340&kas=straipsnis&st_id=18413

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111120224507/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3339&kas=straipsnis&st_id=18382

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111107032157/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3351&kas=straipsnis&st_id=18771

<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/literatura/knygos-recenzija-doris-lessing-auksiniai-uzrasai-286-487744>

<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/literatura/tahiro-shaho-tukstancio-ir-vienos-nakties-salyje-grizta-i-knygynus-286-494710>

<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/literatura/knygos-recenzija-r-galbraitho-pseudonimu-prisidengusios-j-k-rowling-gegutes-sauksmas-286-478949>

<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/literatura/knygos-recenzija-vytauto-v-landsbergio-dominykas-dvasiu-karalysteje-286-423855>

<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/literatura/knygos-recenzija-sviesos-ir-vilties-spindulelis-tarp-pilku-debesu-286-177966>

<https://www.rasyk.lt/knygos/neregimoji-sviesa/4538.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/vasko-meistre/4535.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/meninos/4527.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/negyvenami-miestai/4524.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/pesciomis-aplink-pasauli/4523.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/audrapaukscio-monologas/3793.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/maras/4521.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/traukinys-i-triesta/4516.html>

<http://literaturairmenas.lt/2015-06-26-nr-3527/2627-literatura/4152-elvina-bauzaite-teksto-ir-pasaulio-sukis>

<http://literaturairmenas.lt/2015-07-03-nr-3528/2643-literatura/4175-janina-survilaite-raktas-i-prusu-lietuva>

<http://literaturairmenas.lt/2015-07-10-nr-3529/2664-literatura/4200-dainora-kaniaviene-parakobuta-bet-ugniai-mazoka>

<http://literaturairmenas.lt/2015-09-18-nr-3535/2766-knygu-presas/4328-virginija-cibarausketarpines-busenos-prozoje-ir-poe-zijoje>

<http://literaturairmenas.lt/2015-09-25-nr-3536/2750-literatura/4355-dainora-kaniaviene-rytojaus-atomazga-siandien>

<http://literaturairmenas.lt/2015-10-02-nr-3537/2782-knygu-presas/4380-gintare-adomaityte-didmiesciai-miestai-miesteliai>

<http://literaturairmenas.lt/2015-10-16-nr-3539/2814-knygu-presas/4422-egle-baliutaviciute-dovanotam-arkliui-i-dantis-neziurima>

<http://literaturairmenas.lt/2015-10-23-nr-3540-3541/2831-knygu-presas/4456-renata-serelyte-paprasta-sviesa-paprasta-realybe>

<http://literaturairmenas.lt/2015-11-06-nr-3542/2847-literatura/4480-viktorija-daujotyte-pasakyti-apie-pasakyta>

<http://literaturairmenas.lt/2015-11-13-nr-3543/2864-literatura/4501-giedre-matulaityte-stundziene-tapatybe-ir-neapibreztumas>

<http://literaturairmenas.lt/2015-11-20-nr-3544/2886-knygu-presas/4535-gintare-adomaityte-varguoliu-lempos-oriai-nutviekti>

<http://literaturairmenas.lt/2015-12-11-nr-3547/2935-knygu-presas/4606-du-egzistencialistai>

Lietuvių vyrų recenzijų tekstyno šaltiniai:

<http://www.rasyk.lt/knygos/demetu-akiu/4502.html>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110905022335/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3152&kas=straipsnis&st_id=11188

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-1376926137>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-2023597888>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20120129192300/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3183&kas=straipsnis&st_id=12496

<http://www.satenai.lt/2013/04/12/kur-dingo-visi-zmones/>

<http://www.satenai.lt/2014/09/29/galiausiai-ir-kaip-politikas/>

<http://www.satenai.lt/2014/02/25/psichoterapeute-zaklina-ir-siono-vienuolynas/>

<http://www.satenai.lt/2013/07/26/tapatybiu-dziungles-ir-parankus-mirusieji/>

<http://www.satenai.lt/2012/06/29/ezys-neturi-elegancijos/>

<http://www.satenai.lt/2011/11/18/taip-grudinosi-bagdonas/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110828193657/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3271&kas=straipsnis&st_id=16061

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111219121556/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3129&kas=straipsnis&st_id=10182

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110905021029/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3157&kas=straipsnis&st_id=11388

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110717191351/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3159&kas=straipsnis&st_id=11466

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/2011120222549/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3180&kas=straipsnis&st_id=12350

<http://www.satenai.lt/2010/07/16/zodziu-valstybese/>

<http://www.satenai.lt/2013/01/25/as%C2%ADpi%C2%ADdist%C2%ADros-ivaiz%C2%ADdis-bri%C2%ADtu-im%C2%ADpe%C2%ADri%C2%ADjos-kla%C2%ADsiu-ko%C2%ADvo%C2%ADje/>

<http://www.satenai.lt/2013/03/15/kajokas-ir-kiti-ji-lydintys-asmenys/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/2011128032144/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3354&kas=straipsnis&st_id=18869

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-77052703>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-2101677189>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110717185653/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3339&kas=spaudai&st_id=18383

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111219121658/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3331&kas=straipsnis&st_id=18137

<http://www.rasyk.lt/knygos/ziema-ruduo-vasara/4512.html>

<http://www.satenai.lt/2015/02/27/ir-is-chaoso-gimsta-tiesa/>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-662894724>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1848319212>

<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/literatura/knygos-recenzija-nobelio-premijos-laureato-j-m-coetzee-jezaus-vaikyste-286-468038>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20120122193423/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3285&kas=straipsnis&st_id=16554

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111030192802/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3316&kas=straipsnis&st_id=17587

<http://www.satenai.lt/2014/09/02/visai-netycia-islankstyta-tikrove/>

<http://www.rasyk.lt/knygos/tamsieji-saltiniai/4513.html>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?1759586087>

<http://metuknygosrinkimai.skaitymometai.lt/index.php?-968826663>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111023193143/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3343&kas=straipsnis&st_id=18501

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111219122252/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3342&kas=straipsnis&st_id=18481

<http://www.satenai.lt/2014/02/18/vel-tas-pats-apie-ta-pati-taip-pat/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110522183040/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3192&kas=straipsnis&st_id=12899

<http://www.satenai.lt/2015/01/15/intymus-autoriai-vaiseta-drungilas-gombrichas/>

<http://www.satenai.lt/2010/04/02/nesibaigiantis-afganistano-karas/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111030192731/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3189&kas=straipsnis&st_id=12774

<https://www.rasyk.lt/knygos/churchillio-veiksnys/4541.html>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110711003635/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3296&kas=straipsnis&st_id=16922

<http://www.satenai.lt/2010/05/07/benediktas-xvi-is-arti/>

<http://www.satenai.lt/2013/01/04/re%C2%ADa%C2%ADliz%C2%ADmas-su-prie%C2%ADdais/>

<http://www.satenai.lt/2012/07/20/paminklas-adomui-honoriui-kirkorui-ar-tik-perleistis-veikalas/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110905020301/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3276&kas=straipsnis&st_id=16234

<http://www.satenai.lt/2017/04/07/undines-radzeviciutes-kuryba-ii-isisvirtink-literaturoje/>

<http://www.satenai.lt/2017/03/24/kas-nenori-palaimingo-krasto/>

<http://www.satenai.lt/2016/03/25/vieno-zmogaus-atminties-teatras/>

<http://www.satenai.lt/2012/06/08/literatura-filosofu-knygoje/>

<http://www.satenai.lt/2012/01/27/klajojimai-ir-nuklydimai-uz-sienu/>

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20111030192901/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3126&kas=straipsnis&st_id=10070

<https://www.rasyk.lt/knygos/melynakis-berniukas/4533.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/kai-selinsi-manes/4532.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/teroristas/4531.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/rudens-elegijos/4528.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/zydinciu-merginu-seselyje/4526.html>

<https://www.rasyk.lt/knygos/churchillio-veiksny/4541.html>

<http://literaturairmenas.lt/2012-06-15-nr-3384/1019-knygos/1592-almantas-samalavicius-ramybes-ieskojusio-ir-ja-suradusio-ispazintis>

<http://literaturairmenas.lt/2012-06-15-nr-3384/1019-knygos/1593-marius-pleckaitis-viesai-apie-slaptadykla-2011>

<http://literaturairmenas.lt/2015-07-03-nr-3528/2643-literatura/4174-aryvdas-genys-archyvuotu-atminu-kaleidoskopai>

<http://literaturairmenas.lt/2015-10-09-nr-3538/2797-knygu-presas/4401-antanas-sheshi-pasaulio-linijos-vingiai-lietuviskos-prozos-erdvelaikyje>

<http://literaturairmenas.lt/2015-11-27-nr-3545/2903-knygu-presas/4559-dmitrij-gluscevschij-karas-humoras-ir-vertimai-kuriu-mes-verti>

<http://literaturairmenas.lt/2015-12-18-nr-3548/2952-literatura/4628-alfredas-guscius-pasitikintis-katrenu>

<http://literaturairmenas.lt/2015-12-18-nr-3548/2953-knygu-presas/4629-antanas-sheshi-p-a-lojimai-per-balkono-krasta>

<http://literaturairmenas.lt/2016-01-08-nr-3549/2967-literatura/4649-kestutis-nastopka-is-literaturos-nuosales>

<http://literaturairmenas.lt/2016-01-08-nr-3549/2968-knygu-presas/4650-antanas-sheshi-nestandartines-knygos-ir-netiketi-klausimai-apie-europa>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/knygos-recenzija-pauliaus-jurkeviciaus-del-skoniogincijamasi-tobulojo-valgytojo-paieskos-286-789004>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/knygos-recenzija-juliano-barneso-laiko-triuksmas-286-786174>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/paulius-jurkevicius-m-kunderos-kikenimai-apiebambas-apsimyzusi-kalinina-ir-kitus-nereiksmingumus-286-787756>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/uz-kremliaus-sienu-kaip-ir-kodel-vienas-perbegelis-apie-rusija-atskleide-daugiau-uz-daugeli-ekspertu-286-777864>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/knygos-recenzija-dailiaus-dargio-juodosios-mafijos-nasles-286-769252>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/laimantas-jonusys-tvirtu-zingsniu-i-prazuti-286-761528>

<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/knygos-nugarele-kiborgu-zeme-netiketai-jautrus-pasakojimas-primenantis-gera-trileri-286-761216>

Italių moterų recenzijų tekstyno šaltiniai:

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2242/popstar-se-hitler-rinascesse-nella-germania-di-oggi/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2329/vuoi-un-lavoro-inventatelo/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2988/noi-che-fummo-la-famiglia-di-anne-frank/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/8400/dopo-mezzo-secolo-torna-il-doctor-sex/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/4282/il-pianoforte-perfetto-lossessione-di-glenn-gould/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/6829/il-mondo-stregato-di-eric-faust/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/7253/linimitabile-raymond-carver/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1664/cameron-straniero-in-andorra/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5468/dentro-la-testa-di-un-soldato-ebreo/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5399/delillo-il-giorno-delle-torri/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5326/un-romanzo-sugli-orreri-di-auschwitz/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1338/dipinti-da-sfogliare-le-novita-in-libreria/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/3291/in-unestate-inquietantenasce-lunico-giallo-di-gertrude-stein/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/125923/murakami-e-il-valzer-degli-addii/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2670/quel-dos-passos-sovversivo-censurato-dal-fascismo/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5225/quellamore-allo-specchio/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/8310/la-guerra-invisibile/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/3297/linvasione-del-rumore-macchine-comizi-e-rock-il-suono-del-900/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/3116/madre-nostra-dove-sei-nei-cieli-eva-e-maria-cosi-la-chiesa-ha-sacrificato-la-donna/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1995/la-ninfa-del-fuhrer-leni-riefenstahl-il-talento-e-le-colpe/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5075/il-mondo-salvato-dalle-bambole/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/gialli,-thriller,-horror/il-sonnambulo/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/gialli,-thriller,-horror/ferite-profonde/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/romanzi/la-strada/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/classici/la-mite/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/romanzi/la-casa-della-moschea/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-italiana/romanzi/se-il-sole-muore/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/gialli,-thriller,-horror/le-notti-di-salem/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/letteratura-rosa/il-primo-bacio-a-parigi/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-italiana/romanzi/giulia-1300-e-altri-miracoli/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/romanzi/reykjavik-café/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-italiana/romanzi/il-pendolo-di-foucault/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/romanzi/invisible-monsters/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/fantasy/dark-love/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/racconti/danze-dall'inferno/>
<http://www.recensionelibro.it/navigando-a-vista-roberta-grugni>
<http://www.recensionelibro.it/la-grande-cecita-amitav-ghosh>
<http://www.recensionelibro.it/come-trovare-l-armonia-in-se-stessi>
<http://www.recensionelibro.it/l-amore-addosso-sara-rattaro>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/romanzi/divorzio-a-buda/>
<http://www.sololibri.net/Voce-di-lupo-Laura-Bonalumi.html>
<http://www.sololibri.net/Prove-INVALSI-2017-calendario-date.html>
<http://www.sololibri.net/Un-amico-di-Marcel-Proust-Besson.html>
<http://www.sololibri.net/Il-corpo-sa-tutto-Yoshimoto.html>
<http://www.sololibri.net/guardiani-isola-perduta-Santarsiere.html>
<http://www.sololibri.net/Botero-Rudy-Chiappini.html>
<http://www.sololibri.net/La-casa-delle-foglie-rosse-Simons.html>

<http://www.sololibri.net/Il-Golem-Isaac-Bashevis-Singer.html>
<http://www.sololibri.net/amore-strada-secondaria-Garland.html>
<http://www.sololibri.net/giovinezza-Blaise-Pascal-Pautrel.html>
<http://www.sololibri.net/fucile-carico-vita-Dickinson-Gordon.html>
<http://www.sololibri.net/Ama-cio-che-sei-Silvia-Tesio.html>
<http://www.sololibri.net/Love-is-on-air-Valeria-Leone.html>
<http://www.sololibri.net/In-Vespa-Giorgio-Bettinelli.html>
<http://www.sololibri.net/Harry-Potter-prigioniero-Azkaban-Rowling.html>
<http://www.sololibri.net/Non-parlare-bocca-piena-Francini.html>
<http://www.sololibri.net/Acrobazie-punta-penna-Parodi-Pizzorno.html>
<http://www.sololibri.net/La-finestra-sul-mare-Grementieri.html>
<http://www.sololibri.net/Teorema-dell-incompletezza-Callieri.html>
<http://www.sololibri.net/Coincidenze-binari-italiani-Parks.html>
<http://www.sololibri.net/Grotta-Smeraldo-Barbara-Bigagli.html>
<http://www.sololibri.net/Il-mago-William-Somerset-Maugham.html>
<http://www.sololibri.net/Un-battito-d-ali-Casati-Modignani.html>
<http://www.sololibri.net/circo-arrivo-Orta-Travaini.html>
<http://www.sololibri.net/Avro-presto-una-sorellina-Desbordes.html>
<http://www.sololibri.net/Un-treno-nel-Sud-Corrado-Alvaro.html>
<http://www.sololibri.net/Assalto-Villa-Tramonto-Lindgren.html>
<http://www.sololibri.net/cento-vite-Nemesio-Rossari.html>
<http://www.sololibri.net/ombra-fiore-roccia-brianni.html>
<http://www.sololibri.net/Don-Giovanni-in-Sicilia-brancati.html>
<http://www.sololibri.net/cronache-accademia-Shadowhunters.html>
<http://www.sololibri.net/Allontanarsi-Elizabeth-Jane-Howard.html>
<http://www.sololibri.net/Catalogo-a-cura-di-Massimo-Minella.html>
<http://www.sololibri.net/valzer-alberi-cielo-Guenassia.html>
<http://www.sololibri.net/Spesso-sono-felice-Grondahl.html>
<http://www.sololibri.net/valzer-alberi-cielo-Guenassia.html>
<http://www.sololibri.net/Il-lavoro-culturale-Bianciardi.html>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:42322/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-autobiografici-italiani/discussions/review/id:58230/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58231/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-autobiografici-italiani/discussions/review/id:58214/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-rosa-narrativa-italiana/discussions/review/id:58190/>

<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58162/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58162/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/gialli-narrativa-italiana/discussions/review/id:58147/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/classici-narrativa-italiana/discussions/review/id:58079/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/racconti-viaggio-narrativa-italiana/discussions/review/id:58055/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58376/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-autobiografici-italiani/discussions/review/id:58230/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58231/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-italiana/letteratura-rosa/ho-voglia-di-innamorarmi/>

Italų vyrų recenzijų tekstyno šaltiniai:

<http://www.sololibri.net/Questa-notte-vedrai-Cassiopea-Cantore.html>
<http://www.sololibri.net/L-inferno-di-pietra-Balla-Dal-Zotto-Pozzato.html>
<http://www.sololibri.net/Islam-Occidente-Hamel-Tessitore.html>
<http://www.sololibri.net/Pocoinchiostro-Pietro-Trifone.html>
<http://www.sololibri.net/Rais-Simone-Perotti.html>
<http://www.sololibri.net/L-amore-che-mi-resta-Marzano.html>
<http://www.sololibri.net/Tutte-le-facce-di-Firenze-Mirko-Tondi.html>
<http://www.sololibri.net/citta-interiore-covacich.html>
<http://www.sololibri.net/Alien-C-e-qualcuno-la-fuori-Al-Khalili.html>
<http://www.qlibri.it/recensioni/racconti-narrativa-italiana/discussions/review/id:58373/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-storici-narrativa-italiana/discussions/review/id:58371/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/gialli-narrativa-italiana/discussions/review/id:58068/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/gialli-narrativa-italiana/discussions/review/id:58107/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58116/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/racconti-narrativa-italiana/discussions/review/id:58133/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58456/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/racconti-viaggio-narrativa-italiana/discussions/review/id:57966/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:57973/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58192/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:57573/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:57761/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:57634/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/gialli-narrativa-italiana/discussions/review/id:57950/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58441/>

<http://www.qlibri.it/recensioni/racconti-narrativa-italiana/discussions/review/id:57267/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/fantasy-narrativa-italiana/discussions/review/id:57266/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:57326/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-storici-narrativa-italiana/discussions/review/id:57338/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:57596/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58161/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:58135/>
<http://www.sololibri.net/Tutto-tranne-il-cane-Ruggiero.html>
<http://www.sololibri.net/Le-bambine-dimenticate-Blaedel.html>
<http://www.sololibri.net/Il-respiro-del-fuoco-Inverni.html>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2281/la-solitudine-del-filosofo-il-vangelo-senza-la-chiesa-secondo-leretico-martinetti/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/8052/vattimo-rorthy-e-il-dio-cristiano/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/7571/non-aprite-quella-porta/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/3211/lultimo-scandalo-del-cavaliere/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1239/delitti-in-vaticano-ai-confini-del-reality/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1511/sul-ring-a-44-anni/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/4167/breviario-del-servo-nel-paese-dei-nuovi-cortigiani/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2256/diventare-il-bambino-che-siamo-sempre-stati/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2073/e-verdi-scriveva-la-traviata-e-una-puttana/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2211/camilleri-biografia-non-autorizzata-scritta-da-se-stesso/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1741/la-morsicata-e-fuga-di-friedrich-hebbel/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5400/il-romanzo-di-un-cane-quel-bestione-di-nome-stupido/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/125925/quel-ritratto-di-un-giornalista-ammalato-di-estrema-infelicit/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5643/grisham-educazione-sentimentale-di-un-giocatore/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/7578/la-gioventu-e-i-suoi-miti/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/3469/gustav-mahler-passioni-e-rancori/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2348/mission-impossible-trovare-il-corpo-di-gesu/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/7732/linquilino-perseguitato/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/7272/mcewan-contro-tutti/>

<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/5296/il-sogno-di-murakami-un-ragazzo-e-il-mondo/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/126435/nel-nome-del-papa-che-non-vuole-essere-re/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/3537/storia-di-una-famiglia-che-non-ha-storia/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1896/eugenio-scalfari-storia-di-unanima-contesa-da-eros-e-narciso/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/2006/ligabue-ora-vi-racconto-larte-poetica-della-canzonetta/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/126252/dove-finisce-il-principio-del-piacere/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/126183/figlio-mio-ecco-come-si-fa-il-re/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/1188/quella-voce-che-alla-radio-sbeffeggiava-il-fascismo/>
<http://ilmiolibro.kataweb.it/recensione/catalogo/126461/come-gustare-parigi-in-purezza/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/romanzi-storici/longbourn-house/>
<http://www.qlibri.it/saggistica/storia-e-biografie/grande-guerra.-francesi-sull'altopiano-dei-setcomuni/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/classici/il-giro-di-vite/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/classici/confessioni-di-un-oppiomane/>
<http://www.qlibri.it/saggistica/religione-e-spiritualità/le-ultime-diciotto-ore-di-gesù/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-italiana/romanzi/le-colpe-dei-padri/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-italiana/romanzi/le-colpe-dei-padri/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/gialli,-thriller,-horror/niceville/>
<http://www.qlibri.it/saggistica/storia-e-biografie/la-maschera-infranta/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/avventura/due-uomini-buoni/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/classici/la-fiera-della-vanità/>
<http://www.qlibri.it/poesia/poesia-straniera/solo-brevi-domande-esiliate/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/gialli,-thriller,-horror/solitude-creek/>
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/romanzi-storici/la-strada-stretta-verso-il-profondo-nord/>
<http://www.recensionilibri.org/2017/04/il-gattopardo.html>
<http://www.qlibri.it/recensioni/gialli-narrativa-italiana/discussions/review/id:53796/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-storici-narrativa-italiana/discussions/review/id:53423/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/gialli-narrativa-italiana/discussions/review/id:53436/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/racconti-narrativa-italiana/discussions/review/id:53375/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:53400/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:54386/>

<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:53224/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/racconti-narrativa-italiana/discussions/review/id:53104/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-storici-narrativa-italiana/discussions/review/id:53357/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:53345/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/romanzi-narrativa-italiana/discussions/review/id:54897/>
<http://www.qlibri.it/recensioni/gialli-narrativa-italiana/discussions/review/id:56142/>
http://www.corriere.it/cultura/13_gennaio_11/arachi-vivaista-diventa-kafka_c4741b64-5bf8-11e2-b348-07f13d8a1ca0.shtml
http://www.corriere.it/cultura/13_gennaio_11/citati-virtu-tra-beatitudini-tao_41b0357a-5bf6-11e2-b348-07f13d8a1ca0.shtml
http://www.corriere.it/cultura/13_gennaio_10/romano-paese-italia-senza-de-gaulle_92d1b6a0-5b2d-11e2-b99a-09ab2491ad91.shtml
<http://www.qlibri.it/narrativa-straniera/gialli,-thriller,-horror/trilogia-di-new-york/>
<http://www.sololibri.net/Il-coraggio-del-pettiroso-Maggiani.html>

Priedas nr. 2. Lietuvių ir italų vartojamos vertinamosios lekšemos

1 lentelė. Teigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos turinio vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDVARDŽIAI							
lengvas	25	vero (tikras)	37	atviras	6	grande (dingas)	59
aiškus	13	bello (gražus)	22	aiškus	6	intellettuale (intelektualus)	7
gražus	8	alto (aukštas)	14	originalus	5	piacevole (malonus)	6
dinamiškas	5	celebre (šventiškas)	11	prasmingas	5	suggestivo (įtaigus)	2
dramatiškas	5	semplice (paprastas)	11	fantastiškas	4	avventuroso (nuotaikingas)	2
meninis	5	fantastico (fantastiškas)	6	įmantrus	3		
santūrus	5	attuale (aktualus)	4	išradingas	3		
vaizdingas	5	insolito (neįprastas)	4	magiškas	3		
autentiškas	4	interessante (įdomus)	4	nuoseklus	3		
geras	4	buono (geras)	4	turtingas	3		
patosinis	4	immortale (nemirtingas)	3	informatyvus	2		
realistinis	4	contento (patenkintas)	2	polemiškas	2		
ypatingas	4	innovativo (inovatyvus)	2	organiškas	2		
šviesus	3	credibile (patikimas)	2	spontaniškas	1		
žavus	3	ottimo (puikus)	2				
intensyvus	2	piacevole (malonus)	2				
patrauklus	2	raro (retas)	1				
nuostabus	2	impeccabile (nepriekaištingas)	1				
realus	2	esilarante (neįprastas)	1				
šventiškas	2						
skaidrus	1						
DALYVIAI							
neišsiskiriantis	5	accontentato (patenkintas)	1	galintis	5		
žavintis	3			plėtojamas	3		
atskleidžiamas	3			jaudinantis	2		
jaudinantis	3			gaivinamas	1		
įtraukiantis	2						
nefragmentiškas	2						
pagardintas	2						
užburiantis	2						
prisodrintas	1						
DAIKTAVARDŽIAI							
aiškumas	6	voglia (noras)	13	įspūdis	28	difesa (apsauga)	5
paprastumas	5	libertà (laisvė)	12	gausybė	5	fascino (žavesys)	4
tikslumas	4	speranza (viltis)	9	įtaigumas	4	semplicità (paprastumas)	3
paveikumas	3	sperimentazione (eksperimentavimas)	4	visuma	1		
patrauklumas	3	bestseller (bestseleris)	3				
sudėtingumas	3	perla (perlas)	2				
gelmė	2	stupore nuostaba)	2				
jausmingumas	2	abbrivo (pažanga)	1				
		tesoro (lobis)	1				
		stella (žvaigždė)	1				
PRIEVEIKSMIAI							
gerai	2	bene (gerai)	39	lengvai	24	naturalmente (natūraliai/žinomai)	5
		davvero (tikrai/ištikrujų)	15	sklandžiai	5		
		sicuramente (tikrai)	6	apgaltotai	4		
				nuosekliai	2		
				tradiciskai	2		
				puikiai	1		
VEIKSMAŽODŽIAI							
traukti	15	piacere (patikti)	14	pasiūlyti	5		
įtraukti	6	pensare (galvoti)	14	sudaryti	4		
intriguoti	3	diventare (tapti)	13	susikoncentr	3		
atskleisti	3	ammirare (grožėtis)	8	įrėminti	2		
užgožti	2	offrire (pasiūlyti)	8	įforminti	1		
žavėti	1	affacciare (atkreipti dėmesį)	4				
įstrigti	1	basare (bazuotis)	3				
sudėlioti	1	affascinare (žavėti)	2				
užburti	1	restare in mente (įsirėžti atmintyje)	1				
vaduoti	1						

2 lentelė. Neigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos turinio vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDVARDŽIAI							
paprastas	12	logico (logiškas)	12	lengvas	34		
nerealus	8	strano (keistas)	12	buitiškas	8		
melodramiškas	8	crudo (žalias/neapdirbtas)	6	vidutiniškas	6		
realistinis	8	violento (žiaurus/smurtini)	4	monotoniškas	4		
tradicinis	4	elementare (elementarus)	4	atžagarus	2		
lėtas	2	impudente (įžūlus)	2				
idiotiškas	2						
skausmingas	2						
DALYVIAI							
pastebimas	6	deluso (nusivylęs)	2	gresiantis	6	deluso (nusivylęs)	10
persismelkęs	3	sconvolto (nuliūdęs)	1	neraminantis	5		
netraukiantis	2			nutrūkstantis	2		
DAIKTAVARDŽIAI							
buitiškumas	4	assurdo (absurdas)	8	prastumas	9	crudeltà (žiaurumas)	6
atžagarumas	1	delusione (nusivylimas)	6	bandymas	8	realtà (realybė)	6
nerimas	1	ingenuità (naivumas)	4	skaitalas	2	pecato (nuodėmė/gailėstis)	4
slogutis	1			šiukšlė	1		
PRIEVEIKSMIAI							
praprastai	34	male (blogai)	52	tradiciskai	11		
niekada	25			paprastai	10		
VEIKSMAŽODŽIAI							
nebūti	49	restare (likti)	6	neskirti	43		
nukentėti	4	deludere (nuvilti)	4	virsti	10		
nesuprasti	3	contraddire (prieštarauti)	2				

3 lentelė. Teigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos stiliaus vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDVAŽDŽIAI							
geras	42	grande (didingas)	61	geras	59	buono (geras)	15
gyvas	18	perfetto (puikus/idealus)	26	meninis	41	affascinante (žavus)	14
netradicinis	12	facile (lengvas)	24	realus	39	preciso (tikslus)	12
meniškias	12	semplice (paprastas)	22	individualus	10	originale (originalus)	12
emocingas	10	umano (žmogiškias)	16	buitiškias	8	ottimo (puikus)	8
meninis	10	costante (pastovus)	12	natūralus	6	chiaro (aiškias)	8
santūrus	8	sotile (plonas)	11	savitas	6	diretto (tiesioginis)	6
vaizdingas	8	diretto (tiesioginis)	8	tiesioginis	4	unitario (vientisas)	6
vizualus	8	leggero (šviesus)	8	permatomas	4	eccellente (nuostabus)	4
išradingas	6	delicato (subtilus)	6	gyvas	4	satirico (satyrinis)	4
stiprus	6	intimo (intymus)	4	malonus	4	perfetto (puikus/idealus)	4
veržlus	5	comodo (patogus)	4	emocionalus	2	gradevole (malonus)	4
žaismingas	5	poetico (poetiškias)	4	prašmatnus	1	facile (lengvas)	4
stilingas	4	gradevole (malonus)	4	preciziškias	1	intrigante (intirguojantis)	2
tūringas	4	chiaro (aiškias)	3	skaidrus	1	ritmico (ritmiškias)	2
sodrus	2	nitido (aiškias)	1	elegantiškas	1	amoroso (mylintis/ meilus)	1
asmeninis	1	pittorico (tapybiškias)	1				
DALYVIAI							
nejprastas	11	crescente (augantis)	2			cadenzato (labai ritmiškias)	1
DAIKTAVARDŽIAI							
galimybė	16	immagine (vaizdas/paveikslas)	41	jėga	8	interesse (domėjimasis)	9
žaismingumas	5	senso (jausmas)	22	aistra	6	curiosità (smalsumas)	9
stiprumas	3	forza (jėga)	17	originalumas	4	avventura (nuotykis)	8
detalumas	2	spirito (dvasia)	4	ekspresyvum	3	celebrazione (šventė)	4
dinamika	2	fascino (žavesys)	3	jtaiga	3	vivacità (gyvumas/gyvybingumas)	2
perlas	1	magia (magija)	2	ištikimybė	1	arguzia (sąmojis/protas)	1
		galeria (galerija)	1	patosas	1	amore (meilė)	1
		perturbamento (trikdymas)	1	sąmojis	1		
		libertà (laisvė)	1				
		norma (norma)	1				
PRIEVEIKSMIAI							
tiksliai	24	bene (gerai)	292			veramente (tikrai)	18
		puramente (grynai)	3			particolarmente (ypač)	11
		minutamente (kruopščiai)	2				
VEIKSMAŽODŽIAI							
pasimėgauti	8	trovare (rasti)	41	stebinti	22	respirare (kvėpuoti)	6
derėti	7	sentire (pajusti)	22	atitikti	9	lasciare (palikti)	4
išlaikyti	5	mantenere (išlaikyti)	8	išlaikyti	4	stancare (varginti)	2
neužgožti	3	ofrire (pasiūlyti)	6	jungti	4	sapere (žinoti)	2
		sentire (pajusti)	2	atleisti	3		2
		permettere (pažadėti)	2				
		rifiutare (atsisakyti)	1				

4 lentelė. Neigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos stiliaus vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDVAARDŽIAI							
absurdiškas	12	debole (silpnas)	5	lengvas	34	pazzesco (kvailas/pamišęs)	2
blogas	10	silenzioso (tylus)	4	vienodas	6		
chaotiškas	8	eccentrico (ekscentriškas)	3	atsitiktinis	6		
paaugliškas	5	grottesco (groteskiškas)	2	grublėtas	1		
žemas	5	colloquiale (šnekamasis/b)	1	klampus	1		
mėgėjiškas	3	bruto (blogas)	1	vingrus	1		
britiškas	2						
sunkus	2						
DALYVIAI							
persismelkęs	5			trūkinėjantis	2		
DAIKTAVARDŽIAI							
blogybė	8	freddezza (šaltumas)	2	trūkumas	7	ansia (nerimas)	2
chaosas	4			moteriškuma	2		
darinys	1						
kratinys	1						
nerimas	1						
netolygumas	1						
slogutis	1						
PRIEVEIKSMIAI							
niekada	50	male (blogai)	4	painiai	9		
pabrėžtinai	12			pastebimai	6		
absoliučiai	5			apgaulingai	5		
vulgariai	2			vangiai	1		
VEIKSMAŽODŽIAI							
liūdėti	31			išryškėti	11		
nesuprasti	6			varginti	6		
maišyti	4				11		
marinti	2						
užgožti	2						

5 lentelė. Teigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos struktūros vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDVAARDŽIAI							
aiškus	12	alto (aukštas)	28	poetinis	49	chiaro (aiškus)	31
gilus	9	moderno (modernus)	18	filosofinis	41	moderno (modernus)	15
sudėtingas	3			įdomus	40		
žaismingas	3			būdingas	38		
sodrus	1			patogus	10		
stiprus	1			polifoninis	1		
DALYVIAI							
nejprastas	10	realizzato (relizuotas/išpildytas)	5	išpildytas	6		
sudarytas	7			besikeičiantis	3		
DAIKTAVARDŽIAI							
iškirtinumas	6	tensione (įtampa/dėmesys)	15	dėmesys	53	stabilità (stabilumas)	3
dalis	4		1	esmė	47		
klodas	1			konstrukcija	8		
				apmąstymas	4		
				fragmentišku	4		
				užbaigtumas	2		
PRIEVEIKSMIAI							
gražiai	13	bene (gerai)	39	nuolat	44	bene (gerai)	5
				dailiai	9		
VEIKSMAŽODŽIAI							
derėti	8			skleisti	6	rivelare (atskleisti)	2
priminti	6						

6 lentelė. Neigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos struktūros vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDWARDŽIAI							
lengvas	45	breve (trumpas)	4	neaiškus	16		
nebūdingas	8			tradicinis	10		
vienodas	6			alegoriškas	2		
primityvus	4			paraboliškas	1		
				plieninis	1		
				patogus	1		
DALYVIAI							
		visto (matomas)	8	atgyvenęs	2		
		rivisto (permatomas)	2	sukabintas	1		
				vykęs	1		
DAIKTAVARDŽIAI							
trukdis	2	peccato (nuodėmė/gailėst)	9	abejonė	34		
				negebėjimas	6		
				chaosas	6		
				darinys	1		
				prieštaravimas	1		
PRIEVEIKSMIAI							
		abbasztanza (pakankamai)	14				
		disparte (dalinai)	2				
VEIKSMAŽODŽIAI							
nebūti	58	rimanere (likti)	6	nebūti	72	esistere (egzistuoti)	3
				nusibosti	8		
				kelti	6		
				nukentėti	4		

7 lentelė. Teigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDVARDŽIAI							
AUTORIUS							
būdingas	16	grande (didingas)	49	būdingas	42	grande	3
išmoningas	6	capace (galintis)	13	kūrybingas	22	vero	3
išsamus	6	sensibile (jautrus)	4	garsus	8		
ištikimas	6			nuovokus	6		
kūrybinis	6			populiarus	6		
malonus	6			racionalus	6		
				nemažas	4		
				beribis	1		
VERTĖJAS							
geras	121	perfeto	3	autentiškas	14		
nelengvas	12			įmantrus	3		
kūrybingas	19						
profesionalus	11						
sklandus	9						
DALYVIAI							
AUTORIUS							
nenuspėjamas	10			laikomas	10		
galintis	10			apgaltotas	4		
pagiriamas	4						
užsidegęs	3						
VERTĖJAS							
perteikiantis	6						
pagaunantis	1						
DAIKTAVARDŽIAI							
AUTORIUS							
gebėjimas	34	mistero (paslaptis)	7	fantazija	14	maestro (maestro)	32
tikslas	8	virtuosismo (virtuozistikumas)	5	išmonė	6	talento (talentas)	10
dėkingumas	6			pasiekimas	6	reciproco (abipusis ryšys)	8
fantazija	6			drąsa	4	nostalgia (nostalgija)	2
išmonė	6					intrico (intriga)	2
sąmojis	6						
džiaugimasis	4						
netikėtumas	4						
talentas	4						
laikysena	2						
siekis	2						
VERTĖJAS							
meistriškumas	8			įspūdis	4		
tikslas	8			priekaištas	2		
autentiškumas	6						
darbas	6						
užduotis	6						
grožis	4						
siekiamybė	4						

7 lentelė. Tęsinys

PRIEVEIKSMIAI							
AUTORIUS							
galiausiai	39			nuolat	31	bene (gerai)	59
meistriškai	18					molto (labai)	52
sąmojingai	12						
sąmoningai	9						
subtiliai	9						
nejkyriai	4						
VERTĖJAS							
labai	120	bene (gerai)	33	gerai	86	chiaramente (aiškiai)	21
puikiai	69			meniškai	32		
pernelyg	14						
taikliai	12						
VEIKSMAŽODŽIAI							
AUTORIUS							
galėti	417	offrire (pasiūlyti)	30	norėti	123	sapere (žinoti)	27
atskleisti	62	svelare (atskleisti)	8	reikėti	114	diventare (tapti)	18
turėti	60	intrattenere (linksinti/džiuginti)	6	pavykti	18	esprimere (išreikšti)	12
perteikti	38	considerare (apsvarstyti)	6	sugebėti	16	osservare (stebėti)	6
suvokti	34			jaudinti	10	toccare (psliesti)	2
likti	14			įtikinti	8		
nebegalėti	14			paminėti	6		
žavėti	14			suartinti	6		
įvertinti	12			apšviesti	4		
paaiškinti	12						
pateikti	12						
patikti	12						
žaisti	12						
derėti	8						
stengtis	8						
nežaisti	6						
pasitikėti	6						
pasiūlyti	6						
pasveikinti	6						
ištrinti	4						
nejvardyti	4						
nekoketuoti	4						
žinoti	4						
išsisukti	1						
valdyti	1						
VERTĖJAS							
nebūti	54			perteikti			22
tekti	30			palikti			14
laikyti	12			pasistengti			10
siekti	8						

8 lentelė. Neigiamas lietuvių/italų vyrų ir moterų knygos autoriaus ir vertėjo darbo vertinimas

MOTERYS LT		MOTERYS IT		VYRAI LT		VYRAI IT	
LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS	LEMA	DAŽNUMAS
BŪDWARDŽIAI							
AUTORIUS							
prastas	13	povero (varganas/skurdus)	3				
didingas	4						
išankstinis/brit	3						
VERTĖJAS							
nesklandus	7	strano (keistas)	4	dalinis	2		
DALYVIAI							
				nevykęs	8		
				vykęs	2		
				kurtas	1		
VERTĖJAS							
DAIKTAVARDŽIAI							
AUTORIUS							
nuopelnas	5	accusatore (kaltintojas)	2	negebėjimas	5		
išsišokimas	1						
VERTĖJAS							
				nesamonė	3		
PRIEVEIKSMIAI							
AUTORIUS							
labai	83			kartais	79		
juokingai	8			neadekvačiai	2		
angliškai	2						
VERTĖJAS							
negerai	61						
panašiai	17						
gaila	6						
VEIKSMAŽODŽIAI							
AUTORIUS							
norėti	41	usare (naudoti)	26	galėti	164	sembrare (atrodyti)	48
pasukti	6	dovere (privalėti)	20	atrodyti	91	disperdere (išsiskirstyti)	3
ironizuoti	5	sapere (žinoti)	18	bandyti	28		
pritrukti	4	diventare (tapti)	3	prikišti	6		
pabarti	2			apsunkinti	4		
				barti	4		
				sukrauti	2		
VERTĖJAS							
palikti	16			nenuėiti	3		
neperteikti	10						
prašyti	8						